

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
2015-2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA VONATKOZÓ
GAZDASÁGI PROGRAMJA

**DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
2015 – 2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA VONATKOZÓ
GAZDASÁGI PROGRAMJÁNAK
TARTALOMJEGYZÉKE:**

1./	BEVEZETŐ RÉSZ	4
2./	KÖLTSÉGVETÉSI ELEMZÉS – MÚLT, JELEN ÉS JÖVŐKÉP	5
3./	VAGYONGAZDÁLKODÁS	25
4./	GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZÉSE	45
5./	TERVEZETT BERUHÁZÁSOK, FEJLESZTÉSEK	56
6./	VÁROSÜZEMELTETÉS, VÁROSFEJLESZTÉS	82
	A) KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	82
	B) KÖZMŰHÁLÓZATOK FEJLESZTÉSE	91
	C) VÍZRENDSZER, CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS	93
	D) KÖZTERÜLET FENNTARTÁS	95
	E) TELEPÜLÉSTISZTASÁG, HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	97
	F) KÖZTEMETŐ FENNTARTÁS	99
	G) KÖRNYEZETVÉDELEM	101
7./	HUMÁN SZOLGÁLTATÁSOK	104
	A) EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS	104
	B) SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	109
	C) KÖZNEVELÉS	124
	D) KULTÚRA	134
	E) SPORT	146

F) IFJÚSÁGPOLITIKA	152
G) CIVIL SZEKTOR	155
8./ NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK, HATÁRON ÁTNYÚLÓ GAZDASÁGI ÉS KULTURÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS	157
9./ IDEGENFORGALOM, TURIZMUS	162

1./ BEVEZETŐ RÉSZ

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 116. § (1) bekezdése valamennyi helyi önkormányzat kötelezettségévé teszi, hogy hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzítse.

Az önkormányzatok – alakuló ülés megtartását követő hat hónapon belül elfogadásra kerülő – gazdasági programja, fejlesztési terve a Mötv. 116. § (3) bekezdése alapján helyi szinten meghatározza mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembevételével az önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

A gazdasági programnak, fejlesztési tervnek az önkormányzat egyes közszolgáltatások biztosítására, színvonalának javítására vonatkozó fejlesztési célkitűzéseit a megyei területfejlesztési elképzelésekkel összhangban szükséges tartalmaznia.

Az önkormányzat gazdasági programja a Mötv. 116. § (2) bekezdése alapján a képviselő-testület megbízatásának időtartamára, vagy azt meghaladó időszakra szól.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata gazdasági programja tartalmában jelentős mértékben támaszkodik a Közgyűlés 202/2014. (IX. 25.) határozatával elfogadott Debrecen Megyei Jogú Város 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiájában városunk számára rögzített településfejlesztési elvekre, átfogó és részcélokra, amelyek az európai uniós fejlesztési ciklussal összhangban 2020-ig tartó időszakra vonatkozóan határozzák meg a gazdaságfejlesztés területén megvalósítandó elképzeléseinket.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában meghatározott jövőképpel és fejlesztési célokkal való összhang megteremtése érdekében a gazdasági program szintén a 2020-ig tartó időtartamot tekintő irányadónak a gazdálkodás, fejlesztések tervezése tekintetében.

2./ KÖLTSÉGVETÉSI ELEMZÉS – MÚLT, JELEN ÉS JÖVŐKÉP

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata költségvetési helyzetének elemzése során a finanszírozási rendszer szemléltetése érdekében a főbb, nagyobb jelentőséggel bíró költségvetési tételek az alábbiak szerint határozhatóak meg.

A Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2015. évi költségvetéséről szóló 8/2015. (II. 26.) önkormányzati rendelet elfogadásával az önkormányzat 2015. évi költségvetési bevételei 35.496.165 E Ft összegben, finanszírozási bevételei 17.053.511 E Ft összegben kerültek megtervezésre. A finanszírozási bevételeket elsősorban a központi, irányító szervi támogatás képezi, melynek összege 16.253.511 E Ft. A finanszírozási bevételek részét képezi továbbá a maradvány igénybevétele is (800.000 E Ft), mely utóbbi az önkormányzat 2014. évi költségvetési maradványának azon összegét jelenti, mely ténylegesen képződött.

A költségvetési kiadások összege 36.296.165 E Ft, mely egyrészt a központi kezelésű feladatok kiadásainak összegéből (15.827.522 E Ft), másrészt a költségvetési szervek költségvetési kiadásainak összegéből áll (20.468.643 E Ft). A finanszírozási kiadások 16.253.511 E Ft összegben kerültek megállapításra, mely teljes egészében a központi, irányító szervi támogatást foglalja magában.

A költségvetés tervezett mérlegfőösszege 2015. évben tehát 52.549.676 E Ft.

A 2015. évi költségvetési adatokból látható, hogy a finanszírozási bevételek és finanszírozási kiadások jelentős értéket képviselnek, ugyanakkor ezen költségvetési kategóriák tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy a finanszírozási bevételek részét képező központi, irányító szervi támogatás összege megegyezik a finanszírozási kiadásokon belül a központi irányító szervi támogatás összegével, valamint a költségvetési szervek finanszírozási bevételeivel. A finanszírozási kiadás az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 6. § (7) bekezdés ad) alpontja szerint, az államháztartás önkormányzati alrendszerében az irányító szerv által a költségvetési szervek részére támogatásként folyósított összeget jelenti, mely összeg az önkormányzat irányítása alá tartozó költségvetési szervek egész éves működéséhez szükséges. Az összeg tehát az önkormányzat részéről kiadást, a költségvetési szervek részéről bevételt jelent.

Az utolsó elfogadott éves költségvetési beszámoló adatai alapján a város egyszerűsített mérlege a következőképp alakult:

Sorszám	Megnevezés	Záróadat (eFt)
01	A.) Befektetett eszközök összesen 01/33	322 200 426
02	I. Immateriális javak 01/07	95 338
03	II. Tárgyi eszközök 01/16	232 731 718
04	III. Befektetett pénzügyi eszközök 01/26	16 958 628
05	IV. Üzemeltetésre, kezelésre átadott eszközök 01/32	72 414 742
06	B.) Forgóeszközök összesen 01/74	6 899 306
07	I. Készletek 01/40	60 938
08	II. Követelések 01/52	2 872 487
09	III. Értékpapírok 01/59	0
10	IV. Pénzeszközök 01/68	3 732 979
11	V. Egyéb aktív pénzügyi elszámolások 01/73	232 902
12	ESZKÖZÖK ÖSSZESEN 01/75	329 099 732
13	D.) Saját tőke összesen 01/85	310 482 025
14	1. Tartós tőke 01/78	16 145 560
15	2. Tőkeváltozások 01/81	294 336 465
16	3. Értékelési tartalék 01/84	0
17	E.) Tartalékok összesen 01/101	3 711 203
18	I. Költségvetési tartalékok 01/93	3 711 203
19	II. Vállalkozási tartalékok 01/100	0
20	F.) Kötelezettségek összesen 01/146	14 906 504
21	I. Hosszú lejáratú kötelezettségek 01/110	722 969
22	II. Rövid lejáratú kötelezettségek 01/138	13 928 858
23	III. Egyéb passzív pénzügyi elszámolások 01/145	254 677
24	FORRÁSOK ÖSSZESEN 01/147	329 099 732

Az önkormányzatok felhalmozódott adósságállományának kezelése országos szinten rendszerszintű beavatkozást, átstrukturálást tett szükségessé, mely folyamat 2013. évben elkezdődött az állami adósságátvállalás révén. Az adósság konszolidációjára tekintettel Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2014. évben jelentős kiadásoktól mentesült, a Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvény alapján a magyar állam megállapodást kötött az önkormányzattal a 2013. december

31-én fennálló adósság átvállalásáról.

A 2013. évi költségvetéstől kezdődően a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: stabilitási törvény) értelmében már nem tervezhető hiány, továbbá a hitelfelvétel is rendkívül kötötté vált. DMJV Önkormányzata a korábbi években a beruházási hitelekkel fedezte a fejlesztések saját erejének nagy részét, ezáltal azonban a kiindulási alapot az jelenti, hogy a költségvetést hitelfelvétel tervezése nélkül kell egyensúlyba hozni. Mindez a gyakorlatban úgy lehetséges, ha a bevételi tervből az általános, szokásosan jelentkező működési költségek tervezett szintje (ügymint: munkabér, rezsiköltségek) levonásra kerülnek, a maradék pedig fedezetet nyújt ésszerű és megfelelő minőségű feladatellátást biztosító városüzemeltetési, karbantartási kiadásokra, egy meghatározott szintű tartalékra, és az így maradt előirányzatot kell rangsorolni az egyes fejlesztések, beruházások között.

AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖLTSÉGVETÉSI HELYZETÉNEK, FINANSZÍROZÁSI STRUKTÚRÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

A gazdasági program kiinduló pontja a város gazdálkodása jelenlegi helyzetének vizsgálata. Az átfogó megismerés alkalmazandó módja egy év megtervezett bevételi és kiadási oldalának áttekintése.

AZ ÖNKORMÁNYZAT BEVÉTELI FORRÁSAI

Az Önkormányzat bevételi forrásait a költségvetési és finanszírozási bevételek biztosítják. A költségvetési bevételeket az alábbi főbb bevételi források képezik:

Működési célú támogatások (államháztartáson belülről): Ezen támogatási formába tartozik az Önkormányzat működési támogatása, valamint az egyéb működési célú támogatások. Az Önkormányzat működési támogatása 2015. évben 7 052 541 E Ft. Ezen összeg az általános működési támogatásból, a köznevelési feladatok támogatásából, a szociális, gyermekjóléti és gyermekétkeztetési feladatok támogatásából, továbbá a kulturális feladatok támogatásából tevődik össze. Egyéb működési célú támogatások közé a pályázattal elnyert támogatások sorolhatók.

Közhatalmi bevételek: Ezen bevételi formába tartozik a termőföld bérbeadásából származó jövedelem utáni személyi jövedelemadó, a gépjárműadó, a talajterhelési díj, a helyi adók (építményadó, iparüzési adó, idegenforgalmi adó, vállalkozók kommunális adója), egyéb közhatalmi bevételek, valamint a költségvetési szervek alaptevékenységének közhatalmi bevétele. A közhatalmi bevételek összege 14 382 035 E Ft.

Működési bevételek: e bevételi formába tartozik a szolgáltatások ellenértéke, a tulajdonosi bevételek, az ellátási díjak, Áfa bevételek - visszatérülések, egyéb működési bevételek, a költségvetési szervek alaptevékenységének működési bevétele. A működési bevételek összege 7 236 207 E Ft.

Működési célú átvett pénzeszközök: a pályázatokból várható, év közben megérkező támogatások sorolandók ezen bevételi kategóriába, összege 48 517 E Ft.

Felhalmozási célú támogatások, melyek államháztartáson belülről érkeznek, összegük 3.469.512 E Ft.

Felhalmozási bevételek (beépített és beépítetlen ingatlanok, telkek értékesítésből származó és lakásalap bevételek 3 073 134 E Ft összegben).

Felhalmozási célú átvett pénzeszközök közé tartozik a helyi lakástámogatási kölcsönök visszatérülése, a dolgozók által felvett lakástámogatási kölcsön visszatérülése, továbbá az utépítési hozzájárulásokból származó befizetések összege (összesen 18 760 E Ft).

A bevételi forrásokkal kapcsolatos megállapítások, következtetések

Az önkormányzatok pénzügyi forrásait három nagy főcsoportba sorolhatjuk:

- saját bevételek
- állami források (átengedett bevételek, támogatások)
- külső források

A bevételek jogszabály szerinti felosztása, költségvetési kategóriák szerinti besorolása az utóbbi években megváltozott, de alapvetően a fenti kategóriák a továbbiakban is jól értelmezhetőek és megfelelően szemléltetik a gazdálkodás forrásoldalát.

Az önkormányzat bevételi forrásának jelentős részét az állami forrásokon belüli támogatások biztosítják, melyek tekintetében az önkormányzatnak nagy mozgástere nincs. Az állami támogatások a kötelező feladatellátás költségét nem fedezik. A bevételi oldal tekintélyes részét képviselik továbbá a

közhatalmi bevételek, mely tétel elsősorban a helyi adóbevételekből és a gépjárműadókból (illetve annak önkormányzatnál maradó részéből) adódik. A helyi adóbevétel gyakorlatilag a legfontosabb saját bevételi forrás.

A helyzetelemzés keretében, a bevétel volumenének és szerepkörének szemléltetése érdekében megemlítenéd, hogy az 1993. évi helyi adó bevétel mintegy 393 millió forint volt, míg az 1998. évi adóbevétel már 2,9 milliárd forintra emelkedett. A helyi adókból származó bevétel 2015. évben tervezett összege 13,7 milliárd forint.

A működési bevételek meghatározó részét (több, mint 60%-át) a költségvetési szervek alaptevékenységének működési bevétele képezi, mint az egyik legfontosabb saját bevétel, a fennmaradó összeg a szolgáltatások ellenértékéből, a tulajdonosi bevételekből, valamint az ÁFA bevételekből és visszatérülésekből adódik. Megállapítható, hogy az intézmények működési bevétele nem nyújt elegendő fedezetet magára az intézményműködtetésre sem, ezért az intézményeknek önkormányzati támogatásra van szükségük. A Szolgáltatások ellenértéke alatt gyakorlatilag kizárólag a közterület foglalási díj és a zöldterület védelmi díj értendő, melyek együttes összege mintegy 69 millió forint. Az ÁFA bevételek értelemszerűen az adóalaptól függő tételek, ezért kimondható, hogy potenciális bevételnövelés szempontjából az önkormányzatnak szinte kizárólag a tulajdonosi bevételek és felhalmozási bevételek fokozásában van lehetősége gondolkodni. A tulajdonosi bevételek egyrészt parkolók, illetve földterület bérbeadásából származnak, mely tevékenységből mindössze 150 millió forint bevétel származik. A tulajdonosi bevételek jelentős részét ugyanakkor az önkormányzati vagyon üzemeltetéséből származó bevételek adják, melynek összege eléri a 460 millió forintot.

Az átengedett állami bevételekkel kapcsolatban kiemelendő, hogy e tekintetben az önkormányzati forrásszerkezet már 2013. évben jelentősen átalakult. Az átengedett bevételek drasztikusan csökkentek, az SZJA helyben maradó része és az illetékbevétel átengedése gyakorlatilag megszűnt, míg az átengedett bevételek egy része beépült az állami normatív támogatások forrásai közé. Ezen intézkedések jelentősen csökkentették az önkormányzat bevételi forrását, ugyanakkor kétségtelen, hogy az elvont forrásokkal párhuzamosan, nem azonos mértékben ugyan, de feladatok is elvonásra kerültek.

A költségvetési egyensúly értelemszerűen csak akkor tartható, ha a bevételi terv megfelelően teljesül, ennek azonban az egyik legfontosabb, mégis talán legbizonytalanabb eleme az ingatlan értékesítéséből származó bevétel. A 2014. évi ingatlanértékesítés teljesítése 439.068 E Ft volt, ami csak 9,6 %-os teljesítésnek felel meg a 2014. évi módosított előirányzathoz viszonyítva, ezért a 2015. évi eredeti előirányzat már csak 3.073.134 E Ft összegben került

megtervezésre. Az önkormányzati feladatellátáshoz nem szükséges ingatlanok értékesítése, hasznosítása rendkívül fontos feladat, hiszen a használaton kívüli ingatlanok fenntartása, kezelése jelentős költséggel jár, ugyanakkor értékesítésük kiemelkedő bevételi forrás. Ezen ingatlanok értékesítéséből származó bevételtermelés tényleges vagyronvesztéssel nem jár, hiszen az önkormányzat párhuzamosan évről-évre vagyronteremtő beruházásokat valósít meg, mely beruházások fedezetét részben a nem használt, feleslegessé vált ingatlanok értékesítéséből származó bevétel képezi. Az újonnan létrehozott beruházások vagyoni szempontból sokkal nagyobb értéket képviselő, magasabb szintű vagyontárgyakat jelentenek, így kedvező folyamat a régebbi vagyonelemek eladásából származó bevételt erre fordítani.

A tervnek nem megfelelő teljesítésből adódó kieső bevételeket más forrásból kell pótolni, illetve a nem pótolható bevételi részt feltétlenül szükséges takarékosági intézkedésekkel a kiadási oldalon megtakarítani, illetve el nem költeni a költségvetési egyensúly fenntartása érdekében. Az Önkormányzatnak e körülmény miatt is rendkívül nagy hangsúlyt kell fektetnie a takarékosági intézkedések tervezésére és megfelelő kivitelezésére az adott költségvetési helyzettől függően év közben.

AZ ÖNKORMÁNYZAT KIADÁSAI

Az önkormányzat kiadásait a költségvetési szervek kiadásai, továbbá a Központi kezelésű feladatok kiadásai képezik.

Az önkormányzat 48 intézményt és a Polgármesteri Hivatalt tartja fenn.

Az intézményekre vonatkozó kiadási előirányzat összege 20 468 643 E Ft. Kiemelt kiadási előirányzatot képeznek a személyi juttatások, a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó, a dologi kiadások, az ellátottak pénzbeli juttatásai, és a felhalmozási kiadások (beruházások, felújítások).

Az intézmény-finanszírozáson belül a két legjelentősebb finanszírozási igényű tételt a személyi juttatások és a dologi kiadások adják. A személyi kiadások összege 2015-ben 8 628 539 E Ft., míg az intézményi dologi kiadások összege 8 264 638 E Ft.

A központi kezelésű feladatok kiadási összege 15.827.522 E Ft. A kiadásnem az alábbi főbb tételekből tevődik össze:

Figyelembe véve a korábban már részletezett adósságkonszolidációból eredő kiadás-csökkenést, a központi kezelésű feladatok között már csak a több évvel ezelőtt vállalt kezességekből eredő fizetési kötelezettségeket, és a víziközmű társulattól törvényi kötelezettség alapján átvállalt adósság 2015. évet érintő törlesztéseit és kamatait kell számításba venni. A stabilitási törvény jelentősen

korlátozza az önkormányzatok hitelfelvételi lehetőségeit, ugyanakkor a folyószámla-hitelkeret és a munkabér hitelkeret likvid hitelnek minősül, ezért igénybevételekre lehetőség van. Ezen hitelformák azonban nem jelentenek megoldást hosszabb távú finanszírozási nehézségek kezelésére, csupán átmeneti likviditási problémák elhárítására szolgálnak, és a naptári éven belül gondoskodni kell a visszafizetésükről. Kiadásként értelemszerűen az igénybevétel esetén jelentkező kamattal és egyéb költségekkel kell számolni.

A képviselő-testület működésével, tagjainak díjazásával kapcsolatos kiadások tétel a képviselő-testület működésével, tagjainak díjazásával kapcsolatos kiadások finanszírozását tartalmazza.

A városüzemeltetési kiadások túlnyomó részét a kötelezően ellátandó feladatok képezik. Ezek közül a nagyobb költségvetési fedezetet igénylő feladatok közé tartozik a belvízvédekezéssel és csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos üzemeltetési feladatok, a közvilágítás üzemeltetésével kapcsolatos feladatok, a közhasznú zöldterületek fenntartása, a gépi-, kézi úttisztítás és utcai szemétszállítás feladatai, az útburkolatok karbantartása, javítása.

Az önként vállalt feladatok száma az utóbbi években folyamatosan gyarapodott, ezek között a legnagyobb kiadást a közvilágítás energiatakarékos átalakítását célzó projekt jelenti. A kötelező önkormányzati feladatok között a belvízvédekezéssel és csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos üzemeltetési funkciókhoz kapcsolódó egyes kiadási előirányzatokkal kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az ISPA program keretében megépült elválasztott rendszerű szennyvíz csatorna üzembe helyezésével a korábbi egyesített rendszerű csatorna csapadékvíz csatornává minősül, amelynek üzemeltetését az önkormányzat veszi át. Ez közel 60 km hosszú, elhasználódott, rossz állapotú zárt csatorna üzemeltetését jelenti az eddigieken túl, amely többlet költségeket okozhat. A Nagyerdei Parkerdő és a Nagyerdei Stadion színvonalasabb környezetének parkfenntartási feladatai megnövekedtek. A Békás-tó és a Ködszínház gépészeti rendszerének üzemeltetése, a Parkerdő területén lévő vagyontárgyak állagának megóvása érdekében biztosított folyamatos biztonsági szolgálat együttesen költségnövekedést okoznak a városnak.

A közvilágítás üzemeltetésével kapcsolatban megemlítendő, hogy évről-évre költségnövekedést okoz a lámpatestek darabszámának és teljesítményének folyamatos növekedése is, ami főként a városban végzett beruházásokhoz kapcsolódik (2-es villamos vonal, Diószegi u. - Borzán Gáspár u., Egyetem tér körforgalmak, kertségi fejlesztések).

A Beruházási kiadások az a költségkategória, amiben az önkormányzatnak alapvetően nagy lenne a mozgástere, hiszen egyes infrastrukturális fejlesztések megvalósítása nem jogszabályi kötelezettség, ugyanakkor, a beruházások, fejlesztések csökkentése, elhagyása a város fejlődését hátráltatná amellet, hogy jelentős összegű európai uniós támogatási források maradnának kihasználatlanul. Ez a helyi gazdasági életre is nem kívánt hatással járna. Mindemellet a fejlesztések egy része hosszú távon költségcsökkentést is eredményezhet (példaként említhetők a közelmúltban, uniós támogatásból megvalósított napelemes korszerűsítések).

Az önkormányzati tulajdonú lakóingatlanokkal kapcsolatos kiadások tétel részét képezik az önkormányzati tulajdonú lakóingatlanokkal kapcsolatos felújítások, a bérlakások jogszabály által kötelezően elvégzendő gáz-csatlakozó vezetékének és a felhasználó berendezések műszaki-biztonsági felülvizsgálatának költségei.

Ezen költségátétel esetén is megállapítható, hogy bizonyos szint alá nem csökkenthető, hiszen megkerülhetetlen kötelezettségek teljesítését finanszírozza.

A Városrendezési tervek kiadásai közé két önkormányzati feladat költsége tartozik. A betervezett feladatok között szerepelnek: a településszerkezeti és a szabályozási terv módosítása, a repülőtér északi gazdasági területfejlesztése kapcsán felmerülő településrendezési eszköz módosítások, a Déli Gazdasági Fejlesztési Terület rendezési tervének módosítása, a Józsa és Pallag településrészeket összekötő út rögzítésének a lehetősége, a Kondoros csatorna mentén lévő védősáv felülvizsgálata, a Dósa Nádor tér rekonstrukciójához kapcsolódó tervpályázat előkészítő munkái. Az előirányzatból kerül finanszírozásra továbbá a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal ingatlanügyi hatóságaként eljáró járási hivatal részére fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak és az önkormányzati tervtanács működtetése - így a város életére igen nagy hatással bíró tevékenységek finanszírozására szolgál ez a betervezett költség.

A kertségi fejlesztési program kiadási tétel a kertségi területek 2015. évi fejlesztését hivatott finanszírozni. E program keretében kerülnek finanszírozásra a pályázati támogatásból megvalósuló fejlesztések, valamint a csak önerőből megvalósuló beruházások is. Az önkormányzat különös figyelmet kíván fordítani a lakossági hozzájárulással megvalósuló út- és közműépítésekre, illetve létrehozásra került a mezőőri szolgálat, mely 2015. év júliusától látja el feladatát a Debreceni Közterület Felügyelet útján.

A Köznevelési feladatokon belül kerül finanszírozásra az óvodai beiratkozással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség teljesítésének költsége. A korábbi évek gyakorlatának megfelelően nyomdai úton előállított plakátokon, hivatalos honlapon, sajtóban, médiában értesíti az Önkormányzat az érintett gyermekek szüleit. Ugyanezen tétel keretén belül kerül finanszírozásra az önkormányzat fenntartásában működő valamennyi óvoda és egy bölcsőde játszótéri eszközei időszakos ellenőrzésének és a szükséges tanúsítványok beszerzésének költsége.

Az egészségügyi feladatokon belül kerül finanszírozásra a Kenézy Gyula Kórház- és Rendelőintézetől megrendelt foglalkozás-egészségügyi ellátás. Ide tartozik továbbá a háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi ellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás és az iskola-egészségügyi ellátás biztosítása, továbbá a szervezett anyatejgyűjtés további folyamatos biztosítása.

A népjóléti feladatok költségkerete garantálja a nyári gyermekfelügyelet biztosítását, amelynek alapján az önkormányzat a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben meghatározott kötelező feladatát képező gyermekek napközbeni ellátása körében gondoskodik az általános iskolás gyermekek nyári felügyeletéről, továbbá ide tartozik a hátrányos helyzetű gyermekek nyári üdültetése is. Ezen tételen belül kerül finanszírozásra a „Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj”, amely a hátrányos szociális helyzetű felsőoktatási hallgatók, illetve középiskolai tanulók számára évente meghirdetett pályázati lehetőség.

A sportfeladatok és kiemelt sportrendezvények támogatása közé tartozik a diáksport versenyek támogatása, a szakszövetségi versenyek támogatása, a kiemelt rendezvények, a szabadidősport, a nemzetközi és utánpótlásversenyek, olimpikonok felkészülésének támogatása és az ezekkel kapcsolatos egyéb működési jellegű kiadások fedezete. A Bocskai Ökölvívó Emlékverseny fedezete is ide sorolandó.

Az önkormányzat a Debreceni Sportuszoda használatát is támogatja, mellyel a Hunyadi János Általános Iskola „úszó” osztályának tevékenységét segíti.

Az önkormányzat által folyósított ellátások közé tartoznak a szociális jellegű kiadásokra fordítandó összegek. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X.6.) Korm. rendelet 11. §-a szerint az öregségi nyugdíj legkisebb összege 2015. január 1. napjával nem változott, továbbra is 28.500 Ft. Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 2015. január 1. napjával, illetve 2015. március 1. napjával

történő módosításával teljes mértékben átalakította a segélyezés rendszerét. A módosítás célja volt, hogy megújítsa a rászorulókat támogató rendszerét. Az állam által biztosított támogatási formákon túl a rászorulókat szociális támogatással való ellátása az önkormányzatok feladata. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 6/2015. (II. 26.) önkormányzati rendeletének elfogadásával szabályozta a települési támogatások helyi szabályait, az ezen belül nyújtható támogatási formákat.

A közművelődési feladatok kerete tartalmazza többek között a városi szintű rendezvények, kulturális közösségi programok, városrészi rendezvények (nemzeti ünnepek, emléknapok, illetve évfordulók) kiadásait; a szakértők, művészek eseti megbízási díját, emlékművek, emléktáblák, képzőművészeti alkotások előállításával, zsűrizésével kapcsolatos költségeket.

A támogatások összege 1 862 932 E Ft. Az önkormányzati 100%-os és többségi tulajdonú és részleges tulajdonban álló nonprofit kft.-k működési támogatása mintegy 1,5 milliárd forint.

A Környezetvédelmi Alap előirányzatból olyan különböző – jogszabályok által is előírt – környezetvédelmi feladatok kerülnek ellátásra, mint a környezet-állapotértékelés készítése, helyi védettséget jelző táblák kihelyezése, védett területek kezelési tervének elkészítése, a Települési Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, a „Debrecen Megyei Jogú Város Környezeti Atlasza” című környezeti állapotfelmérő dokumentáció elkészítése, a „Geotermikus energia hasznosítása Hajdú-Bihar megyében” című előtanulmány elkészítése, a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet mellékleteinek felülvizsgálata.

A Civil, Kulturális és Ifjúsági „Alap” terhére művészeti, közművelődési programok megrendezésére, kiadványok megjelentetésére, középiskolai diákönkormányzatok és ifjúsági civil szervezetek programköltségeire, valamint civil szervezetek működési költségeinek finanszírozására nyújt működési célú támogatást az önkormányzat.

A Turisztikai „Alap” a turizmusfejlesztési működési célú támogatások és turizmusfejlesztési tevékenységek ellátásának fedezetét képezi.

Egyéb kiadások körébe tartoznak többek között a postaköltség, az önkormányzat fizetési számlájának (és alszámlájának) vezetésével kapcsolatos költségek, az ÁFA befizetés költségei és több más technikai jellegű kiadás, amely vagy az állami támogatások elszámolásához kapcsolódik, vagy egyéb

kiadást jelentő és máshová nem sorolható feladat költségvetési kiadását képezi.

A városmarketing feladatok kiemelkedő tevékenységek, média megjelenések, gazdaságfejlesztési feladatok ellátására az önkormányzat 220 670 E Ft-ot biztosít.

A nemzetközi és hazai támogatású pályázatok egy része utófinanszírozott, ezért a költségeket meg kell előlegezni. Az összeg a pályázatok esetében az első támogatási részlet megérkezéséig a kötelezettség-vállalások folyamatos teljesítéséhez biztosít fedezetet, valamint a pályázatokhoz szükséges tárgyi önkormányzati önrész összege kerül biztosításra ezen összeg terhére.

Vagyongazdálkodási feladatokra 1 604 279 E Ft összeget biztosít az önkormányzat. Ebbe a költségbe bele tartoznak mind a meglévő vagyon állagmegóvásának költségei, mind a kötelező és mind az önként vállalt vagyonszerzés.

A város költségvetése a nemzetiségi önkormányzatok működési támogatásait is tartalmazza. 2014. októbertől egy új települési nemzetiségi önkormányzat kezdte meg működését Debrecenben, így 2015. évtől kezdődően összesen már hét települési nemzetiségi önkormányzat számára biztosít működési támogatást Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata.

A költségvetésbe minden évben tartalék is kerül betervezésre. A céltartalék egyes feladatokhoz kötött előirányzatokat, míg az általános tartalék év közben felmerülő, nem várt beavatkozási igényként jelentkező kiadások finanszírozását tartalmazza.

A kiadásokkal kapcsolatos megállapítások, következtetések

Az önkormányzat költségvetési finanszírozási helyzetének áttekintésével látható, hogy az intézményi működési és szervezeti rendszert nem érintő esetleges beavatkozásokkal a kiadási oldalon történő jelentős átrendeződést eredményező kiadáscsökkenés nem várható. Meghatározhatók ugyanakkor olyan kiadási területek, melyek nem csupán jogszabályi kötelezettségből eredő feladatellátás révén jelentkeznek, hanem az önkormányzat önként vállalt intézkedéseiből adódnak. Ide tartoznak egyebek mellett a turisztikai alap vagy a civil, kulturális és ifjúsági alap terhére teljesítendő kifizetések. Ezen tételek azonban nem képviselnek kiemelten jelentős súlyt az önkormányzat gazdálkodásában, ugyanakkor olyan célokat hivatottak finanszírozni, melyek a város hosszú távú teljesítőképességét fejlesztik, ezáltal "megtakarításuk" semmiképpen nem lehet célravezető. Az is látható, hogy a jelentősebb kiadási

tételeket sokkal inkább a támogatások és beruházási kiadások képezik. A támogatások esetében kiemelendő, hogy az éves támogatási keretösszeg meghatározó részét az önkormányzati 100%-os és többségi tulajdonú nonprofit kft.-k működési támogatása képezi.

A beruházási kiadások tekintetében az önkormányzatnak van mérlegelési lehetősége, azonban a beruházások vitathatatlanul a fejlődés alapjául szolgálnak és a város teljesítőképességének, fenntartható fejlődésének legfontosabb eszközei.

A HELYI ADÓPOLITIKA ÉS A GAZDASÁGI PROGRAMBAN MEGHATÁROZOTT CÉLKITÜZÉSEK ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ANYAGI FORRÁSOK BIZTOSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEK

A pályázati források folyamatos nyomon követése, megszerzése és felhasználása az egyik legfontosabb feladat. Az Európai Unió jelenlegi programozási ciklusa óriási lehetőségeket rejt a felhasználható források miatt. A helyi adópolitikai célkitűzések megfogalmazása nagy jelentőséggel bír, mivel jelentősen függ tőle a saját bevétel nagysága, emellett hatással van a településen élő magánszemélyek és vállalkozások anyagi terheire.

Adópolitika

A helyi adók esetében az adóztatás kialakításánál fő szempont az, hogy a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodjon, ugyanakkor a biztos bevételi források előre láthatóak legyenek.

Az önkormányzat illetékességi területére vonatkozóan az építményadó, az idegenforgalmi adó és a helyi iparüzési adó került bevezetésre.

Az önkormányzatok egyik legjelentősebb bevételi forrását a helyi adókból származó befizetések képezik. Tendenciaként állapítható meg, hogy a központi támogatások egyre inkább csökkennek, az ellátandó feladatok viszont növekednek, ezért a bevételek növelése egyre fontosabb szerepet kap az önkormányzatok költségvetésében.

Ennek érdekében különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az adóalanyok teljes köre adóztatásra kerüljön, a hátralékok alakulását folyamatosan nyomon kell követni, azok behajtásáról soron kívül intézkedni kell, tehát az ellenőrzési és a behajtási tevékenységre fokozott energiát kell fordítani.

Építményadó kötelezettség terheli a nem lakás céljára, illetve a vállalkozások tulajdonában álló lakás céljára szolgáló ingatlanokat. Az évek óta kialakult, jól bevált gyakorlat szerint két adómértékkel történik az adóztatás, a

gépjárműtároló kisebb, az összes többi ingatlan magasabb összeggel adózik. Ezen a jövőben sem javasolt változtatni. Az adómértékek országos átlagot tekintve a közepes kategóriába tartoznak, azokat utoljára 2013. évben emelte az önkormányzat 10%-kal.

Az alábbi táblázat az ezen adónemben előírt adó és a tényleges bevétel összegét mutatja az utóbbi öt évre vonatkozóan.

<i>év</i>	Előírás (Ft)	Bevétel (Ft)
2010	1.809.136.963	1.783.437.908
2011	1.941.947.171	1.944.835.312
2012	2.171.402.711	2.122.559.914
2013	2.474.804.158	2.463.960.412
2014	2.560.677.629	2.562.014.131

Építményadóban az előírások emelkedését leginkább az ellenőrzési tevékenység fokozásával – új, eddig nem adóztatott ingatlanok felderítésével – lehet elérni, mivel az újonnan épített adóköteles ingatlanok bevonása az adózói körbe nem eredményez jelentős növekedést. Az adóztatott ingatlanok összes alapterülete 2015-ben 3.867.624 m², 2014-ben 3.686.521 m² volt. A 181 ezer m² adóalap növekedés – amelynek adó vonzata nem éri el a 136 millió Ft-ot – nem teljes egészében az újonnan épített ingatlanok alapterülete, hanem a már régebbi, eddig be nem vallott ingatlanok felderítésének eredménye.

Idegenforgalmi adó fizetési kötelezettség azt a nem debreceni lakost terheli, aki az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt. Az adómérték emelésére 2015-ben került sor, a 2010. óta hatályos 300 Ft-ról 400 Ft-ra. A megvalósított beruházások (például: Aquaticum Termál és Wellness Hotel felújítása), valamint a SZÉP-kártyák elterjedése az utóbbi időben fellendítette a turizmust, egyre több vendég érkezik városunkba, ami által az idegenforgalmi adóbevétel növekszik, és vélhetőleg e tendencia megmarad az elkövetkező években is.

Az idegenforgalmi adó alapját képező vendégéjszakák számát, valamint a bevétel összegét a következő táblázat szemlélteti.

<i>Adóév</i>	Vendégéjszakák száma	IFA bevétel
2010.	239.997	71.999.175
2011.	224.735	67.420.482
2012.	253.378	76.013.434
2013.	224.461	67.338.439
2014.	268.562	80.568.572

A helyi iparűzési adó a vállalkozások által fizetendő adófajta, mértékének felső határát törvény határozza meg. Az adóbevételek $\frac{3}{4}$ részét ez az adónem biztosítja. Az adómérték – mint országosan a legtöbb önkormányzatnál – több mint egy évtizede a maximális 2%.

A legnagyobb bevételt jelentő iparűzési adónál fontos jelzőszám a városunkra jutó adóalap évenkénti nagysága.

A következő táblázat szemlélteti öt évre visszamenőleg az önkormányzat illetékességi területére osztott adóalapok alakulását.

Év	Önkormányzati szintű adóalap (Ft)
2010.	456.281.480.958
2011.	468.254.682.595
2012.	463.005.428.016
2013.	482.737.188.818
2014.	501.476.861.450

Az **előírt adó** és a **tényleges bevétel** (feltöltéssel, végrehajtással, ellenőrzéssel, elengedett tartozás nélkül) összege:

év	Előírás (Ft)	Bevétel (Ft)
2010	9.628.993.756	8.659.445.934
2011	9.806.152.407	8.384.914.883
2012	10.131.914.654	9.212.711.740
2013	11.107.160.450	9.966.766.077
2014	11.341.998.341	10.008.673.201

A várost megillető állami támogatást meghatározó iparűzési adóerőképeség alakulását az alábbi táblázat mutatja. Látható, hogy nincs egyenes összefüggés a vállalkozások adóalapja és az adóerőképeség között, mert azt több tényező együttes eredményeként kell megállapítani (a kezdő, a megszűnő vállalkozások adóalapja, az önellenőrzések, stb. jelentősen módosíthatják az összeget).

Iparüzési adóerőképesség alakulása					
	<i>2010.12.31.</i>	<i>2011.06.30.</i>	<i>2012.06.30.</i>	<i>2013.06.30.</i>	<i>2014.06.30.</i>
Aktuális évi iparüzési adóelőleget meghatározó településre jutó adóalap	466.559.708.013	471.431.513.011	498.538.964.118	483.927.083.285	513.365.562.587
Az önkormányzat aktuális évi iparüzési adóerőképessége	6.531.835.912	6.600.041.182	6.979.545.498	6.774.979.166	7.187.117.876

Iparüzési adóban a 2016. évben lehet számolni ennél nagyobb arányú emelkedéssel, mivel a helyi adó rendelet módosításával 2015. január 1-jétől hatályon kívül helyezésre került az iparüzési adó más módon történő megfizetésének lehetősége. Így a 2016-ban benyújtandó bevallásban a kutatási - fejlesztési tevékenységhez kapcsolódó, az adó legfeljebb 70%-át érintő csökkentés már nem lesz érvényesíthető. Azonban fontos kiemelni azt a tényt, hogy a nagy hozzáadott értékkel rendelkező tevékenységet folytató vállalkozások Debrecenbe vonzása és megtartása elemi érdek. Ilyen tekintetben az országban verseny folyik a befektetők megszerzéséért. Meg kell vizsgálni annak szükségességét és lehetőségét, hogy a jelenlegi, törvényi maximumon álló adókulcs (2%) csökkentésre kerüljön. Ez a helyi iparüzési adóbevételek jelentős emelkedéséhez vezethet középtávon. Számolni kell azonban azzal, hogy az adóerő képesség növekedésével (melyet a növekvő adóalap indukál majd) az állami támogatások szintje csökkenni fog a növekvő beszámítás miatt. Ez a rendszer évről évre változik, a központi költségvetési törvény szabályozza, és jelenleg abba az irányba mutat, hogy a nagyobb, gazdaságilag erősebb önkormányzatoktól elvont forrásokkal támogassa a kisebb, szegényebb településeket. Ezt a modellszámításoknál figyelembe kell venni.

A gépjárműadó. mint közhatalmi bevétel jelentkezik az önkormányzat költségvetésében. Ennél az adónemnél az önkormányzatnak nincs egyedi döntési jogköre, az adóztatást a gépjárműadóról szóló törvény szabályozza. A bevételt 2013. évtől meg kell osztani, és csak a 40%-a marad az önkormányzatnál, a 60%-át át kell utalni a központi költségvetésnek. A bevétel alakulása jelentősen függ a lakosság pénzügyi helyzetének alakulásától, nemcsak abból a szempontból, hogy a megállapított adó

megfizetésének eleget tud-e tenni, hanem azért is, hogy mennyi az új gépjármű vásárlása. A használt autók esetében a jelenleg hatályos törvényi előírások szerint az adómérték minden negyedik évben csökken, így a gépjárművek öregedése az előírások csökkenését vonja maga után. Megjegyzendő, hogy mind a bevételek növelése, mind a közúti biztonság fokozása azt diktálná, hogy központi jogszabály módosítást érjünk el ezen a téren.

Az alábbi táblázat a már említett főbb adónemek összesített bevételeit tartalmazza három évre visszamenőleg (eFt-ban).

Adónemek	2012.	2013.	2014.
Építményadó	2.122.560	2.463.961	2.562.014
Helyi iparüzési adó	9.212.712	9.966.766	10.008.673
Idegenforgalmi adó	76.013	67.338	80.569
Gépjárműadó (2013-tól 40% a saját bevétel)	1.493.337	586.177	594.357
Összesen	12.904.622	13.084.242	13.245.613

Az adatokból megállapítható, hogy megalapozottan tervezni évenkénti 1-1,2% növekedéssel lehet, ha nincs adómérték emelés, vagy új adónem bevezetés, vagy egyéb rendeletmódosítás, vagy kiugróan magas beruházás.

Az adóztatott adótárgyak száma változó képet mutat. Idegenforgalmi adóban a bevallásokat 2014. évtől nem beszedésre kötelezettenként, hanem szálláshelyenként kell benyújtani, ezért az adótárgyak növekvő száma látszólagos.

Adónem	Adótárgyak száma				
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Építményadó	41.181	42.975	45.146	46.109	47.536
Idegenforgalmi adó	720	786	812	879	1021
Helyi iparüzési adó	21.006	22.275	21.959	23.083	24.447
Gépjárműadó	86.090	85.331	84.564	84.768	86.343

Ezt igazolja az adózók számáról készített kimutatás is, amely a tervezéshez egzaktabb adattal tud szolgálni.

Adónem	Adózók száma				
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Építményadó	31.184	33.985	34.500	35.106	35.897

Idegenforgalmi adó	95	106	109	112	110
Helyi iparüzési adó	25.742	25.941	26.016	27.104	27.533
Gépjárműadó	61.705	62.383	62.278	63.403	63.561

Összefoglalva: az elkövetkező évekre vonatkozó tervezésnél az alábbiakkal lehet számolni - rendkívüli eseménynek minősülő külső vagy belső hatás hiányában:

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Bevételi terv (eFt)	14.200.104	14.342.100	14.485.500	14.630.300	14.776.600	14.900.000

Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok működése

A város költségvetésének bevételi oldalán nem feltétlenül jelenik meg, de fontos tényező a birtokolt gazdasági társaságok teljesítménye. A jelenlegi szabályozási rendszer a profitorientált vállalkozásaink nagy részének mozgásterét leszűkítette, nem tud a város olyan mértékű osztalékbevételek szert tenni, mint a korábbi időszakban.

A nonprofit gazdasági társaságok támogatásra szorulnak, de azért jelentősek saját bevételeik is. A város költségvetési helyzetére így mindkét célcsoport jelentős hatást gyakorol.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonában 8 db kizárólagos, 5 db többségi, 3 db 25% feletti és 9 db 25% alatti tulajdonrész van gazdasági társaságokban a következő megoszlásban:

Korlátolt felelősségű társaságok:

Kizárólagos tulajdonú	
Agóra Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
Debreceni Ifjúsági Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
Debreceni Sportcentrum Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
DEHUSZ Debreceni Humán Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%

MODEM Modern Debreceni Művészeti Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
„NAGYERDEI KULTÚRPARK” Közhasznú Nonprofit Kft.	100,00%
Többségi tulajdonú	
DVSC Kézilabda Kft.	96,99%
Debreceni Hulladék Közszolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.	90,02%
DEBRECENI KÉPZŐ KÖZPONT Közhasznú Nonprofit Kft.	80,00%
Alföld Szakképző Szakképzés-szervezési Közhasznú Nonprofit Kft.	53,85%
Euro-Régió Ház Közhasznú Nonprofit Kft.	51,00%
25%-ot meghaladó	
Debreceni Labdarúgó Akadémia Nonprofit Kft.	33,33%
DLA Utánpótlás Nevelő Nonprofit Kft.	33,33%
25% alatti	
MSE Magyar Sport- és Életmódfejlesztő Klaszter Kft.	22,00%
Nagyerdei Stadion Rekonstrukciós Kft.	10,00%
Agrárgazdaság Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft.	2,36%
DTMP Közhasznú Nonprofit Kft.	1,33%

Részvénytársaságok:

Kizárólagos tulajdonú	
Debreceni Vagyongazdálkodó Zrt.	100,00%
25%-ot meghaladó	
DVSC Futball Szervező Zrt.	25,26%
25% alatti	
KÖZVIL Első Magyar Közvilágítási Zrt.	13,22%
Magyar Járműtechnikai Zrt. „F.A.”	8,43%
Alföldi Nyomda Zrt.	0,01% alatti

OTP Bank Nyrt.	0,01% alatti
TIGÁZ Zrt.	0,01% alatti

A nonprofit gazdasági társaságok közszolgáltatási megállapodás alapján végzik az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatai közül azokat, amelyeket a létesítő okiratuk és a közszolgáltatási szerződésük meghatároz. Működésük szigorú jogszabályi kereteken belül zajlik. Finanszírozás-igényük magas, tevékenységük jellegéből adódóan folyamatos működési támogatásra szorulnak, mely nagy terhet ró Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata költségvetésére.

Nem szorul önkormányzati támogatásra a DEBRECENI KÉPZŐ KÖZPONT Közhasznú Nonprofit Kft. (korábban: DEBRECEN TISZK) és az Alföld Szakképző Szakképzés-szervezési Közhasznú Nonprofit Kft.

Vannak olyan nonprofit kft.-k (Agóra Közhasznú Nonprofit Kft., Euro-Régió Ház Közhasznú Nonprofit Kft.), melyeknek finanszírozási igénye 2015. évben jelentősen megnövekedett. Az Agóra Közhasznú Nonprofit Kft. ez év elején kezdett el ténylegesen működni, az Euro-Régió Ház Közhasznú Nonprofit Kft. tevékenységi köre pedig a tervek szerint jelentősen kibővül a következő időszakban. A cél a továbbiakban a kft. tevékenységének a gazdaságfejlesztés irányába történő kiterjesztése - elsődlegesen a 2014-2020 közötti időszak európai uniós fejlesztési forrásai, pályázati lehetőségei minél szélesebb körű megismertetése a debreceni gazdálkodó szervezetekkel, valamint a helyi gazdaságról átfogó információ gyűjtés a fejlesztési források lehető leghatékonyabb felhasználhatósága érdekében. Ezen nonprofit társaságok ezentúl folyamatos, jelentős mértékű működési támogatásra szorulnak, ám hasznosságuk a város gazdaságára vetítve megkérdőjelezhetetlen.

A kizárólagos és többségi tulajdonú gazdasági társaságok működésének ésszerűsítése, költségeik racionalizálása folyamatosan jelen lévő igény. E gazdasági társaságokkal kapcsolatban az elmúlt évben is törekedtünk arra, hogy ahol lehet, összevonjunk (Debrecen Jégcsarnok Közhasznú Nonprofit Kft. Debreceni Sportcentrum Közhasznú Nonprofit Kft.-be beolvadással történő megszüntetése, MODEM Közhasznú Nonprofit Kft. tevékenysége egy részének átszervezése a Déri Múzeum tagintézményébe), és ez által rendszerszinten megtakarítást, illetve bevétel-növekedést érünk el.

Folyamatosan kommunikáljuk a társaságok felé azon igényünket, hogy tegyenek bevétel növelési és költségcsökkentési javaslatokat működésükkel kapcsolatban, akár feladat-elhagyás révén is. Ám a kötelező és önként vállalt

önkormányzati feladatok ellátásának szükségessége nem engedi, hogy túlzott mértékben korlátozzuk a társaságok működését, még ha ezzel jelentős költségmegtakarítást érhetnénk is el. Nyilvánvalóan léteznek olyan intézkedési lehetőségek, melyek a szinergiahatást kihasználva az integráció valamilyen foka felé terelik a 'cégcsoport' működését. Jelenleg az ezirányú intézkedések kidolgozása zajlik.

A közösen szervezhető tevékenységek javasolható köre a nem szakmai tevékenységekre (tehát a támogató, szakmai működést segítő – például: adminisztratív, műszaki – feladatok) szorítkozik. Ha ezeket integráljuk, a cégek az alapfeladatokra koncentrálhatnak és összességében várhatóan konkrét pénzübeli megtakarítás is jelentkezik rendszerszinten. Fontos azonban, hogy ne kerüljenek téves feltételezéseken alapulva elvonásra olyan funkciók (vagy funkcióelemek, részek, például a már említett beszerzési igények definiálása), melyek az alapfeladat hatékony ellátását veszélyeztetik.

A javasolt lépések nagy része hosszabb kifutással fog pénzübeli megtakarítást hozni (például: hosszabb távú, felülvizsgálatra szoruló szerződések még életben lesznek), sőt, egyesek a lépés megtételének évében többlet kiadással is járhatnak (adott esetben: létszámleépítés), azonban elengedhetetlen elkezdni a folyamatot.

Önkormányzati intézmények működése

A gazdasági társaságokon túl az önkormányzat intézményrendszerében is hasonló feladat mutatkozik, a folyamatos racionalizálás, a költségek csökkentése ugyanúgy plusz forrást jelent a város költségvetésének, mint a bevételek növelése, legyen az „központi” vagy az intézmények saját bevétele. Az intézményi bevételek növelési lehetőségeinek felkutatása folyamatos tevékenység, csakúgy, mint a költségek kordában tartása, lehetséges csökkentése.

3./ VAGYONGAZDÁLKODÁS

Az önkormányzat folyamatosan vizsgálja a meglévő vagyontárgyait, azok hasznosításának legkedvezőbb módját és lehetőségét. A vagyongazdálkodás során egyrészt a vagyon optimális kihasználására, másrészt értéknövelő intézkedésekre kell törekedni, melyekre a város szabályozási terve is keretet biztosít. A vagyongazdálkodással kapcsolatos feladatok során a telekalakításokra, az önkormányzat számára felesleges vagyontárgyak értékesítésére folyamatosan keresni kell a lehetőséget. A vagyonnal kapcsolatos fenntartási, üzemeltetési költségeket szintén racionalizálni kell.

AZ INGATLANVAGYON VÁLTOZÁSÁNAK ELEMZÉSE (2010-2014)

Az ingatlanállomány változása az ingatlanvagyon-kataszter alapján

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata tetemes ingatlanvagyonnal rendelkezik. Az ingatlanok bruttó értéke (az üzemeltetésre és vagyonkezelésre átadott ingatlanokkal együtt) az önkormányzati ingatlanvagyon-kataszter adatai alapján 2010. december 31-én 273.363 MFt volt. Ez az érték 2014. december 31-re 50.685 MFt-tal, 324.048 MFt-ra nőtt.

Az önkormányzati tulajdonú ingatlanállomány számának és értékének alakulása évvégén					
					[MFt]
	2010	2011	2012	2013	2014
Darabszám	5 928	5 986	5 994	6 232	6 228
Bruttó érték	273 363	286 425	296 671	320 368	324 048

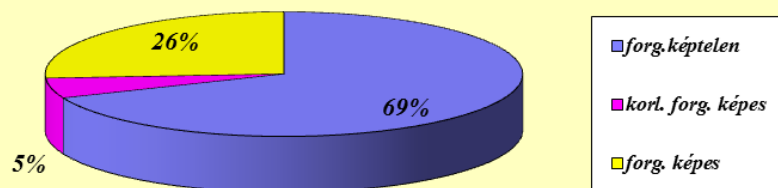
Az ingatlanok száma egyrészt növekedett az önkormányzathoz különböző jogcímenek került ingatlanok, illetve a nagyobb területek megosztása után keletkezett ingatlanok számával, másrészt csökkent az értékesítések következtében. Mindezek eredményeképpen az ingatlanállomány az 2010. évi 5.928 db-ról 2014. végére 6.228 db-ra nőtt.

Önkormányzati tulajdonból kikerült ingatlanok						
Év	Értékesítés *		Gazdasági társaságba bevétel		Egyházi tulajdonba adás	
	db	MFt	db	MFt	db	MFt
2010	28	1 597	0	0	0	0
2011	20	395	0	0	0	0
2012	26	509	0	0	0	0
2013	40	213	0	0	0	0
2014	22	207	0	0	0	0
Összesen	136	2 921	0	0	0	0
* Az érték az értékesítésből adott évben befolyt összeget mutatja.						

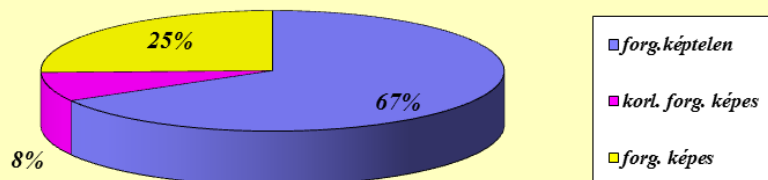
Az ingatlanok forgalomképesség szerinti megoszlása és csoportonkénti változása

Az ingatlanokon belül a legnagyobb értéket a törzsvagyon, ezen belül is a forgalomképtelen vagyon – közutak, közterületek, zöldterületek, árkok, csatornák állománya - alkotja.

Az ingatlanok forgalomképesség szerinti megoszlása 2010-ben

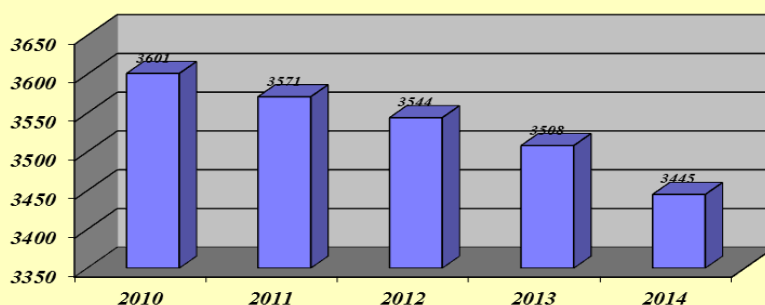
Az ingatlanok forgalomképesség szerinti megoszlása 2014-ben

Önkormányzati tulajdonú bérlakások számának alakulása

Az 2010. év végén meglévő 3.601 db lakásszám 2014. év végére az értékesítések eredményeképpen 3.445 db-ra csökkent. A lakásértékesítés volumenét a következő ábra szemlélteti.

Önkormányzati tulajdonú bérlakások számának alakulása

AZ INGATLANVAGYON GAZDÁLKODÁSI BEVÉTELEK ÉS AZ INGATLANVAGYON KEZELÉSI KIADÁSOK (2010-2014)

Ingatlanvagyon gazdálkodási bevételek összetétele

A vagyongazdálkodási bevételek egyrészt a vagyonerőértékesítés (ingatlanértékesítés, társasági tulajdon és értékpapír értékesítés) bevételeiből, másrészt a vagyonhasznosítás (ingatlanhasznosítás, társasági tulajdon és értékpapír hasznosítás, privatizáció) bevételeiből tevődtek össze.

Vagyongazdálkodási bevételek alakulása					
					[M Ft]
Megnevezés	2010	2011	2012	2013	2014
Földingatlan értékesítése	680	162	384	173	141
Beépített ingatlan értékesítése	917	232	126	40	66
Részesedések értékesítése	25	0	16	0	0
Ingóságok értékesítése	0	14	0	0	15
Bérbeadásból származó bevételek	608	446	391	433	345
Osztalék, hozam bevételek	202	300	0	100	2 138
Összesen:	2 432	1 154	917	746	2 705

Ingtatlanvagyon kezelési kiadások alakulása

A Vagyonkezelési kiadások a Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Vagyonkezelési Osztálya kezelésében lévő vagyontárgyak üzemeltetésével (közüzemi díjak, őrzési költség), értékesítésre való előkészítésével (értékbecslés, hirdetés, árverezés, szakértői díjak, telekalakítás, földmérés, kitűzés, bontás, kiürítés költsége), illetve a vagyontárgyak biztosításával kapcsolatban felmerült költségekből és a Cívis Ház Zrt. vagyonkezelési díjából tevődnek össze.

A vagyonnal kapcsolatos kiadások aránya az összes kiadásokhoz					
					[MFt]
Megnevezés	2010	2011	2012	2013	2014
Vagyonkez. kiad. össz.	264	287	154	192	236
Kiadások összesen	60 150	50 134	50 134	35 750	40 559
Vagyonkez. kiad. aránya	0,44%	0,57%	0,31%	0,54%	0,58%

Az előzőekben említett szűkös anyagi források alapvetően meghatározták az Önkormányzat vagyongazdálkodását. A központi forrásokat saját bevételekkel kellett kiegészíteni a város működésének fenntartása érdekében, melyben fontos szerepet játszott - a vagyonhasznosítás mellett - a vagyon értékesítése is.

AZ INGATLANVAGYON ELEMZÉSE A VAGYONKEZELŐK, ÜZEMELTETŐK SZEMPONTJÁBÓL

Az önkormányzat ingatlanai jelentős részét a kötelező és önként vállalt feladatokat ellátó oktatási, kulturális, sport, egészségügyi és szociális intézmények, közüzemi és vagyonhasznosító gazdasági társaságok, valamint egyéb közcélú alapítványok hasznosításába, használatába, tulajdonába adta, illetve hivatalára bízta. Ezeken keresztül gondoskodik e vagyonkör állagának megővéséről, a bevételek növelése érdekében hasznosításáról.

Az önkormányzat tulajdonát képező ingatlanvagyon összetételét forgalomképes és vagyonkezelők szerint az alábbi táblázat mutatja.

Összesítés az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanokról üzemeltető szerint				
(2014. december 31.)				
				db
Üzemeltető	Forgalom- képtelen	Korl. forgalomk.	Forgalom- képes	Összesen
Intézmények	0	147	2	149
Egészségügyi intézmények	0	15	0	15
Kulturális és oktatási intézmények	0	59	0	59
Állami fenntartású, önkormányzati működtetésű oktatási intézmények	0	48	0	48
Szociális intézmények	0	12	0	12
Egyéb intézmények	0	13	2	15
Üzemeltetésre átadott ingatlanok	5	48	586	639
Vagyonkezelésbe adott ingatlanok	0	222	0	222
Polgármesteri Hivatal osztályai	4149	70	999	5218
Vagyonkezelési Osztály	13	64	995	1072
Városüzemeltetési Osztály	4136	6	4	4146
Összesen	4154	487	1587	6228

Az **intézmények** hasznosításában lévő ingatlanok az Önkormányzat egészségügyi, kulturális, oktatási és szociális intézményeinek feladatellátását szolgálják.

E korlátozottan forgalomképes ingatlanok hasznosítását az alapító okirat szerinti tevékenység keretében a Közgyűlés a vagyonhasznosító szervre bízta. Az intézmény a rábízott önkormányzati vagyonnal a feladata ellátásának veszélyeztetése és az önkormányzat érdekeinek sérelme nélkül, az önkormányzati rendeletek és más jogszabályok keretei között gazdálkodik.

Az önkormányzatnak rendszeresen felül kell vizsgálnia az idetartozó vagyontárgyakat, hogy az adott feladat ellátásához szükségesek-e, s döntenie kell a feladatellátáshoz nem megfelelő, illetve nem szükséges ingatlanok elvonásáról, más irányú hasznosításáról, illetve a feladatellátáshoz szükséges további vagyontárgyak rendelkezésre bocsátásáról. Az önkormányzati költségvetési intézmények hasznosításában lévő ingatlanok száma 149 db, mely az összes ingatlan 2,4 %-át teszi ki.

Az állami fenntartású, önkormányzati működtetésű oktatási intézmények használatában 48 db, az önkormányzati kulturális, közművelődési és sport intézmények vagyonhasznosításában 59 db ingatlan van. Az egészségügyi intézmények részére átadott ingatlanok száma 15 db, a szociális intézményeknél 12 db ingatlan van.

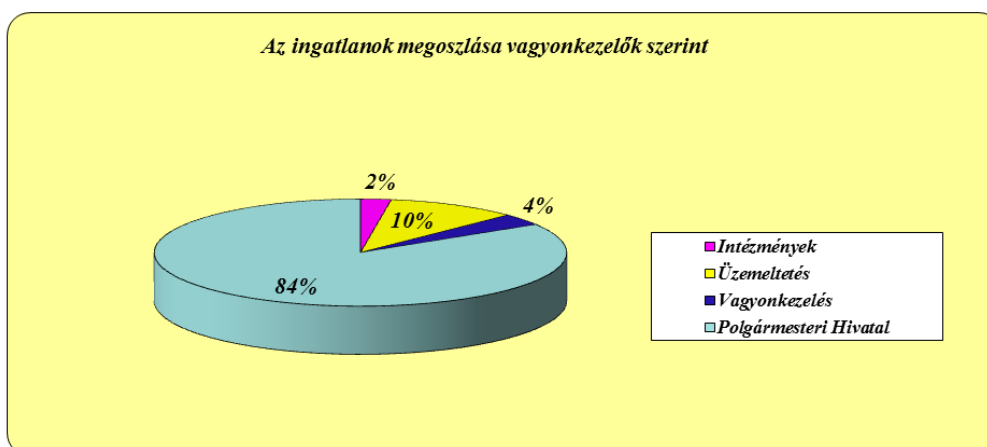
A **Polgármesteri Hivatal** osztályai a vagyonkezelői 5.218 db ingatlannak, azaz az önkormányzati tulajdonú ingatlanok 84 %-ának.

A közvetlenül kötelező önkormányzati feladat- és hatáskör ellátását szolgáló forgalomképtelen közutak, közterületek, zöldterületek, parkok, játszóterek és csatornák, melyek az ingatlan állomány legnagyobb hányadát jelentik, a Polgármesteri Hivatal Városüzemeltetési Osztálya látja el az üzemeltetéssel kapcsolatos feladatokat.

A törzsvagyon körébe tartozó forgalomképtelen ingatlanokat elidegeníteni, megterhelni nem lehet, az önkormányzat hasznosításukból jelentős bevételre nem számíthat. Jövedelemtermelési igény – részben elvi, részben gyakorlati okok miatt – nem, vagy csak visszafogottan támasztható e vagyonnal szemben. Amennyiben az adott ingatlan eredeti funkcióját nem tölti be, átminősítését követően értékesíthető.

A **Vagyonkezelési Osztály** kezelésében lévő forgalomképes beépítetlen földterületek, idegen tulajdonnal beépített földterületek és egyéb ingatlanok az önkormányzati közfeladatok ellátásában közvetett szerepet játszanak, azok hasznosításából, értékesítéséből származó bevételek a költségvetésen keresztül a feladatok ellátásának pénzügyi finanszírozását szolgálják. A legmobilizálhatóbb vagyonrésznek számító forgalomképes ingatlanokkal való körültekintő gazdálkodás megkülönböztetett jelentőséggel bír.

A **Polgármesteri Hivatal**, mint önálló gazdálkodású költségvetési szerv a kezelője az önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal elhelyezésére szolgáló középületeknek, valamint üdülőknek.

Az üzemeltetésre átadott ingatlanok száma 639 db, ez az ingatlanállomány mintegy 10 %-át jelenti.

Üzemeltetésre átadott ingatlanok (2014. december 31.)	
	[db]
Üzemeltető megnevezése	Összesen
AKSD Kft.	4
Csis Ház Zrt.	585
Debreceni Egyetem	10
Debreceni Gyógyfürdő Kft.	1
Debreceni Ifjúsági Szolgáltató Nonprofit Kft.	2
Debreceni Református Kollégium Óvodája	1
Debreceni Sportcentrum Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft.	5
Debreceni Vízmű Zrt.	3
DEHUS Z Nonprofit Kft.	1
DH-S ZERVIZ Kft.	2
FŐNIX Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft.	1
Hajdúdorogi Görög Katolikus Egyházmegye	3
Magyarországi Baptista Egyház	2
"Martónfalvi Lurkók" Alapítványi Óvoda	1
"NAGYERDEI KULTÚRPARK" Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft.	5
NYÍRERDŐ ZRT.	1
ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft.	2
Szent Efrém Görögkatolikus Óvoda, Általános Iskola	1
"Zsuzsi" Erdei Vasút Nonprofit Kft.	9
Összesen	639

A fenti táblázatok az önkormányzati intézmények és cégek hasznosításában, működtetésében, illetőleg üzemeltetésében lévő ingatlanvagyonra vonatkozóan a 2014. december 31. napján hatályos állapotot tartalmazzák. A 2013. január 1. napjától hatályba lépett új jogszabályi környezet eredményeként a közelmúltban az alábbi változások következtek be:

Köznevelési intézmények állami fenntartásba kerülése

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, valamint a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény szerint összesen 47 db önkormányzati köznevelési intézmény állami fenntartásba került.

Az átadást követően az összesen 68 db ingatlanból 48 db ingatlan (általános iskolák, gimnáziumok, kollégiumok) ingyenes használója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, működtetője az önkormányzati alapítású Debreceni Intézményműködtető Központ, míg a további 20 db ingatlan (szakképző iskolák) ingyenesen átkerült a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működtetésébe és vagyonkezelésébe.

Vagyonkezelésbe adott ingatlanok	
(2014. december 31.)	
	[db]
Vagyonkezelő megnevezése	Összesen
Klebelsberg Intézményfenntartó Központ	20
Debreceni Vízmű Zrt.	202
Összesen	222

Szociális és gyermekvédelmi intézmények állami fenntartásba vétele

Az egyes szakosított szociális és gyermekvédelmi szakellátási intézmények állami átvételéről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CXCI. törvény 2. § (1) bekezdése értelmében 2013. január 1-jével e törvény erejénél fogva az államra szállt át a települési önkormányzat tulajdonában lévő, átvett feladatot ellátó szociális, gyermekvédelmi intézmény, az ezekkel kapcsolatos fenntartói jog és kötelezettség, továbbá az intézményekkel kapcsolatos valamennyi vagyon és vagyoni értékű jog, kivéve az önkormányzati tulajdonban lévő szellemi (szerzői és iparjogvédelmi) tulajdonjogokat.

Debrecen Megyei Jogú Város Reménysugár Otthona állami fenntartásba vételével egyidejűleg ingyenesen állami tulajdonba került 11 db ingatlan.

Debrecen Megyei Jogú Város Terápiás Háza állami fenntartásba vételével további 3 db ingatlan került ingyenesen állami tulajdonba.

Könyvtár és múzeum önkormányzati fenntartásba adása

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2012. évi CLII. törvény, valamint a megyei múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények fenntartásáról szóló 1311/2012. (VIII. 23.) Korm. határozat alapján az állami fenntartásba került megyei könyvtárak 2013. január 1-jétől a területileg illetékes megyeszékhely megyei jogú városok fenntartásába kerültek.

A fenti jogszabályi változásokkal egyidejűleg a következő változások történtek:

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár ingatlana (Debrecen, Bem tér 19.) térítésmentesen az önkormányzat vagyonkezelésébe, míg a benne lévő, könyvtári feladatok ellátását szolgáló ingóságok az önkormányzat tulajdonába kerültek. Ezzel egyidejűleg a Debreceni Városi Könyvtár beolvadt a Méliusz Juhász Péter Könyvtárba a 12 db ingatlanával együtt.

A Déri Múzeum ingatlana (Debrecen, Déri tér 1.) kivételével ingyenesen az önkormányzat vagyonkezelésébe került 8 db debreceni és vidéki, múzeumi feladatok ellátását szolgáló ingatlan. A Déri Múzeum ingatlana közvetlenül került a Déri Múzeum intézmény vagyonkezelésébe térítésmentesen.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény szerint a megyei hatókörű városi múzeum állami feladatai tekintetében vagyonkezelője a tevékenység ellátásához szükséges állami vagyonnak és a megyei könyvtár vagyonkezelője a tevékenységét biztosító vagyonnak.

A fentiekre tekintettel további intézkedések szükségesek annak érdekében, hogy a vagyontárgyak az intézmények vagyonkezelésébe kerüljenek.

Orvosi rendelők, egészségügyi célú ingatlanok

Az önkormányzati tulajdonú egészségügyi célú ingatlanok kezelését, hasznosítását végző VESZ Vagyonkezelő Kft. a 2012. július 1. napján kelt levelében a Kft. és DMJV Önkormányzata között 2004. július 9-én létrejött, határozatlan időre szóló vagyonkezelési megállapodást rendes felmondás útján, 2012. december 31. napjával felmondta. Az Önkormányzat a VESZ Vagyonkezelő Kft. felmondását elfogadta.

A visszaadott 43 db háziiorvosi rendelő működtetése 2013. január 1. napja óta közvetlenül a Vagyonkezelési Osztály útján valósul meg.

Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény 1/A. § (3) bekezdés a) pontja alapján Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése kinyilvánította, hogy az önkormányzat az egészségügyi szakellátási intézményműködtetési kötelezettségét 2013. július 1. napjától – az egészségügyi intézményrendszer megújítására, racionalizálására tekintettel – nem kívánja teljesíteni.

A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 14. § (1) bekezdésében foglaltak szerint az érintett 9 db járóbeteg-szakellátási feladat ellátását szolgáló ingatlan az átvétel időpontjában törvény erejénél fogva az államra szállt.

Víziközmű vagyon

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.) alapján a Debreceni Vízmű Zrt. tulajdonában lévő nem rendszerfüggetlen víziközmű vagyon mintegy 22 milliárd Ft értékben Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonába került.

A tulajdonjog nem a törvény erejénél fogva szállt át, hanem a térítésmentes átruházásról a Vksztv. értelmében 2013. október 31-ig – a polgári jog általános szabályai szerint - írásban kellett megállapodni. Az átruházást legkésőbb 2013. december 31. napjáig kellett megvalósítani.

Az átruházással egyidejűleg ugyancsak mintegy 22 milliárd Ft értékben csökkenteni kellett a Debreceni Vízmű Zrt. és a Debreceni Vagyonkezelő Zrt. jegyzett tőkéjét.

Ezt követően az Önkormányzatnak vagyonkezelési szerződést kellett kötnie a Debreceni Vízmű Zrt.-vel az átvett víziközművek működtetésére.

Az elmúlt években az önkormányzat vagyona az alábbi projektek megvalósulása révén gyarapodott:

- 7 db lakásotthon építése
- Debrecen, Kálvin tér 2/A. sz. alatti irodaház megvásárlása
- a Nagyerdei Szabadtéri Színpad megvásárlása

- a Debrecen, Piac u. 8. szám alatti egykori Megyei Könyvtár ingatlanának megvásárlása
- a Józsai Községi Ház megvásárlása
- a Bartók Terem tulajdonjogának megszerzése
- az Oláh Gábor utcai Sporttelep felülépítményeinek 1/3 arányú tulajdonjogának megszerzése
- a piaccsarnok megvalósítása
- az Igazságügyi Centrum térszint alatti parkolója tulajdonjogának megszerzése
- a Debrecen, Veres Péter utcai óvoda kivitelezése
- a Simonffy Emil Zeneiskola felújítása
- a Csapó u.– Rákóczi u. – Vár u. által határolt közterület rehabilitációja
- a Debrecen, Böszörményi út 2. szám alatti ingatlan megvásárlása
- a Gázvezeték utcai salakmotorpálya tulajdonjogának megszerzése ingatlancsere útján
- a Debrecen, Boldogfalva u. 3. szám alatti MÁV óvoda ingatlanának megvásárlása
- a Debrecen, Barna u. 23. szám alatti MÁV bölcsőde ingatlanának megvásárlása
- a Csónakázó-tó megvásárlása
- 2-es villamoshálózat fejlesztése
- Tudományos Élménypark kialakítása a debreceni Botanikus Kertben
- Napenergia-hasznosítása villamos energia termelésére Debrecen 10 óvodai és alapfokú oktatási intézményében
- gyógyhelyfejlesztés a debreceni Nagyerdő parkerdejében
- új óvoda építése a Tessedik Sámuel utcán
- Debrecen, Borzán Gáspár utcai buszforduló átépítése és a hozzá kapcsolódóan a Borzán G. u. – Diószegi út – Gizella u. csomópontban körforgalom építése
- Nagymacs szociális városrehabilitációja
- Debrecen-Mikepércs között kerékpárút építése
- a Pallagi út korszerűsítése
- a Pércsikert utcai bel- és csapadékvíz-elvezetésének kivitelezése
- Nagyerdei Stadion rekonstrukciója
- Nagyerdei Parkerdő rekonstrukciója
- Szabadtéri Színpad felújítása

Az Önkormányzat vagyonának gyarapodása az alábbi, folyamatban lévő beruházások révén tovább folytatódik:

- kerékpáros turisztikai útvonalhálózat és szolgáltatás fejlesztése
- Intermodális Községi Közlekedési Központ létrehozása
- Déli Gazdasági Fejlesztési Terület fejlesztése
- Északi Ipari Park fejlesztése

AZ ÖNKORMÁNYZAT INGATLANVAGYON GAZDÁLKODÁSÁNAK ANALÍZISE

Az önkormányzati vagyon elsődleges, törvényben meghatározott feladata, hogy az önkormányzati célok megvalósítását, azaz a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását és a közhatalom helyi gyakorlását szolgálja. Ez korlátokat szab az önkormányzati vagyonnal való gazdálkodásban, kijelöli annak kereteit. Nagymértékben meghatározza a vagyongazdálkodást az önkormányzat éves költségvetése, mely tartalmazza az adott évben rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat és a kiadási előirányzatokat.

A vagyongazdálkodás jelenlegi helyzetének SWOT-analízise segítséget nyújthat a jövőben követendő irányvonal kialakításában, figyelembe véve a fent említett korlátokat.

B E L S Ő			
	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	
POZITÍV	<ul style="list-style-type: none">- az ingatlanszám és ingatlanérték nőtt- az Önkormányzat a Debreceni Vagyonkezelő Rt. létrehozásával a méretgazdaságosság előnyeit több területen is kihasználhatja- a vagyongazdálkodási költségek szempontjából az Önkormányzat helyzetéből adódóan jelentős előnyöket élvez	<ul style="list-style-type: none">- részben még korszerűtlen munkakörülmények, feltételek- gyengébb nyereségérdekeltség, mert az Önkormányzatnak egyéb érdekeket is szem előtt kell tartania- az önkormányzati tulajdon, mint közösségi tulajdon feletti kollektív rendelkezés korlátja a gazdálkodásban egyre inkább fontos gyors és rugalmas döntéseknek	NEGATÍV

<ul style="list-style-type: none"> - a Polgármesteri Hivatal az ISO 9001 szabvány követelményrendszerében látja el feladatait - az önkormányzati cégek vagyoni helyzete stabil - Városfejlesztési, Gazdaságfejlesztési, Bérlet és Helyiséggazdálkodási Koncepciók - Településszerkezeti Terv - Szabályozási Terv - Debrecen város Digitális Alaptérképének állami átvétele megtörtént, az adatokat alapadatként a Nemzeti Kataszteri Program a hivatal rendelkezésére bocsátotta - a DAT-ra alapozva Debrecen város közmű-alaptérképe elkészült 	<ul style="list-style-type: none"> - az Önkormányzat tulajdonnal kapcsolatos döntési mechanizmusa versenyhátrányt jelent a piac többi szereplőivel szemben
LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
<ul style="list-style-type: none"> - megfelelő beruházásokkal újabb befektetői réteget vonzhatunk városunkba - a fejlesztéshez szükséges források egy részének pályázati úton való megszerzése - a vagyonkezelő társaság - nagyfokú tőkekoncentráció előnyei - EU támogatások megszerzése - régió központi szerepkör kiaknázása - Debreceni Nemzetközi Repülőtér 	<ul style="list-style-type: none"> - EU támogatási források elapadása - az Önkormányzat vállalkozásait érintő esetleges kedvezőtlen jogszabály-változások - állami hozzájárulás mértékének csökkenése - kedvezőtlen gazdasági helyzet esetén a helyi adókból származó bevétel csökkenhet vagy stagnálhat - a gazdasági válság következményei negatívan befolyásolják az önkormányzati ingatlan-értékesítésekből elérhető bevételek volumenét

- M35 autópálya	- a végrehajtási árverések és a felszámolások kedvezőtlenül befolyásolják az önkormányzati ingatlanértékesítési lehetőségeket
- Intermodális Központ megvalósítása	

K Ü L S Ő

Az önkormányzat a gazdaság speciális szereplője, vállalkozási szabadsága korlátozott. Ebből adódnak a gyengeségek, melyek nagy része nem küszöbölhető ki. A külső fenyegetések mindegyike a forráshiányból ered, s ezeket csekély mértékben tudja befolyásolni az önkormányzat.

Mivel a negatív tényezők jórészt függetlenek az önkormányzattól, az erősségekre és a lehetőségekre kell összpontosítani a tervezéskor. A Debreceni Vagyong kezelő Zrt. létrehozásával az önkormányzat megtette az első lépést a hosszú távú gondolkodás gyakorlati megvalósítása felé a 100%-ban önkormányzati tulajdonú, többnyire közszolgáltatást nyújtó gazdasági társaságok vonatkozásában. A legfőbb elvárás a működés hatékonyságának javulása, az önkormányzati támogatás kiváltása.

A vagyon gyarapítása elsősorban fejlesztések útján valósulhat meg. A fejlesztések részben pályázatokon nyert támogatásokból finanszírozhatók, ám ezekhez a legtöbb esetben önerő biztosítása szükséges.

A vagyongazdálkodási koncepcióban kerülnek meghatározásra azok a kitörési pontok, melyek fejlődést, látható eredményt hozhatnak a vagyongazdálkodásban.

A vagyon védelme

Az ingatlanvagyon gazdálkodás általános elemeit egy aktuális piaci környezetre kidolgozott stratégia megfogalmazásával indokolt bővíteni, melynek megvalósítása során az önkormányzat ebben passzív résztvevő, de stratégiai célú ingatlanvásárlások, ingatlancserék, ingatlanfejlesztések, infrastrukturális beruházások végrehajtásával aktív szereplője is lehet az ingatlanpiacnak.

Az Önkormányzat **stratégiai célú** ingatlanvásárlásokkal (aktív részvétel), a településszerkezeti terv és a szabályozási tervek módosításával (passzív részvétel) olyan új fejlesztési területeket jelölhet ki, melyek infrastrukturális fejlesztését követően jelentős bevételre tehet szert.

INGATLANVAGYON GAZDÁLKODÁSI TERV (2015-2020)

Az ingatlanvagyon gazdálkodás hatékonyabbá tétele érdekében megvalósítandó célkitűzések, elvek:

1. A vagyon rendeltetésszerű használata, üzemeltetése

- Az intézmények feladatellátásához átadott vagyon üzemeltetéséhez szükséges forrásokat a költségvetési rendeletben tervezni kell.
- A gazdasági társaságok üzemeltetésébe átadott vagyon fenntartásához szükséges pénzeszközöket a társaságok támogatása tartalmazza, a velük kötött támogatási szerződés biztosítja annak felhasználását.
- A forgalomképtelen utak, közterületek fenntartásának finanszírozását a költségvetési rendeletben a városüzemeltetési előirányzat tartalmazza.
- Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a vagyonhasznosítóktól (intézmények, gazdasági társaságok, civil szervezetek) elvárja, hogy a rájuk bízott vagyonnal a jó gazda gondosságával gazdálkodjanak.
- Folytatni kell az önkormányzati intézmények hasznosításába adott, a feladat ellátásához biztosított vagyontárgyak hasznosításának felülvizsgálatát.
- A Debreceni Nemzetközi Kereskedelmi Repülőtér folyamatos fejlesztése elengedhetetlen.
- Folytatni kell a Déli Gazdasági Fejlesztési Terület és a hozzá kapcsolódó területek ingatlanfejlesztését.

2. A vagyon állagának megóvása, karbantartása

- Az önkormányzat létesítményei esetében a további állagromlás elkerülése érdekében a szükséges karbantartási munkákat folyamatosan el kell végezni.

- Biztosítani kell a pénzügyi forrásokat a szükséges karbantartási munkák elvégzéséhez.

3. A vagyon rendes és rendkívüli felújítása

- Az önkormányzati tulajdonú épületeknél, építményeknél a balesetveszélyes állapotokat meg kell szüntetni.
- A Régi Városháza épületének felújítását folytatni kell.
- A közintézmények akadálymentesítését a források rendelkezésre állása esetén meg kell valósítani.
- Az éves költségvetési rendeletben kiemelten kell kezelni a felújítási célokat.

4. A vagyon bővítése

- Folytatni kell a Nyugati tehermentesítő út nyomvonalába eső ingatlanok tulajdonjogának megszerzését, a megszerzett ingatlanok lebontását, a tehermentesítő út III. ütemének megvalósítását.
- A belvárosi tömb-rehabilitációban érintett tömbök nem önkormányzati tulajdonú ingatlanai tekintetében kezdeményezni kell az önkormányzat elővásárlási jogának megállapítását, annak ingatlan-nyilvántartási bejegyzését – hasonlóan ahhoz, ahogy a Nyugati tehermentesítő út nyomvonalába eső ingatlanok esetében eljár az önkormányzat.
- Azokban az esetekben, amikor a rendezési tervekben elrendelt építési korlátozás, vagy tilalom miatt az önkormányzatot kisajátítási kötelezettség terheli, felül kell vizsgálni a hatályos szabályozási tervet oly módon, hogy csak a valóban önkormányzati érdekű korlátozások szerepeljenek benne.
- El kell érni, hogy az önkormányzat stratégiai célú ingatlanszerzések segítségével az ingatlanpiac passzív szereplőjéből aktív, az ingatlanpiacot irányító résztvevővé váljon.

- Be kell indítani a szabályozási tervekben átépítése kijelölt tömbök rehabilitációját, kiemelten kezelve a belvárosi tömböket (Pl.: Bika-tömb rehabilitációja).
- A belvárosi tömbök rehabilitációjával párhuzamosan folytatni kell a teljes belvárosi sétálóövezet kialakítását.
- Új ipartelepítésre alkalmas területek feltárásával, tulajdonjogának megszerzésével, azok infrastruktúrájának kiépítésével elő kell segíteni termelő beruházások megvalósítását a városban.

További, konkrét vagyonbővítési feladatok:

- A Debreceni Sportuszoda bővítése
- Nagycserei Lakópark fejlesztés előkészítése
- Kerékpárutak megvalósításához szükséges ingatlanok tulajdonjogának megszerzése
- Gyógyhelyfejlesztés a debreceni Nagyerdő parkerdejében
- Intermodális Közösségi Közlekedési Központ létrehozása Debrecenben

5. A vagyon hasznosítása

- Az üzleti (forgalomképes) önkormányzati vagyon értékesítését és hasznosítását a piaci lehetőségek figyelembevételével folytatni kell. Az értékesítéssel és hasznosítással összefüggésben felmerülő költségeket a költségvetésbe be kell tervezni.
- Fel kell tárni a közterületek másodlagos hasznosításában rejlő lehetőségeket.
- Fel kell térképezni azon ingatlanok körét, amelyek hasznosítása egyelőre nem megoldott és gondoskodni kell azok hasznosításáról.

6. A vagyon értékesítése

- Meg kell vizsgálni, hogy az értékesíthető önkormányzati ingatlanok piaci értékét növelni lehet-e a szabályozási terv módosításával. Amennyiben ez gazdaságosan megvalósítható, a szabályozási terv módosítását elő kell készíteni.
- A vagyon értékesítéséből származó bevételt a megmaradó vagyon bővítésére, értékének, minőségének javítására kell fordítani. Lényegében biztosítani kell, hogy az önkormányzatnál vagyonvesztés ne következzen be, sőt az önkormányzat vagyonának gyarapodását kell megvalósítani.
- Az ingatlanokat minden esetben a településszerkezeti és szabályozási tervek figyelembe vételével, megfelelő előkészítés és alapos megfontolás után szabad csak értékesítésre kijelölni. Az értékesítés során biztosítani kell az önkormányzati érdekek érvényesülését.

Az önkormányzat tervei között szerepel a következő, jelentősebb ingatlanok értékesítése:

- A Debrecen, Apafi u. 16. szám alatti egykori Váci Mihály Kollégium ingatlana,
- A Debrecen, Petőfi tér 8. szám alatti egykori Hatvani István Kollégium ingatlana, mely a szomszédos, szintén önkormányzati tulajdonban álló, egykori Kisdebrecen Szállodával együttesen értékesítve számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

7. A vagyon védelme

- A három éves időtartamú biztosítási szerződést a vagyonkör folyamatos változása miatt szükség szerint aktualizálni kell.
- Az önkormányzati vagyon védelme érdekében célszerű azt a gyakorlatot tovább folytatni, hogy az Önkormányzat a teljes érdekeltségi területére összevont biztosítást köt.

8. Az Önkormányzat vagyongyarapodása

- Pályázati források felhasználásával tovább kell folytatni az önkormányzati vagyon bővítését.
- Az önkormányzat lehetőségeihez mérten (rendelkezésre álló eszközöktől függően) előmozdítja a város gazdasága egyéb szereplőinek harmonikus fejlődését (multiplikátor hatás).

9. Lakásgazdálkodás

- Az önkormányzati tulajdonú lakások és helyiségek hasznosítása során a hatályos bérlakás-koncepció, helyiségbérleti koncepció, valamint a kapcsolódó rendeletek figyelembevételével kell eljárni.
- A bérlakás-koncepcióból, a belvárosi tömb-rehabilitációból és a megváltozott gazdasági környezetből adódó feladatok újragondolását követően új vagyongazdálkodási szerződést kell kötni a Cívis Ház Zrt.-vel.
- Újonnan feltárandó, közművesített lakóterületek kialakításával olcsó, közművesített lakásépítési telkeket kell kialakítani.
- Az önkormányzati tulajdonú lakások elidegenítésének elveiről, Debrecen város lakáskoncepciójáról szóló döntést következetesen végre kell hajtani.

4./ GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZÉSE

DEBRECEN GAZDASÁGÁNAK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI A GAZDASÁGI SZERVEZETEK SZEMSZÖGÉBŐL

Debrecen Megyei Jogú Város 2015-2020 közötti időszakra szóló gazdasági programjának e fejezete a Debrecenben működő gazdasági szektor általános jellemzését tartalmazza.

Az önkormányzat tulajdonában álló gazdasági társaságok működésének általános ismertetését a gazdasági program költségvetési elemzésről szóló fejezete tartalmazza.

Debrecen főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A regisztrált vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása alapján Debrecenben kiemelkedő, mind a megyei, mind pedig az országos arányt meghaladó részesedést képviselnek pénzügy és biztosítás, az ingatlanügyletek, a közigazgatással kapcsolatos ágazatok, a szakmai, tudományos és műszaki tevékenység, a humán egészségügy és szociális ellátás, valamint a művészet és szórakozás területén tevékenykedő vállalkozások. Bár mértékük az országos átlag alatt marad, 17%-os súlyukkal jelentős részarányt képviselnek a város gazdaságában a mezőgazdasághoz, erdőgazdálkodáshoz és halászathoz kapcsolódó tevékenységek.

A Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon működő regisztrált gazdasági vállalkozások ágazatok szerinti megoszlása 2011. év (%)

ágazat	Debrecen	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
A	17,33%	43,90%	26,17%
B+C+D+E	4,20%	3,33%	4,70%
F	5,07%	4,65%	5,96%
G	13,22%	10,05%	12,55%
H	2,22%	2,06%	2,47%
I	2,84%	3,55%	4,57%
J	2,79%	1,52%	3,08%
K	3,42%	2,27%	2,76%
L	16,11%	9,34%	12,97%
M	12,44%	6,92%	10,35%

N+O	7,59	4,71	3,97
P	2,79	1,52	3,08
Q	4,04	2,20	2,01
R	2,86	1,70	2,47
S+T+U	3,08	2,27	2,88
összesen	100,00%	100,00%	100,00%

A – mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat, B+C+D+E – bányászat, köftezés, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz és vízellátás, szennyvízgyűjtés, hulladékgazdálkodás, F – építőipar, G – kereskedelem és gépjárműjavítás, H – szállítás, raktározás, I – szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, J – információ, kommunikáció, K – pénzügy, biztosítás, L – ingatlanügyletek, M – szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, N – adminisztratív és szolgáltatást támogató, O – közigazgatás, védelem, társadalombiztosítás, P – oktatás, Q – humán egészségügy, szociális ellátás, R – művészet, szórakoztatás, S+T+U – egyéb szolgáltatás, egyéb tevékenység

Forrás: KSH

Az egyes ágazatokat elemezve elmondható, hogy a magyar gyógyszeriparon belül Debrecen kiemelt helyet képvisel: a helyi oktatási, kutatási és gyártási hagyományokra alapozva az ország egyik legjelentősebb gyógyszeripari vállalati koncentrációja itt alakult ki. A város több nagyvállalata is szorosan az egészségüghöz kötődik, a TEVA Gyógyszergyár Részvénytársaság és a Richter Gedeon Nyrt. az iparág jelentős debreceni hagyományaira építenek, míg a Medicor Kéziműszer Rt. egészségügyi segédeszközöket gyárt évtizedek óta.

Az eredetileg ipari tevékenységgel foglalkozó, mérés és irányítás automatizálás területén működő National Instruments Hungary Kft. jelentős gyártókapacitással telepedett a városba, majd a logisztikai egység, a vevőszolgálat és a szoftverfejlesztéssel foglalkozó részleg Debrecenben történő elhelyezésével bővítette itteni tevékenységét.

A város jelentős gépipari hagyományainak a továbbvivője Schaeffler-csoport keretében működő FAG Magyarország Ipari Kft., amely eredetileg a Magyar Gördülőcsapágy Művek telephelyén jött létre, majd a 2000-es évtized közepén települt át a Határ úri Ipari Parkba. A vállalat az elmúlt időszakban a cégcsoport legfontosabb kúpörgőscsapágy-gyártó egységévé fejlődött.

A város jelentős - a térség kedvező mezőgazdasági adottságaira alapozó - élelmiszer-feldolgozó kapacitásokkal rendelkezik (pl. Hajdú Gabona Zrt., Róna Dohányfeldolgozó Kft., Alföldi Tej Kft.) illetve a városban igen jelentős hagyományokra visszatekintő nyomdaiparnak hosszú időtávra visszatekintve is biztosított a felvevőpiaca (pl. Alföldi Nyomda).

Az elmúlt évek egyik leggyorsabban fejlődő gazdasági ágazatának Debrecenben az ún. SSC (shared service center) szektor tekinthető, amely becslések szerint közel 2.000 főt foglalkoztat. A szektor sajátossága olyan tevékenységek végzése, amelyek a számítógépes hálózatok segítségével a helyi szakemberekre támaszkodva, nagyobb távolságból is lefolytathatóak (pl. IT szolgáltatások, ügyfélszolgálat, könyvelés). Debrecen legnagyobb ilyen jellegű vállalata a több mint ezer főt alkalmazó IT Services Hungary Kft., emellett fontos szerepet játszanak a már korábban említett NI Hungary Kft., a BT Global Services és a Merlin-IT Hungary debreceni telephelyei.

Debrecen az idegenforgalom szempontjából is kiemelkedő adottságokkal rendelkezik. Egyrészt megemlítendő a város változatos szállodai kapacitása, amely az ötcsillagos szállodától (Hotel Divinus) kezdve a négycsillagos szállodákon keresztül a panziókig a különböző jövedelmű rétegek számára is képes biztosítani a szálláshelyeket. Másrészt kiemelendő a város kulturális rendezvénykínálata, amely nagyobb távolságból is jelentős számú turistát vonz. Harmadrészt Debrecen jelentős adottságokkal rendelkezik a konferencia, gyógy- és sportturizmus területén is. A Kölcsey Központ Kelet-Magyarország legnagyobb és legmodernebb konferencia-központja, emellett Debreceni Egyetem létesítményei is ideális helyet biztosítanak a rendezvények számára, az Aquaticum Termálfürdő – építve az egyetem adottságaira – több betegségre is gyógyulást nyújt. Az Észak-alföldi Regionális Operatív Program keretében meghirdetett, három sikeres pályázat eredményeként összesen 2,5 milliárd forintos fejlesztéssel az Aquaticum gyógy- és fürdőközpont lett a régió egyik legmodernebb, legnívósabb egészségügyi szolgáltatója. Egymilliárd forintból valósult meg az Aquaticum termálfürdő korszerűsítése, 951 millió forintból újult meg az Aquaticum Termál és Wellness Hotel, további 555 millió forintból pedig a gyógyfürdő egészségügyi szolgáltatásait fejlesztettük. A sportturizmus szempontjából részben Debrecen sportrendezvényei említhetőek meg, emellett a város egyre nagyobb számú hazai és nemzetközi edzőtábornak is helyszínéül szolgál.

Debrecen rendelkezik intermodális logisztikai szolgáltató központ minősítéssel. A debreceni nemzetközi repülőtér Kelet-Magyarország legfontosabb és egyben legnagyobb forgalmú repülőtere, Magyarország öt nemzetközi repülőterének egyike a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér után a második legforgalmasabb.

Debrecen gazdasági súlya, szerepköre

A bruttó hozzáadott érték* változása Debrecenben 2001 és 2011 között

Év	abszolút érték (1.000 Ft)	Debrecen súlya a megyén belül (%)	Debrecen súlya a régión belül (%)	Debrecen súlya az országon belül (%)
2001	174.951.758	66,81	32,73	2,34
2002	197.292.190	69,03	34,04	2,36
2003	197.955.219	67,72	32,92	2,13
2004	228.819.347	69,62	35,03	2,22
2005	238.255.605	71,12	35,20	2,28
2006	274.032.445	71,88	35,23	2,22
2007	254.197.856	68,50	31,58	1,94
2008	337.485.653	68,75	31,51	1,79
2009	306.623.187	65,17	29,23	1,67
2010	333.458.064	65,79	30,71	1,78
2011	375.909.701	68,04	30,44	1,92

* - a bruttó hozzáadott érték a NAV Társasági adóbevallás kiemelt adatok adatszolgáltatásán alapul, és ennek következtében nem terjed ki a teljes vállalkozói körre

Forrás: TEIR adatok alapján

A bruttó hozzáadott érték változását tekintve megállapítható, hogy 2001 és 2011 között két kivételtől (2006/2007, 2008/2009) eltekintve emelkedett az adott mutató értéke. A város adatait egyéb területi egységek adataival összehasonlítva kitűnik, hogy Debrecen mind a Hajdú-Bihar megyében, mind pedig az Észak-Alföldi régióban kiemelkedő szerepet tölt be.

A debreceni vállalkozások értékesítési adatait elemezve megállapítható, hogy mind az értékesítés nettó árbevételét, mind pedig az export értékesítés nettó árbevételét tekintve a 2007/2008-as visszaesést követően 2009 után már ismét nőtt az adott érték. Az adott időszakban különösen dinamikus volt az export bővülése, és ennek következtében az értékesítés nettó árbevételén belül az export aránya a 2001-es 14,2%-ról 2011-re 33,4%-ra emelkedett.

Kiemelten fontos adottsága Debrecennek a jelentős szellemi potenciál, ami a tudásipar kiépítésének alapvető feltétele. A versenyképes gazdasági szerkezet jellemzője az innovációra, technológia megújításra képes vállalatok és beszállítói kör jelenléte. A tudásipar az egyetemek, kutatóintézetek, gyógyintézetek, gyógyszergyárak, az informatikai ipar, a mezőgazdasági alapanyaggyártás fejlett kapcsolatrendszerén alakulhat ki, melyhez Debrecenben az alapfeltételek adóttak.

A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései

A gazdasági szervezetek általános jellemzői

A regisztrált vállalkozások számát tekintve a 2000-es évtizedben Debrecenben egy igen jelentős növekedést lehetett megfigyelni 2001 és 2011 között 44,4%-os volt az emelkedés mértéke. Az egyéni és társas vállalkozásokat külön vizsgálva megállapítható, hogy az adott időszakban visszaesés 2006 és 2007 között csak az egyéni vállalkozások viszonylatában következett be, ettől eltekintve a növekedés folyamatos volt: 2001 és 2011 között az egyéni vállalkozásoknál 49,1%-os, míg a társas vállalkozásoknál 37,9%-os. Ennek következtében a két vállalkozási forma közötti 2001-es 58%-42%-os arány 2011-re 60%-40%-os arányra tolódott el.

A társas vállalkozások különböző formáit tekintve a 2000-es évtized második felében eltérő folyamatok figyelhetőek meg: a korlátolt felelősségű társaságok és a részvénytársaságok száma emelkedett, míg a betéti társaságok száma csökkent.

A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriák szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy növekedés elsősorban a 10 főnél kevesebb személyt, valamint a 20-49 főt alkalmazó vállalkozásoknál tapasztalható, míg a visszaesés döntő mértékben a 250-499 főt alkalmazó vállalkozásoknál figyelhető meg.

A regisztrált vállalkozások számának alakulása Debrecenben 2007 és 2011 között
(db, január 1.)

Év	egyéni vállalkozások	társas vállalkozások	összes vállalkozás
2001	14.426	10.392	24.818
2002	14.931	10.881	25.812
2003	15.508	11.254	26.762
2004	15.899	11.749	27.648
2005	16.198	12.065	28.263
2006	16.288	12.217	28.505
2007	15.501	12.532	28.033
2008	16.013	12.815	28.828
2009	20.164	13.403	33.567
2010	20.640	13.839	34.479
2011	21.515	14.328	35.843

Forrás: KSH

A regisztrált társas vállalkozások különböző társasági formáinak változása

Év	betéti társaság	korlátolt felelősségű társaság	részvénytársaság
2006	5.737	5.077	95
2007	5.681	5.356	95
2008	5.536	5.783	95
2009	5.252	6.599	94
2010	4.957	7.268	99
2011	4.672	7.985	101

Forrás: KSH

A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriák szerinti megoszlásának változása 2006 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G
2006	7.418	20.204	487	257	108	21	10
2007	6.710	20.417	502	272	103	20	9
2008	7.030	20.887	509	260	116	18	8
2009	7.115	25.502	529	272	123	17	9
2010	8.447	25.104	492	287	125	15	9
2011	9.338	25.592	481	289	122	12	9

A – 0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások száma, B – 1-9 fős regisztrált vállalkozások száma, C – 10-19 fős regisztrált vállalkozások száma, D – 20-49 fős regisztrált vállalkozások száma, E – 50-249 fős regisztrált vállalkozások száma, F – 250-499 fős regisztrált vállalkozások száma, G – 500 főnél nagyobb regisztrált vállalkozások száma,

Forrás: KSH

A városban működő kiskereskedelmi üzletek számának alakulását vizsgálva a 2000-es évtized első felében növekedés volt megfigyelhető, amelyet a 2006 és 2008 között egy visszaesés követett, az azóta eltelt években ugyanakkor ismét emelkedett a kiskereskedelmi üzletek száma (igaz ugyanakkor, hogy számuk még nem érte el a 2006-os maximumot). A legfontosabb típusokat elemezve eltérő tendenciák figyelhetők meg. Az élelmiszer-vegyesüzletek és áruházak vonatkozásában egy igen jelentős visszaesés ment végbe, a ruházati szaküzletek esetében emelkedés tapasztalható, és ugyanez a folyamat játszódott le, igaz az előzőnél sokkal nagyobb mértékben a használatcikk-szaküzletek számát tekintve is.

A kiskereskedelmi üzletek számának alakulása Debrecenben (db)

Év	A	B	C	D
2001	3.613	786	441	109
2002	3.755	796	449	130
2003	3.818	786	460	139
2004	3.933	783	464	149
2005	3.931	730	475	156
2006	4.025	724	489	172
2007	4.014	635	522	195
2008	3.780	491	541	183
2009	3.820	500	550	186
2010	3.857	541	580	228
2011	3.900	529	572	246

A – összes kiskereskedelmi üzlet, B – élelmiszer-vegyesüzletek és áruházak, C – ruházati szaküzletek, D – hasznáلتcikk-szaküzletek

Forrás: KSH

A város kereskedelmi életét jelentős mértékben meghatározzák a jelenlévő multinacionális vállalatok, amelyek üzleteik, szupermarketeik és hipermarketeik révén nagyobb távolságból is vonzzák a vásárlókat. Az általános kínálatot nyújtó cégek közül a METRO, a TESCO, az AUCHAN és az (INTER)SPAR, míg az egy-egy árucsoportra koncentráló vállalatok közül a Praktiker, a Kika, a SportsDirect, a Decathlon és a MédiaMarkt emelhető ki.

A vendéglátóhelyek számát tekintve a 2000-es évtized első felében folyamatos növekedés volt megfigyelhető, amelyet 2006/2007 időszakában visszaesés követett, az azóta eltelt időszak ugyanakkor már újra az emelkedés periódusának tekinthető.

A helyi gazdaság erejét tükröző helyi adóbevételeket elemezve a 2000-es évtized első felében egy igen jelentős növekedés volt megfigyelhető, míg ezen bevételi forrás összbevételen belüli aránya 15-17% között mozgott. A 2008 utáni időszakban ugyanakkor kismértékben visszaesett az iparüzési adóból származó bevétel, amelyet 2009 és 2010 folyamán az összbevételből részesedés mérséklődése követte.

Az iparüzési adóból származó bevétel alakulása Debrecen, és ezen
bevétel-típus összbevételből való aránya

Év	ezer Ft	%
2001	4.693.818	15,73
2002	5.376.543	16,34
2003	6.551.457	16,32
2004	7.478.992	17,63
2005	6.392.238	15,33
2006	7.509.092	16,09
2007	8.068.335	17,88
2008	8.764.748	16,77
2009	8.668.906	15,70
2010	8.659.579	16,10
2011	8.385.232	18,85

Forrás: KSH

A 10 legnagyobb iparüzési adót fizető vállalkozás felsorolásának jogi akadályai vannak, ezért helyette az értékesítés nettó árbevétele illetve mérlegfőösszege alapján rangsorolt 5 legnagyobb debreceni székhelyű vállalat nevét közöljük, a Hajdú-Bihari Napló által 2011-ben készített TOP-100 megyei lista élmezőnye alapján. A listavezető TEVA és a második helyezett National Instruments mellett a további 3 cég is 2009 óta szerepel a legjelentősebb megyei és ezen belül a városi cégek listáján, városi viszonylatban az első 10 között.

1. TEVA Gyógyszergyár Zrt.	Gyógyszerkészítmény gyártása
2. National Instruments Hungary Kft.	Elektronikai alkatrész gyártása
3. E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt.	Villamosenergia-elosztás, -kereskedelem
4. FrieslandCampina Hungária Zrt.	Tejtermék gyártása
5. FAG Magyarország Ipari Kft.	Csapágy, erőátviteli elem gyártása

Idegenforgalom

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitását tekintve az elmúlt évtizedben Debrecenben nem lehetett egyértelmű tendenciát megfigyelni, az egyes évek adatai között igen nagy ingadozás tapasztalható, ugyanakkor a trendek inkább a csökkenés irányába mutatnak. A különböző szálláshely-típusok esetében már világosabb tendenciák rajzolhatóak meg: a szállodák vonatkozásában stagnálás/enyhe emelkedés jellemző, panziók esetében kismértékű visszaesés (a 2011-es jelentős csökkenés oka a statisztikai módszertanban bekövetkezett változásra vezethető vissza), míg a kempingek és turistaszállások esetében erőteljesebb visszaesés. A fenti folyamatok hatására módosult a kereskedelmi szállásférőhelyek összetétele, folyamatosan nőtt a szállodák által kínált férőhelyek aránya.

A kereskedelmi szálláshelyek számának alakulása Debrecenben 2001 és 2011 között (db)

Év	A	B	C	D	E
2001	6.424	1.762	2.308	900	925
2002	7.466	1.783	3.151	1.030	973
2003	6.151	1.727	2.800	530	1.054
2004	5.889	1.781	2.792	130	877
2005	6.561	1.818	2.389	1.130	1.184
2006	5.092	2.200	1.466	190	1.007
2007	5.440	1.860	2.476	70	1.006
2008	5.707	1.928	1.292	1.250	1.006
2009	5.684	1.800	2.047	600	1.006

2010	6.196	3.150	1.661	400	0
2011	4.929	2.208	377	400	0

A – kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma, B – a kereskedelmi szálláshelyeken belül a szállodák férőhelyeinek száma, C – a kereskedelmi szálláshelyeken belül a panziók férőhelyeinek száma, D – a kereskedelmi szálláshelyeken belül a kempingek férőhelyeinek száma, E – a kereskedelmi szálláshelyeken belül a turistaszállások férőhelyeinek száma,

Forrás: KSH

Az egyes kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmát elemezve megállapítható, hogy vendégek számában a 2000-es évtized első felében egy jelentős visszaesés következett be, amelyet 2005 és 2008 között emelkedés követett, azóta ugyanakkor ismét csökkenő tendencia figyelhető meg. A két legfontosabb szállástípus esetében hasonló tendenciák figyelhetők meg, a folyamatok azonban sokkal kisebb erejűek voltak a szállodák esetében, és ennek következtében a teljes körön belül nőtt ezen kategória részaránya (2001 – 55,3%, 2011 – 74,3%). A külföldi vendégek vonatkozásában hasonló trendek figyelhetők meg, az ő esetükben ugyanakkor még erősebb a szállodai koncentrálttság (2011 – 85,1%). A vendégéjszakák számát tekintve is hasonló tendenciák figyelhetők meg: 2006/2007 után egy igen jelentős visszaesés, a szállodák növekvő szerepe, valamint a külföldiek erős szállodai koncentrálttsága.

**A vendégek számának alakulása Debrecenben a kereskedelmi szálláshelyeken
2001 és 2011 között**

Év	A	B	C	D	E	F
2001	118.373	65.425	32.649	30.156	20.641	5.135
2002	120.833	70.347	32.952	29.895	22.148	3.719
2003	117.446	73.342	28.926	27.806	21.810	4.176
2004	109.410	77.951	16.204	26.224	20.816	3.425
2005	109.968	79.918	18.319	23.646	18.839	3.872
2006	130.701	91.846	21.354	27.083	21.161	4.067
2007	143.160	103.369	25.418	35.093	28.305	5.440
2008	147.231	105.295	26.774	37.197	29.233	5.731
2009	131.782	92.183	20.559	28.894	23.075	4.096
2010	110.853	80.216	19.994	28.262	22.091	4.368
2011	101.813	75.627	12.655	28.878	24.568	2.331

A – vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken, B – vendégek száma a szállodákban, C – vendégek száma a panziókban, D – külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken, E – külföldi vendégek száma a szállodákban, F – külföldi vendégek száma a panziókban

Forrás: KSH

A vendégéjszakák számának alakulása Debrecenben a kereskedelmi szálláshelyeken 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F
2001	355.422	211.707	93.259	125.739	76.809	29.076
2002	351.042	227.081	84.360	105.503	74.367	19.354
2003	310.799	199.962	81.709	92.440	67.917	20.780
2004	302.270	223.743	42.415	81.717	61.709	14.969
2005	305.682	233.369	48.892	95.015	75.908	17.424
2006	398.686	318.322	44.111	114.812	100.405	9.063
2007	393.062	304.510	60.023	113.274	92.926	17.872
2008	374.720	288.800	58.781	95.327	73.872	17.302
2009	311.031	232.162	44.970	79.024	62.353	13.484
2010	279.210	209.837	45.554	84.504	65.451	14.139
2011	250.007	192.253	23.348	81.996	67.969	5.896

A – vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken, B – vendégéjszakák száma a szállodákban, C – vendégéjszakák száma a panziókban, D – külföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken, E – külföldi vendégéjszakák száma a szállodákban, F – külföldi vendégéjszakák száma a panziókban

Forrás: KSH

5./ TERVEZETT BERUHÁZÁSOK, FEJLESZTÉSEK

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA, VALAMINT A DEBRECENBEN MŰKÖDŐ GAZDASÁGI SZERVEZETEK LEGFONTOSABB BERUHÁZÁSAI

Az elmúlt időszakban Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, valamint a Debrecenben működő gazdasági szervezetek a forrás-lehívó képesség területén fennálló kiemelkedő adottságokat ezzel is bizonyítva – számos olyan beruházást hajtottak végre, amelyek célja a város által kínált gazdasági lehetőségek javítása volt.

Az önkormányzat, illetve gazdasági társaságai által az elmúlt években gazdaságfejlesztési céllal **megvalósított beruházások** közül a legjelentősebb beruházásokat a következők jelentik.

A Komplex gyógyhelyfejlesztés a Debreceni Nagyerdő parkerdejében projekt keretében egyrészt teljesen megújult a Békás-tó és környéke, új kutat fűrtak, bővítették, kikotorták és újrabélelték a tó medrét, megújították a 19 hektáros zöldfelület növényvilágát, valamint felújították a nagyerdei szabadtéri színpadot. Másrészt a Csónakázó-tó helyén 198 gépkocsi befogadására alkalmas mélygarázst is építettek, amelynek tetején ködszínház (vízi attrakciót) alakítottak ki, valamint a Nagyerdei Stadion rekonstrukciójának folytatásaként öntött gumi burkolatú futópályát is kialakítottak.

A Tudományos Élménypark kialakítása a Debreceni Nagyerdőben projekt célja a műszaki- és természettudományi képzések, a kémia, a fizika, a botanika, az orvosbiológia, a hidrobiológia népszerűsítése, a régió tudományos és innovációs eredményeinek közérthető, élményszerű bemutatása. A projekt központi eleme a Tudományok Palotája beruházása, amely épület egy interaktív oktatási, kulturális és tudományos térként funkcionál. Az épületben kreatív foglalkoztatók, számítógépterem, 250 férőhelyes előadóterem, gyermekfoglalkoztató, csillagda, szakköri és szemináriumi termek, szociális helységek épültek, körülötte pedig egy tavat hoztak létre.

A Debreceni Gyógyfürdő Kft. által megvalósított projektek (A Debreceni Aquaticum Gyógyfürdő egészségügyi szolgáltatásainak fejlesztése) két területet foglalnak magukban. A gyógyfürdővel kapcsolatos beruházások az alábbi területekre terjednek ki: szaunavilág kialakítása, medencecsarnokok

komplex felújítása és pihenőterek kialakítása, új Kneipp medence építése, a publikus terek és gyógyászati kezelők felújítása. A hotel fejlesztésének főbb elemei: szállodai lobby kialakítása, bio- és antiallergén szobák kialakítása, szobák felszereltségének bővítése, modern informatikai és közösségi tájékoztató rendszer kialakítása, fitness lehetőségek bővítése és a szállodához tartozó étterem kapacitásbővítése.

A Tiszántúli Református Egyházkerület és a Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség által lebonyolított projektek (pl. A Debreceni Református Kollégium „A” épülettömbjének látogatóbarát fejlesztése, „Menjetek be kapuin hálaénekekkel” – Turisztikai fejlesztés a Debreceni Református Nagytemplomban) keretében egyrészt megújult és a turizmust nagyobb mértékben kiszolgálóvá vált a kollégium épülettömbje, másrészt felújítják, látogathatóvá és lifttel is megközelíthetővé teszik a Nagytemplom keleti tornyát, ott kiállításokat rendeznek be, restaurálják a templom padlózatát és a szöszéket, valamint látogathatóvá teszik a tűzfigyelő helyiséget.

A Hajdú-Bihar Megyei Intézményfenntartó Központ irányítása alatt indult el a Déri múzeum felújítása (a Déri múzeum modernizálása a régió kulturális örökségének a bemutatása céljából), amelynek keretében megújul az intézmény teljes elektronikai rendszere, kicserélik az összes nyílászárót, rekonstruálják a homlokzatot, új tereket, így olvasótermet, kávézót és kiállítási helyszínt alakítanak ki (a projekt egyes elemei már befejeződtek).

Az előzőekhez hasonlóan szintén kiemelt jelentőségű az „Utazás a zsidó örökségbe Észak-Alföldön” projekt, amely a Debrecenben található zsidó építészeti emlékek legfontosabb elemeinek (pl. Zsinagóga, imaház) felújítása révén növeli a város vonzerejét.

A Nagyerdő megújítását célzó beruházások zászlóshajójának volt tekinthető **az állami beruházásként, a Nagyerdei Stadionrekonstrukciós Kft. irányítása alatt megvalósult Nagyerdei Stadion beruházás.** A projekt legfontosabb eleme volt az 1932/33 folyamán épült objektum rekonstrukciója, amely egy teljesen új, 20.020 fős befogadóképességű, UEFA 4. kategória minősítésű, ún. negyedik generációs stadion felépítését jelentette. A létesítmény túlmutat magán a stadion funkción, és környezetében olyan közösségi terek létrehozására került sor, melyek a hétköznapiak során is programokat biztosítanak a nagyközönségnek. Az északi kapu megőrzött tornyain keresztül tárult fel egy rendezvénytér, ahol a téli időszakban jégpálya létesült. A sportterületeket a park szintjén fitness és szabadidő funkcióhoz csatlakozó területek gazdagították. A park vegetációval sűrűbben nőtt, keleti területén tanösvény valamint erdei futópálya került kialakításra.

További, a **Debrecenben működő gazdasági szervezetek által, illetve közreműködésével** megvalósuló, megvalósulás alatt álló beruházások:

A XANGA cégcsoport két területen fejtette ki tevékenységét. Egyrészt az általa üzemeltett repülőtéren hajtott végre olyan beruházásokat, amelyek célja egy cargo és logisztikai bázis kialakítása. A fejlesztés több ütemben valósul meg, 2015. év végéig mintegy 50.000 m² alapterületű cargo és logisztikai tevékenységre alkalmas épületegyüttes épül meg. Ennek az első elemeként felépítettek egy több, mint 5.000 m² fedett raktározási kapacitással rendelkező logisztikai központot és kapcsolódó vasúti átrakót, felújították a repülőteret a Nagyállomással összekötő iparvágányt, illetve jelenleg is folyik több ipari csarnok beruházása.

Másrészt a cégcsoport által működtetett Határ úti Ipari Parkban igen jelentős beruházások valósultak meg, amelyek többek között magukban foglalták az ipari park területének bővítését és az ehhez kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztést, valamint a betelepülő vállalkozások igényeit kielégítő csarnokok felépítését.

A TEVA Gyógyszergyár Zrt. egyrészt a MegaPlant projekt keretében új, 4.400 m² alapterületű négyszintes csomagolóüzemet hozott létre, amelynek segítségével duplájára emelkedett a debreceni telephely éves forgalma. Másrészt 2009-ben adták át a 2.700 m² alapterületű, laboratóriumokat, irodákat, kiszolgáló és raktárhelyiséget magában foglaló Európai Generikus Kutatás-fejlesztési Központot, amely beruházásokkal Debrecen a vállalatcsoport európai piacra fejlesztő egységei között a vezető helyre került.

A Richter Gedeon Nyrt. 2012-ben fejezte be a kormányzati támogatással megvalósított új, nagyüzemi biotechnológiai beruházását a Határ úti Ipari Parkban. A minimális környezetterheléssel működő üzemben kezdetben klinikai vizsgálathoz szükséges mintákat állítanak elő, és a piacon is megjelenő, rendkívül magas hozzáadott szellemi és technológiai értékkel bíró termékek gyártása valósul meg. Ugyancsak a Richter játszott igen fontos szerepet a Pharmapolis Gyógyszeripari Tudományos Park Kft. által közel 6 milliárd Ft-os beruházás keretében megvalósított Gyógyszeripari kutatás-fejlesztési és innovációs központ projektben, amelynek keretében kutatólaboratóriumokat magában foglaló épület felépítésére került sor.

A National Instruments csaknem 4 milliárd forint összköltségű tudományos parkjának, a 6.000 m² alapterületű Science Park építésének beruházását 2013-ban indították, mely 300 kutató-fejlesztő mérnök számára biztosít munkát illetve nyitott laborja a tervek szerint a diákság és a KKV-k számára egyaránt elérhető lesz.

Az egykori Dohánygyár területét működtető, és ott Lions Office Center néven egy magas színvonalú irodai elhelyezést biztosító objektumot kialakító DILK Kft. részben Európai Unió támogatások felhasználásával 2012-ben indított egy újabb jelentős beruházást, amelynek során egy 7.300 m² alapterületű, magas komfortfokozatú irodákat és kiszolgáló helyiségeket is magában foglaló hat szintes innovációs központ kerül kialakításra.

2011. június 1-jén fejeződött be a DELOG Kft. által üzemeltetett Debreceni Logisztikai Központ és Ipari Parkban, részben támogatási források felhasználásával, az új, közel 10.000 m²-es raktárcsarnok építése, melyben korszerű tűzjelző-, behatolás jelző-, megfigyelő- és beléptető rendszer került kialakításra, és a kapacitásbővítéshez elengedhetetlenül szükséges állványrendszer is beszerzésre került. A régiós kiszolgálásra is alkalmas központ iparvágányi kapcsolata révén konténervonatok érkeztetésétől kezdve a konténerek deponálásán, kezelésén keresztül az új raktárcsarnokban végzett hozzáadott értékteremtéssel akár gyártóüzemek komplex és ütemezett kiszolgálására is képes.

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS JÖVŐKÉPE A TERVEZETT BERUHÁZÁSOK, FEJLESZTÉSEK TERÉN

Debrecen Megyei Jogú Város gazdasági programjának elkészítése során a hatályban lévő stratégiai dokumentumok figyelembe vétele nélkülözhetetlen szempont, ebből kifolyólag a gazdaságfejlesztési célkitűzések meghatározásában alapvetően az Integrált Településfejlesztési Stratégia jövőképére, átfogó- és rész célkitűzéseire, és az e dokumentumban megjelölt tervezett intézkedésekre támaszkodtunk.

A tervezett időszakban Debrecenben megvalósuló fejlesztések kiindulópontját a város jövőképe jelenti, amely a város pozitív jövőbeli állapotának legfontosabb jellemzőit vetíti előre. Debrecen jövőképét **a város társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére, valamint a Debrecen térségi szerepére** vonatkozóan az Integrált Településfejlesztési Stratégia – és ennek kapcsán a gazdasági program – a következők szerint határozza meg:

**„Debrecen, az Életerős Város,
a lakosai számára kiemelkedő életminőséget biztosító,
fenntartható módon és kiegyensúlyozottan fejlődő,
a térség értékeire támaszkodó és
az innovációra épülő, nemzetközi szinten is versenyképes
gazdasági, oktatási és egészségügyi központtá válik.”**

A jövőkép legfontosabb elemei a következőkben foglalhatók össze:

➤ **Debrecen a lakosai számára kiemelkedő életminőséget biztosító, fenntartható módon és kiegyensúlyozottan fejlődő város.**

A korábbi időszakban Debrecenben megvalósult fejlesztések erőteljesen hozzájárultak ahhoz, hogy a város gazdasági és társadalmi életben betöltött szerepköre bővüljön. A további fejlődés érdekében a város törekszik arra, hogy olyan jelentős fejlesztéseket valósítson meg, amelyek magukban foglalják a város belső és külső megközelíthetőségének javítását, a lakókörnyezet minőségének javítását, a közbiztonság javítását, a regionális hatáskörű intézmények fejlesztését, valamint mindazon kezdeményezések támogatását, mely a lakosok életminőségének fejlődését segítik elő, a munkához való jutás segítségével.

➤ **Debrecen a térség értékeire támaszkodik.**

A Debrecenben végbemenő fejlesztések során támaszkodni kell Debrecen és térségének társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezeti emlékeire, értékeire, mindazon hagyományokra, amelyek a debreceni szellemiséget, a kultúrát és a művészetet képviselik, és törekedni kell ezek minél teljesebb formában történő megőrzésére. Mindamellettt szükséges azonban, hogy a fejlesztések szolgálják azt, hogy Debrecen meg tudjon felelni a XXI század elvárásainak is.

➤ **Debrecen az innovációra épülő nemzetközi szinten is versenyképes gazdasági és egészségügyi központtá válik.**

Nemzetközi jelentőségű tudásközpontok kialakítása Debrecen egyik legfontosabb célja a Debreceni Egyetemen felhalmozódott szellemi kapacitás gyakorlati életben történő hasznosításával, az ehhez szükséges támogató környezet kialakításával.

A következő időszak másik kiemelkedő feladata a Debrecenben található vállalkozások fejlődésének támogatása, hazai és nemzetközi versenyképességének erősítése és az ezt támogató környezet kialakítása.

Az egészségipar vonatkozásában olyan fejlesztéseket kell megvalósítani, amelyek hozzájárulnak egyrészt a lakosság egészségi állapotának javításához, különösen az öregedő társadalom elvárásainak megfelelően, másrészt az egészségipari szolgáltatások színvonalának emeléséhez.

AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁBAN FOGLALT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK ALKALMAZÁSA

Debrecen 2020-ig tartó időszakra vonatkozó fejlesztéséhez kapcsolódóan az Integrált Településfejlesztési Stratégiában olyan horizontális településfejlesztési elvek kerültek meghatározásra, amelyeket a fejlesztési időszak minden egyes támogató eszközében (azaz minden intézkedés során) figyelembe kell venni.

Debrecen horizontális elvei: olyan témákat támogatnak, melyekhez nem kerültek meghatározásra konkrét célértékek, nem került hozzárendelésre célállapot, de figyelembe vételük elengedhetetlen Debrecen 2020-ig tartó fejlesztési időszakban meghatározott célrendszerének teljesüléséhez.

1. horizontális elv

Az innovációs szemlélet integrálása a gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatokba

Debrecen gazdasági, oktatási, kutatás-fejlesztési és társadalmi folyamatainak erősítésében kiemelkedően fontos az innováció és a tudás szerepének felértékelődése. Az innovációs szemlélet integrálása kiemelkedően fontos a gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatokba, hiszen a jól képzett és kreatív ember a legfontosabb erőforrása a gazdasági fejlődésnek. Az elv alkalmazásával Debrecen K+F mutatóinak hatása kiterjed a gazdaság, a környezet és a társadalom más vetületeire is, nemcsak Debrecen, hanem a környező térség vonatkozásában is.

E folyamatok egyrészt az oktatási rendszerhez, üzleti folyamatokhoz, másrészt a lakosság és elsősorban a fiatalok szemléletváltozásához, az innováció társadalmi elterjesztéséhez kötődnek, e területeken kell alkalmazni. Az ipari parkok fejlesztése kapcsán az elérhető legjobb technológia, az újrahasznosító, újra felhasználó, környezetbarát technológiák alkalmazása járul hozzá ezen elv teljesüléséhez.

2. horizontális elv

Az életminőség javítása az öregedő társadalom kihívásaira válaszolva

A társadalom öregedése, azaz az idősebb korosztályok arányának növekedése az utóbbi évtizedek egyik meghatározó társadalmi jelensége. A 65 éven felüliek aránya az elkövetkező évtizedekben – kisebb hullámzásokkal – az eddigieknél is erőteljesebben fog növekedni. 2050-re Magyarország népességének közel 30 százaléka lesz 65 éves vagy idősebb.

A társadalom idősekről alkotott képe ellentmondásos. Bizonyos vonatkozásokban azt lehet mondani, hogy a fiatalabb generációk toleránsabbak az idősebbekkel, ugyanakkor például az idősek munkatapasztalatának megítélése a korábbi évekhez képest leértékelődött.

Mindamellettt egyre növekvő trendet jelent az időseket megcélzó termékek és szolgáltatások fejlesztése, melynek alapját az általános fogyasztásnövekedésen túl például az idősek egy jelentős csoportjának növekvő igénye képezi a pénzügyi szolgáltatások iránt, átalakulnak továbbá a táplálkozási szokások, nő az egészségügyi és rekreációs szolgáltatások jelentősége, de például a nyugdíjbiztosítási szolgáltatások iránti igény is. Debrecen lakosságának életminőség javítása szorosan összefügg az egészségügyi prevencióval is.

A fenti folyamatok természetesen Debrecenre is vonatkoznak, ezért az öregedő társadalom kihívásaira válaszoló és azokra megoldást kínáló beruházások előnyt kell, hogy élvezzenek a fejlesztések között.

3. horizontális elv

Élhető, fenntartható lakó- és intézményi környezet a debreceni polgároknak

Minden építési tevékenység hatást "gyakorol" a közösségre, így az ebben résztvevőnek nem csak saját szempontjaival, hanem a közérdekkel is törődnie kell. Ezért a gazdaságfejlesztés tervezése és megvalósítása során folyamatosan szem előtt kell tartani a fejlesztések hatását a környezetre és a társadalomra,

valamint biztosítani kell a tervezett fejlesztések összhangját a város területén lévő katonai létesítmények, honvédelmi rendeltetésű területek fejlesztésének lehetőségével. Minden megvalósuló fejlesztésnél (így az intézményfejlesztéseknél is) különös hangsúlyt kell fektetni a fejlesztések fenntartáshoz kapcsolódó finanszírozási keretek meglétére.

Kiemelten fontos, hogy minden beruházás esetén biztosítva legyen a környezeti, pénzügyi és társadalmi fenntarthatóság vizsgálata.

A fenntarthatóság elsődleges területei az alábbiak:

- Barna- és zöldmezős beruházások támogatásánál a környezeti szempontokat figyelembe kell venni.
- Minden épület-korszerűsítéssel járó beruházásnál kötelező tartalmi elem az energetikai korszerűsítés (hőszigetelés, nyílászárócseré, fűtési rendszer korszerűsítése, stb.).
- A termálvíz turisztikai célú hasznosítása kiemelt fontosságú, melynek során törekedni kell az elfolyó termálvíz hasznosítására.
A termálvíz turisztikai célú hasznosításával kapcsolatban fontos cél a termálvíz komplex, többlépcsős hasznosításának megvalósítása, azaz a város területén elsősorban jellemző balneológiai hasznosítás mellett további hasznosítási lehetőség (elsősorban energetikai) szorgalmazása a cél.

Debrecen 2000. szeptemberében elfogadott és a 2005. szeptemberében módosított lakáskonceptiójának legfontosabb irányelveit, valamint a településszerkezeti terv vonatkozó részeit is figyelembe kell venni a horizontális elv teljesítésekor. Figyelembe kell venni továbbá, hogy város ingatlanainak nagy része magántulajdonban van. Ezek hasznosításának befolyásolására az önkormányzatnak helyi építési szabályzat (szabályozási terven) keresztül van - meglehetősen korlátozott - lehetősége. A stratégia megvalósítása során figyelemmel kell lenni a város területén hosszú ideje éktelenkedő „tájsebek” hasznosításának kikényszeríthetőségére is.

A DEBRECEN GAZDASÁGFEJLESZTÉSE SORÁN ÉRVÉNYESÜLŐ ÁTFOGÓ CÉLOK ÉS RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA

A 2020-ig elérendő (középtávú) célokat az Integrált Településfejlesztési Stratégiával összhangban egyrészt a jövőkép és az ennek megvalósulása irányába mutató hosszú távú, átfogó célok foglalják keretbe, másrészt erőteljesen befolyásolják az Európa 2020 stratégiából levezethető fejlesztési irányok: a kohéziós politika 11 tematikus célja és az egyes támogatási alapok (ERFA, ESZA, Kohéziós Alap) ezen célokhoz illeszkedő ún. beruházási prioritásai. Mivel várhatóan az EU támogatások továbbra is kiemelt – ha nem is kizárólagos – szerepet játszanak majd a városok fejlődésében az elkövetkező 7-8 évben, e prioritások és a városi célok egymáshoz illesztése lényegi fontosságú eleme kell, hogy legyenek.

Debrecen átfogó fejlesztését szolgáló cél meghatározása

Debrecen város átfogó fejlesztési célja az alábbi, mely a későbbiekben megfogalmazott stratégiai célok, ágazati célok és az egyes településrészekre megfogalmazott célok szerint kerül kibontásra.

Átfogó fejlesztési cél:

A város földrajzi elhelyezkedésére, jól mobilizálható és megújulni képes természeti, gazdasági és humán erőforrásaira támaszkodó, szolgáltatásai révén a határon is túlnyúló befolyással rendelkező regionális központ és tudáscentrum, valamint magyarországi és nemzetközi szinten is versenyképes, az értékek megőrzésével és fenntartható használatával az itt élők számára a minőségi élet feltételeit hosszú ideig biztosító innovatív gazdaság kialakítása.

Debrecen átfogó fejlesztését szolgáló részcélok meghatározása

1. rész cél: A város külső és belső közlekedési feltételeinek és elérhetőségének javítása

Napjainkban az egyes települések versenyképességét nagymértékben befolyásolja megközelíthetőségük, különösen a több közlekedési útvonal csomópontjában lévő települések esetében. A fejlődés infrastrukturális

hátterének biztosítása érdekében elengedhetetlenül szükséges Debrecen ilyen jellegű adottságainak fejlesztése. Ezt erősíti a város országhatárhoz közeli fekvése, amely jelentős lehetőségeket teremt a gazdasági közvetítésben, ezek kihasználásához ugyanakkor nélkülözhetetlen a megközelíthetőség javítása.

A 2020-ig tartó időszakban lebonyolódó fejlesztések eredményeként tovább fog fokozódni Debrecen régióközponti szerepe, és ez a városba irányuló személy- és teherforgalom növekedését vonja maga után. A korábbi fejlesztési időszakban a repülőtéren megvalósult fejlesztések jó alapot adnak a további tervezett fejlesztésekhez.

Bár az elmúlt időszakban Debrecenben némileg csökkent a gépkocsik száma, a forgalom zavartalan levezetésére a jelenlegi közúthálózat vonalvezetésében, minőségében csak korlátozottan alkalmas. További problémát jelent, hogy Debrecen legfontosabb igazgatási, kereskedelmi és kulturális intézményeinek jelentős része a belvárosban helyezkedik el, és a megnövekedett forgalommal a városrész parkolóhely-kínálata egyre kevésbé képes megbirkózni.

A gépkocsiforgalom növekedésének környezetbarát alternatíváját a közösségi közlekedés további fejlesztése jelentheti. Debrecen természeti adottságai (alacsony szintkülönbségek, a csapadékos idő relatív rövideje) és a városban élő fiatalabb korosztály (például egyetemisták) magas aránya egyrészt megteremtik a nagyobb arányú kerékpáros közlekedéshez szükséges peremfeltételeket, másrészt biztosítják a kínálatot is, ugyanakkor a közvetlen infrastruktúra szegmentált fejlettségi színvonala (teljes hálózat összekötése) a további fejlődés gátját jelenti. A korábbi időszakban megvalósult beruházások (2-es villamos, kerékpárút hálózat bővítése) jó alapot nyújtanak a további fejlesztésekhez. További javulást hozhat a parkolóházak építése is, amely - akár a felszíni parkolók helyett - hatékonyan járul hozzá a város érintett területein a zöldfelületek növeléséhez. A fejlesztések hozzájárulnak ahhoz, hogy javuljon a levegőminőség helyzete Debrecenben.

A város és agglomerációjának kapcsolatában elő kell segíteni a munkaerő mobilitását az elővárosi közlekedés megerősítése révén, kapcsolódva a megyei igényekhez, amely javíthatja Debrecen, mint intézményi központ esetében a közszolgáltatásokhoz, oktatáshoz, valamint a munkalehetőségekhez való hozzáférést is.

A közlekedés vonatkozásában – szorosan kapcsolódva a fentebb leírtakhoz – Debrecen teljes területén nagy hangsúlyt kell fektetni az út és járda felújításokra (akadálymentesítéssel), melyekre vonatkozó igények összességében meghaladják a 1,5 millió, illetve a hétszázezer négyzetméternyi

felújítandó területet. E vonatkozásban fontos a város közoktatási intézményei megközelíthetőségének javítása.

A közlekedés vonatkozásában a településszerkezeti tervben az alábbi fontosabb célok szerepelnek:

- A Belváros hagyományos gyűrűs-sugaras szerkezetét tovább kell fejleszteni, és a hiányzó gyűrűs elemeket meg kell építeni.
- A belső és külső (vasúton belül és kívül elhelyezkedő) városrészek közötti kapcsolatot biztosítani kell, és ennek érdekében több helyen külön szintű vasúti keresztezéseknek kell helyet biztosítani.
- A városi kerékpárút-hálózatot fokozatosan ki kell építeni, és törekedni kell önálló és összefüggő rendszer megteremtésére.
- A közösségi közlekedés területén egyrészt a villamos hálózat fejlesztésével és modernizálásával kell számolni, másrészt meg kell valósítani az intermodális központ mihamarabbi felépítését.

Jelentősebb intézkedések:

- Szabályozási terv szerinti gyűjtőutak megépítése (kiskörút nyugati szakasz kiépítése, nagykörúton belül a Nyíl utca bővítése, hármas körgyűrű kiépítése)
- Az Intermodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ kialakítása
- Új villamosok beszerzése, a villamosvonal felújítása
- A város közösségi közlekedési rendszere hatékonyságának növelése Debrecen belváros csúcsidei forgalomcsillapításával, valamint az utastájékoztatói rendszer fejlesztésével
- Az autóbusz és trolibusz járműpark környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő modernizációjának folytatása
- Debrecen város belterületén lévő földutak szilárd burkolattal történő ellátása
- A kerékpáros közlekedés biztonságának a megteremtése (új kerékpárutak építése a korábban kialakított rendszerhez kapcsolódóan), valamint a kerékpárkölcsonzés rendszerének kialakítása a közösségi közlekedési rendszerrel összhangban
- A Debreceni Repülőtér további fejlesztése
- A Debrecen – Püspökladány vasútvonal korszerűsítése
- A Debrecen-Nyíregyháza út 2x2 sávossá bővítése
- Az M35/M47 autópálya Debrecen-Berettyóújfalu közötti szakaszának megépítése

- A városba bevezető utak (Debrecen-Józsa, Debrecen-Hajdúszoboszló, Debrecen-Vámospércs, Debrecen-Hajdúsámson) áteresztőképességének növelése az utak 2x2 sávosra növelésével
- A város körüli körgyűrű teljessé tétele és a jelentősebb objektumok (pl. repülőtér, Déli Gazdasági Fejlesztési Terület, DE TTIP) csatlakoztatása
- A Debrecent elkerülő körgyűrű teljessé tétele

2. rész cél: A nemzetközileg versenyképes gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés, a gazdasági szereplőket támogató környezet kialakítása

Debrecen Megyei Jogú Város a helyi tudás-intenzív ágazatok egymásra épülését erősítő gazdaságszerkezet fejlesztésével, a helyi szereplők együttműködésével szeretné elérni, hogy az Életerős város komplex programja révén a régió innovációs központja legyen. Ebben a törekvésében – összhangban a megye adottságaival és fejlesztési irányjaival – támaszkodik a következő húzóágazatokra: **mezőgazdaság, élelmiszeripar, egészségipar és gyógyszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika, logisztika, természeti erőforrásokra és megújuló energiaforrásokra épülő iparágak, illetve a szolgáltató szektor.** Magyarország második legnagyobb városa kiemelkedő nemzeti jelentőségű nagyváros, nemzetközi repülőtérrel, vállalatokra alapozott innovációs környezettel, amely országos hatáskörű intézményeknek is otthont adhat. A repülőtérre épülő logisztikai fejlesztések kiemelkedően fontosak a külföldi működő tőke befektetések és beszállítói hálózatok, klaszterek kialakítása szempontjából is, melyek az egész megyét érintik. Fontos feladat a debreceni élelmiszeripari kapacitások újjáélesztése, a megye mezőgazdaságára támaszkodva.

Az elmúlt években lezajlott beruházásoknak köszönhetően napjainkban Debrecenben csak korlátozott mértékben áll rendelkezésre zöldmezős fejlesztésre alkalmas ipari ingatlan. A város által kínált adottságok, valamint az egyetemi tudásközpontokban keletkezett eredmények gyakorlati alkalmazása új vállalatok betelepülését, valamint a már jelenlévő cégek tevékenységének bővülését vonja maga után, ami szükségessé teszi a beruházásra alkalmas ingatlanok kialakítását, közművekkel történő ellátását. A kis-és középvállalkozások munkaerőpiaca szempontjából elsősorban a középfokú végzettségű, nemzetközi szintű szaktudással rendelkező szakemberek fontosak. Meg kell találni továbbá az inaktív népesség munka világába történő visszavezetését is, közmunkaprogramok, továbbképzések és különböző rugalmas foglalkoztatási módok segítségével.

Emellett a város adottságai, a különböző közlekedési módok találkozása – kapcsolódva a korábbi fejlesztésekhez – jelentős lehetőséget teremt a logisztika továbbfejlesztése számára.

A városban több ágazatban erős a vállalatokra alapozott innovációs környezet, számos klaszter működik a húzóágazatokban, amelynek fejlesztése a támogató környezet erősítésével, komplex exportösztönzéssel, vállalkozások támogatásával és új cégek letelepítésével, valamint egy új finanszírozási eszköz bevezetésével képzelhető el, különösen a befektetés-ösztönzési intézményrendszer fejlesztésével (összhangban a megye fejlesztési elképzeléseivel). Ez utóbbi keretében a város egy speciális intézmény létrehozásával és működtetésével immár direkt finanszírozással is segíti saját (és a térség) kisvállalkozásait.

A város gazdasági programban megfogalmazott célkitűzéseinek megvalósítása szempontjából kiemelt jelentőséggel bír az Euro-Régió Ház Közhasznú Nonprofit Kft. átalakításával - az EDC Debrecen Nonprofit Kft. gazdaságfejlesztéssel és városfejlesztéssel összefüggő új szerepének és feladatkörének meghatározásával - összefüggő stratégiai döntések meghozatala.

Az Euro-Régió Ház Közhasznú Társaság 1999-ben jött létre, majd a gazdasági társasági formákra irányadó jogi szabályozás változásai következtében közhasznú nonprofit kft.-vé alakult át. A Kft. tulajdonosai Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata (51%), a Cívis Ház Zrt. (11%), a Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (14%) és a Debreceni Egyetem (24%).

A Kft. Debrecen város településfejlesztése, épített és természeti környezetének védelme, a közművelődési és a tudományos tevékenység támogatása, mint önkormányzati feladat ellátása érdekében fejlesztési ügynökségként területi tervezési, projektgenerálási, pályázatkírási és projektmenedzsment tevékenységet folytat, továbbá a feladatai közé tartozik Hajdú-Bihar megye és az Észak-Alföldi Régió vállalkozásainak európai uniós információkkal való ellátása, tudományos és innovációs tevékenységek támogatása, és gyakorlati alkalmazásának elősegítése.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 7/2015. (I. 29.) határozatának elfogadásával megkezdődött a Kft. átalakítási folyamata. Az eddig ellátott feladatok megtartása mellett elsődleges célként a Kft. tevékenységének a gazdaságfejlesztés irányába történő kiterjesztését, a 2014-2020 közötti időszak európai uniós fejlesztési forrásainak, pályázati lehetőségeinek a debreceni gazdálkodó szervezetekkel történő – minél

szélesebb körű – megismertetését, a helyi gazdaságról való átfogó információ gyűjtést határozta meg a város, a fejlesztési források lehető leghatékonyabb felhasználhatósága érdekében.

Az EDC Debrecen Város- és Gazdaságfejlesztési Központ Nonprofit Kft. feladatai több nagyobb témakör köré csoportosulnak.

A **gazdaság- és városfejlesztés** tekintetében kiemelt feladata a befektetés-ösztönzés, melynek keretében tudatosan figyelve a befektetők igényeire információkkal segíti a befektetőket, a már jól működő nemzetközi rendszereket adaptálva, a Nemzeti Befektetési Ügynökséggel (HIPA), valamint a Külgazdasági és Külügyminisztérium gazdasági szerveivel együttműködve. Gazdaságfejlesztés tekintetében kapocs a város, annak intézményei és a magánszektorban működő cégek között, valamint feladata az egyetem és a cégek közötti gazdasági kapcsolatok és egyéb együttműködések elősegítése. Az egyik kiemelt terület a startup-cégek – dinamikus fejlődési potenciállal rendelkező vállalkozások – segítése.

A **kis- és középvállalkozások részére kiírt pályázati források hatékonyabb megszerzése** érdekében feladatkörébe tartozik információs adatbázis létrehozása mind a cégek, mind a munkájukat segítő szakértők (könyvvizsgálók, pályázatírók, tanácsadók, stb.) tekintetében, továbbá a vállalkozások direkt támogatása több területen.

Feladata a Kft.-nek az **önkormányzati pályázatok menedzselése**, mely tekintetben a Polgármesteri Hivatal Polgármesteri Kabinetiroda szervezeti egységének munkáját segíti a továbbiakban is.

Hosszú távú cél a **Smart City** stratégia kialakítása, mely egy élhető, hatékony várost vizionál. A Smart City célja a városi jólét és életminőség javítása, ezt az infrastruktúra bővítésén, a közszolgáltatási funkciók megújításán, a gazdaság fejlesztésén, az oktatás, kutatás, kapcsolatok ösztönzésén, fenntartható, zöld szemlélet kialakításán keresztül éri el, alkotóelemei a lakosság, az önkormányzat és a technológia.

Az EDC Debrecen Város- és Gazdaságfejlesztési Központ Nonprofit Kft. tevékenységei a következő 4 terület szerint csoportosíthatóak:

1./ Gazdaságfejlesztés

- Debreceni cégek támogatása:
melynek célja, hogy a helyi vállalkozások prosperáljanak a hazai és nemzetközi piacokon
- Befektetésösztönzés:
melynek célja, hogy minél több cég települjön Debrecenbe, ezzel teremtve munkahelyeket és jólétet a városnak
- Startup ökoszisztéma fejlesztése
- Kooperációs platform:
 - szakmai együttműködés a Debreceni Egyetemmel a gazdaságfejlesztés érdekében
 - Nyílt Innovációs Központ létrehozása

2./ Városfejlesztés

- a 2014-2020 közötti időszakban megvalósuló városi projektek előkészítése és menedzsmentje
- Városi Pályázati Központ létrehozása: az önkormányzatra vonatkozó pályázati ötletek szakmai előszűrése, a javasolt pályázatok előterjesztése a városvezetés felé
- városi kötelező uniós stratégiák folyamatos gondozása
- a nemzetközi Europe Direct Információs Hálózat helyi irodájának működtetése

3./ Vállalkozások forráshoz jutásának támogatása

- a debreceni vállalkozások segítése, hogy minél több uniós forrást tudjanak elérni

- a 2014-2020 közötti időszak uniós fejlesztési forrásainak, pályázati lehetőségeinek minél szélesebb körű megismertetése a debreceni gazdálkodó szervezetekkel
- a helyi gazdaság feltérképezése a fejlesztési források lehető leghatékonyabb felhasználhatósága érdekében

4./ Smart City

- A Smart City Debrecen egy intelligens, innovatív, élhető, hatékony, fenntartható, okos, egészséges és tehetős város megteremtését tűzi ki célul.
- E cél eléréséhez a résztvevő partnerek (önkormányzat, piaci cégek, non-profit szervezetek, közműcégek, tanácsadók, egyetem, nemzetközi szervezetek) részéről közös stratégia kidolgozására kerül sor.
- A Smart City Debrecen stratégia és projektek menedzsmentje.
- A Smart City nemzetközi és országos kapcsolatok kiépítése.

Jelentősebb intézkedések:

- A Déli Gazdasági Fejlesztési Terület infrastruktúrájának kialakítása
- Határ úti ipari park és a Debreceni Egyetem Ipari Park elérhetőségének javítása
- A debreceni repülőtér logisztikai célú fejlesztése
Ez utóbbi intézkedés keretében tervezzük a repülőtéri logisztikai infrastruktúra fejlesztését. A gazdasági logisztikai szerepkör fejlesztése érdekében a légi logisztikát kiszolgáló eszközök beszerzését tervezzük, amely kiegészíti a meglévő, közelmúltban fejlesztett közúti és vasúti logisztikai bázist.
- Befektetés- és beruházás ösztönzési program
- KKV-k nemzetközi piaci megjelenésének támogatása
- KKV beruházás támogatása
- Elektronikai tudás- és technológiai központ kialakítása
- Direkt vállalkozás-finanszírozási társaság létrehozása és működtetése
- Munkapiac erősítését segítő komplex programok
- Barnamezős területek rehabilitációja

3. rész cél: A város felsőoktatási és kutatási intézményei infrastruktúrájának a fejlesztése, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításának erősítése

Debrecen kutatás-fejlesztési tevékenységek meghatározó intézménye a Debreceni Egyetem, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézete. Debrecen regionális központként az egyik legfejlettebb intézményrendszerrel bíró vidéki város Magyarországon, a Debreceni Egyetem pedig – közel 30 ezer hallgatóval (köztük mintegy 3700 külföldivel), és 6 ezer foglalkoztatottal – egész Hajdú-Bihar megye legnagyobb munkaadója.

Nemcsak foglalkoztatási szerepköre és szellemi termékei miatt fontos az egyetem a város és a megye életében: becslések szerint a nem debreceni diákság éves szinten közel 9 milliárd forintot költ a megyeszékhelyen, amely összeg fontos szerepet játszik a város szolgáltatóiparának működésében. Ez a kiemelkedő szellemi központ hatalmas oktatási és K+F kapacitásával egyre jelentősebb hatással van a régió gazdasági és társadalmi fejlődésére, kulturális felemelkedésére, és egyre nagyobb figyelmet fordít a tudásalapú gazdaság és társadalom igényeinek minél hatékonyabb kihasználására, a regionális tudásközpont igényeinek kielégítésére.

A tervezett intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy a Debreceni Egyetemen és a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetében létrejövő eredmények minél hatékonyabban tudjanak a gyakorlatban megvalósulni.

Kitörési pontot jelenthetnek azok a komplex programok, amelyek a helyi infrastruktúra fejlesztésére építve a városban folyó gazdasági, tudományos tevékenységet intenzíven bekapcsolják a nemzetközi vérkeringésbe, lehetővé téve új piacok elérését, illetve stratégiai kapcsolatok kiépítését. Erre alapozva a négyes hélix modellben¹ magas hozzáadott értékű beruházások, illetve a kulcságazatokban kutató-innovációs központok jöhetnek létre, kapcsolódva például a termál, egészségipar, egészséges élelmiszer (különösen a magas hozzáadott értékű innovatív élelmiszer) és sportegészségügyi témákhoz.

Debrecen a megjelölt húzóágazatok, iparágak tekintetében rendelkezik, vagy potenciálisan képes megteremteni a kutatásfejlesztéshez szükséges anyagi és

¹ Az innovációs folyamatok területi irányításának új modellje az ún. négyes hélix modell, amelyben a gazdaság szereplői, a kormányzatok és a tudományos élet szereplői a tevékenységük központjába a lakosságot, a társadalmat helyezik (mint végfelhasználót)

humán erőforrásokat. Debrecen K+F+I mentén történő sikeres fejlesztése kizárólag egy sokszereplős összehangolt stratégia révén lehetséges. Fontos az európai kompetencia központokhoz, valamint kutatóegyetemi szövetségekhez való csatlakozás, a kutatási célú alpinfrastruktúra fejlesztése, alkalmazott kutatás és a kutatási eredmények piacra jutásának támogatása.

Jelentősebb intézkedések:

- Interdiszciplináris sugártechnológiai kutató és terápiás központ Debrecenben
- Biotechnológiai innovációs központ
- Termál terápiás intézet
- Gazdaságfejlesztést szolgáló innovatív oktatás-fejlesztési program
- Magas hozzáadott értékű iparágak fejlesztése az EIT KIC kezdeményezéshez kapcsolódva
- Életminőség-központú komplex sportgazdaság-fejlesztési program
- Funkcionális élelmiszeripari kutató, valamint kísérleti élelmiszer-technológiai és csomagolóüzem építése

4. rész cél: A nemzetközi szintű, minőségi turizmus feltételeinek javítása, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése

Debrecen az idegenforgalom fejlesztése szempontjából több területen is kiemelkedő adottságokkal rendelkezik, a magasabb színvonalú, és így magasabb bevételt eredményező idegenforgalom feltételeinek megteremtése ugyanakkor további beruházásokat tesz szükségessé, például a szálláshely fejlesztés, ifjúsági szálláshely fejlesztés vonatkozásában.

Hajdú-Bihar megye turizmusának egyik legfőbb kitörési pontja az egészségturizmus, ezen belül a gyógyturizmus. Debrecen gyógyhatású termálvize nemzetközi vonzerőt képviselő turisztikai termékek kialakítását teszi lehetővé. Ugyanakkor a gyógyvíz turisztikai hasznosításánál kiemelt figyelmet kell fordítani a termálvíz elhelyezésére is. Napjainkban ugyanakkor maga a gyógyvíz egyre kisebb mértékben elégíti ki a turisták igényeit, és szükség van a még ki nem használt kapacitásokhoz kapcsolódóan magas színvonalú orvosi-gyógyászati szolgáltatások kiépítésére is, együttműködve a Debreceni Egyetemmel.

Debrecen adottságai folytán jó lehetőségeket nyújt a fenntartható turizmus megteremtéséhez is. A meglévő kulturális intézmények és a már ismert rendezvények jelentős része Debrecenhez kapcsolódik, másrészt a történeti múlt is elsősorban szintén ide kötődik, ami számos kulturális értéket hordoz,

ami szintén felkeltheti az idelátogatók érdeklődését. Ehhez szorosan kapcsolódhat az egyházi és sportturizmus fejlesztése, erősítése.

A városi lakosság, valamint a nagyobb területi vonzással rendelkező sportrendezvények kiszolgálására elengedhetetlen a meglévő létesítmények bővítése.

A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek szerves része a tiszta környezet fokozott igénye, mellyel a turisták maguk is környezetkímélő viselkedésre törekednek. A város környékén található természetközeli területek, a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthatnak az új kihívásoknak.

Jelentősebb intézkedések:

- Debreceni vizes élménypark
- Tematikus élménypark
- Nagyerdei Kultúrpark rekonstrukciója
- Helyi beutaztató iroda létrehozása
- Hortobágy-Debrecen TDM fejlesztése, összhangban Hajdú-Bihar megye turisztikai fejlesztésével
- Az Erdőpuszták turisztikai célú fejlesztése
- Komplex gazdaságélénkítő egészségügyi program (komplex egészségipari szolgáltató központ)

5. részcél: Az épített és természeti környezet védelme, állapotának javítása

Debrecen városban elkezdődött a korábbi időszakban a város környékén található tájalkotó elemek fejlesztése. Mindamellet megállapítható, hogy nem történt meg ezeknek a területeknek a lakosság egészségi állapotának javítását és a természetközeli állapot megőrzését szolgáló rehabilitációja. Ez számtalan környezeti problémához vezet(het), melynek kivédése a város kiemelt céljai közé kell, hogy tartozzon. Törvényi kötelezettségnek megfelelően hangsúlyt kell helyezni a földmedrű létesítmények rekultivációjára. Debrecenben a használt termálvizek elhelyezésének egyik legjelentősebb problémáját környezeti szempontból az elfolyó víz magas sótartalma jelenti. Ennek kapcsán a legmegfelelőbb sótalánítási technológia meghatározása és kivitelezése kiemelt fontosságú a város vízgazdálkodásának szempontjából, mindamellet, hogy a termálvíz ártalmatlanításánál a felszín alatti vizek szennyezésének elkerülésére fokozottan vigyázni kell.

Debrecenben, hasonlóan a hazai nagyvárosokhoz, a lakosság egészségi állapota nem kielégítő. Ehhez hozzájárul a belterületi zöldfelületek alacsony területe és azok területi kapcsolatának hiánya. A zöldterületek hálózatba történő fejlesztése elengedhetetlen feladat, hiszen egyrészt javítja a városképet, ugyanakkor hozzájárul a városklíma és ezzel a helyi lakosság egészségi és pszichés állapotának javulásához. A nagyvárosi szerepből és a földrajzi elhelyezkedésből adódóan fontos feladat a prevenció és a tájékoztatás erősítése több vonatkozásban, mint például a környezetvédelem, vagy a veszélyes anyagok átmenő szállítása kapcsán.

A Nagyerdő Debrecen város büszkesége, emellett természetvédelmi, történelmi szempontból is kiemelt szerepet tölt be, hiszen hazánk első természetvédelmi területe. Ezt a funkcióját és értékét meg kell őrizni. Ugyanakkor a Parkerdő révén a város egyik fontos rekreációs területe, ezért az erdő jelentős terhelést kap, igen nagy a degradációja.

CIVAQUA PROJEKT

Az 1970-es években már megfogalmazásra került a Hajdúhátügyi Többcélú Vízgazdálkodási Rendszer (HTVR) koncepciója elsődlegesen azzal a céllal, hogy a Keleti-főcsatornából öntözővízzel lássák el a kiváló mezőgazdasági adottságú Hajdúhátot. A mintegy 30.000 ha terület öntözését biztosító rendszer akkor csak részlegesen valósult meg, a kapcsolódó üzemi beruházások elmaradása miatt a megépült létesítmények kihasználtsága nem megfelelő. Napjainkban a CIVAQUA programmal ismét napirendre került a vízellátó rendszer továbbfejlesztésének igénye, melyet az öntözési lehetőségek mellett ökológiai, rekreációs, turisztikai célok is motiválnak. A CIVAQUA program egy olyan komplex térségi fejlesztést jelent, amely egyszerre szolgálja a természetvédelem ügyét, a mezőgazdaság, az ipar gazdasági igényeit és a lakosság idegenforgalmi, sport, rekreációs elvárásainak kielégítését és fejlesztését.

A CIVAQUA projekt a meglévő létesítmények továbbfejlesztéséből indul ki az alábbi 4 lépésben (összhangban a megye fejlesztési elképzeléseivel):

1.) Tóció vízfolyás megfelelő vízutánpótlásának biztosítása

A beruházás központi eleme egy olyan gerincvezeték kiépítése, mely a meglévő HTVR létesítmények felhasználásával, azoknak továbbépítésével a vizet a térségi magaspontra vezeti fel, ahonnan már lényegében gravitációsan juthat el az egész ellátandó térségig. Erre a gerincvezetékre lehet felfűzni első lépésként a Tóció élővízfolyást, illetve a további tervezett létesítményeket.

2.) Debreceni Nagyerdő természetvédelmi célú vízpótlása

Az országos természetvédelmi védettség alatt álló Nagyerdő – melynek egyes részei szintén Natura 2000 területek –, a degradáció jeleit mutatja, ami elsősorban a fajok eltűnésében, az erdő egészségi állapotának megromlásában mutatkozik meg. Ezek a jelenségek legvalószínűbben a talajvíz szintjének jelentős csökkenésére vezethetők vissza. A káros folyamatok visszafordítása érdekében talajvíz dúsítással, mikroklima javítással oldható meg a víz bejuttatása a Nagyerdő területére.

3.) Erdőpusztai tavak vízpótlása

A várostól keletre elterülő, helyi védettség alatt álló Debreceni Erdőpuszták vízfolyásai, tavai kizárólag a területre hulló csapadékból kapnak utánpótlást. A bizonytalan és kevés vízpótlás nemcsak a különleges természetmegőrzési és madárvédelmi terület továbbfejlődését, hanem jelenlegi állapotának fennmaradását is komolyan veszélyezteti. A terület egy része hozzátartozik az

Európai Unió által létrehozott összefüggő ökológiai hálózathoz, a Natura 2000 programhoz. A CIVAQUA projekt megvalósulásával az erdőspusztai jóléti tőrendszer számára is biztosítható a vízpótlás.

4.) Látóképi tározó kapacitásbővítése, öntözési lehetőség biztosítása

A 30.000 hektáros öntözésfejlesztési elképzelés, az előbbiekhöz területileg kapcsolódóan, a Debrecenről ÉNy-ra elterülő mezőgazdasági területeket érinti közvetlenül. Itt rendkívül jó minőségű löszhátú területek találhatók, ahol az öntözés különösen jól hasznosul, intenzív és biztonságos termelést tesz lehetővé.

Az öntözésfejlesztéssel való összekapcsolás nagy jelentőséggel bír a tervezett jóléti fejlesztések gazdaságos működtetése szempontjából is.

A Tócsa élővízfolyás megfelelő vízutánpótlásának biztosításához kapcsolható, annak esetleg önálló részét képezi az AQUA-ADD program, amelynek fő célkitűzése, hogy mind környezeti, társadalmi és gazdasági értelemben javítsa a vízgazdálkodással kapcsolatos tevékenységeket a helyi/városi és regionális területi tervezésben, fejlesztésben. A fejlesztési elképzelések részeként újabb „kék felületek” kialakítására kerül sor városi környezetben, ezzel javítva a városban élők életminőségét. A térség környezeti állapotának javítását célzó elképzelések között szerepel a debreceni Tócsa-patak vonalában kialakítandó „zöld folyosó” létrehozása vízfelületekkel, erdősávokkal, mely egyrészt Debrecen várost nyugati irányból érő káros porszennyezés csökkentését célozza, másrészt jóléti és sportcélú fejlesztésekhez kínál kedvező feltételeket. Mindemellett a fejlesztések során törekedni kell a túlhasználat elkerülésére.

Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló 1042/2012. (II.23.) Korm. határozat az EU 2000/60/EK irányelvének (Víz Keretirányelv – VKI) való megfelelést szolgálja, melynek alapvető célkitűzése a vizek jó állapotának elérése. A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a jó állapot nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a megfelelő vízmennyiséget is. A VKI gyökeres szemléletváltást jelent a vízgazdálkodás területén. Számos műszaki jellegű, jogi, gazdasági, intézményi, szervezeti intézkedés végrehajtását igényli. Kitüntetett figyelmet kell szentelni a termálvíz vagyunk védelmére, újrahasznosítására, környezettudatos kezelésére, szükség szerinti ártalmatlanítására.

A TIKTVF 4603/2011/01 sz. határozatának megfelelően a vízművek vízbázisának védőidom, védőterület meghatározását – a város területén működő élelmiszeripari vállalkozások kútjainak védterületét, illetve termelő kútjainak kijelölt védőidom felszíni vetületét is – figyelembe kell venni.

A fejlesztések során figyelembe kell venni a felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos jogszabályokat (219/2004. (VII. 21.) Korm. rendeletet és 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletet). Ezek értelmében Debrecen fokozottan érzékeny és kiemelten érzékeny felszín alatti területen helyezkedik el. A beruházások során tilos a szennyezett csapadékvíz felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetése.

A gyógyvíz turisztikai hasznosításánál kiemelt figyelmet kell fordítani a termálvíz elhelyezésére is.

Debrecen önkormányzatának feladata, hogy szakértők bevonásával megvizsgálja a lehetséges energiaellátási alternatívák hasznosítását, ezt követően pedig a város biztonságos energiaellátása érdekében projekteket dolgozzon ki azok megvalósítására (pl. távhő rendszer vonatkozásában). Az már most megállapítható, hogy a megújuló energiahordozók közül a legnagyobb részarányt a biomassa, azaz a mezőgazdaságból, az erdőgazdálkodásból származó hulladékok, valamint az ipari és települési hulladékok biológiailag lebomló része jelenti. A biomasszát elsősorban közvetlen hőellátásra és kapcsolt energiatermelésre célszerű hasznosítani. Egyes biomassa típusoknál a tüzelési technikákkal szemben célszerűbb átállni a biogáztermelésre, amely a vidékfejlesztésnek is fontos eszköze lehet. A megújuló energia felhasználásának támogatása szorosan kapcsolódik a Debreceni Egyetem kutatásfejlesztési projektjeihez, ezáltal is tovább növelve a városban megvalósuló kutatásfejlesztési tevékenységet.

A szilárd tüzelésen alapuló hőenergia termelés visszaszorítása kívánatos Debrecenben, tekintettel arra a körülményre, hogy a szilárd tüzeléssel okozott levegőterhelések bizonyítottan meghatározó szerepet játszanak Debrecenben a téli, rendkívüli PM10 szennyezettségi – különösen a riasztási küszöbértéket meghaladó – helyzeteknél. A levegőterhelés csökkenése várható ezen túlmenően az épületek hőtechnikai korszerűsítésétől is, minthogy ez kisebb mértékű tüzelőanyag felhasználását eredményezheti.

A korábbi évek munkálatai során létrehozott, a város központi funkcióinak megfelelő, reprezentatív és szimbolikus jelentőséggel is bíró főtér és közvetlen környezete sikere mutatja, hogy szükség van a terület további fejlesztésére. A lakosságon túl az élhető és esztétikailag is tetszetős városközpont a hazai és külföldi turisták számára is megfelelő vonzóerőt jelent a már meglévő turisztikai vonzóerők kiegészítésére.

A város területén található köz és magánépületek felújításánál törekedni kell az energetikai korszerűsítésen túl a komplex akadálymentesítés megvalósítására is.

A lakótelepi házak építészetiileg a város hosszú távú képének részét fogják képezni, hiszen még több évtizedig biztonságosan lakhatók maradnak. Probléma ugyanakkor az építmények műszaki-gépészeti állapota, mely nagyban kihat a benne élők életminőségére, emellett meg kell találni a lakótelepek esztétikai javításának és funkcionális gazdagításának lehetőségeit.

Tekintettel arra, hogy a Nagyerdő és a Belváros fejlesztése a 2020-ig tartó időszak alatt is hangsúlyos, ezért közbiztonsági szempontból fokozott figyelmet igényel a Belváros és a Nagyállomás környéke.

Jelentősebb intézkedések:

- A város határában a természeti területek ökológiai hálózatának a kialakítása
- A belterületi zöldterületek növelése és rendszerré fejlesztése
- CIVAQUA térségfejlesztési program - A kelet-magyarországi agrárium értékteremtő fejlesztése és a város csapadékvíz elvezetési rendszerének fejlesztése
- A Belváros sétáló övezetének keleti és nyugati irányú kiterjesztése
- Bika tömb megújítása
- Bem tér rekonstrukciója
- Külső vásártér fejlesztése
- Lakótelepek megújítása és fejlesztése
- Földmedrű létesítmények rekultivációja
- A termálvíz sótalanítása, az elfolyó termálvíz ártalmatlanítása és hasznosítása
- Szelektív hulladékgyűjtés rendszerének fejlesztése
- Fenntartható Energia Akcióterv készítése

6. rész cél: A város köznevelési és közművelődési infrastruktúrájának fejlesztése

A gazdasági szerkezetváltás, a tudás alapú társadalom teremtette igények folyamatos megújulásra készítetik a humán szféra szereplőit. A lakosság képzettségi szerkezetének gazdasági igényekhez igazítása a város, a régió versenyképességének egyik alappillére. A gyorsan változó gazdasági igényekhez igazodás az intézményrendszer minden elemére hatással van: a

korai fejlesztési feladatoktól az általános- és középiskolai képzés készség- és képességfejlesztésén át a szakképzésig, az élethosszig tartó tanuláshoz.

A komplex fejlesztések humán erőforrás oldalát a nemzetközileg is kiemelkedő, munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, minőségi képzés (közoktatás, szakképzés és felsőoktatás, valamint térítéses képzés) és a kutatás teremti meg. Ennek elengedhetetlen részét képezi az oktatásban, kutatásban résztvevők, a lakosság és elsősorban a fiatalok szemléletváltozása, az innováció társadalmi elterjesztése, valamint az ezt szolgáló infrastruktúra fejlesztése.

A város köznevelési, közművelődési és kulturális intézményeire is kiemelten fontos értelmezni a jövőképben megfogalmazott fenntarthatóságot. Ennek érdekében a gyakran korszerűtlen és energetikai szempontból elavult intézményrendszer megújítása szükséges, melynek során törekedni kell a megújuló energiák használatára és hasznosítására. Ehhez kapcsolódóan különösen fontos a lakosság képzése, motiválása és bevonása a környezeti fenntarthatóság területén.

Jelentősebb intézkedések:

- Digitális könyvtári szolgáltatások bővítése
- Integrált közgyűjteményi rendszerek kialakítása
- Digitális írástudás fejlesztése
- Középiskolai kollégiumok felújítása, korszerűsítése
- Oktatási és nevelési intézmények energiatudatos komplex felújítása kiegészítve akadály-mentesítéssel és megújuló energiaforrások felhasználásával
- Óvodafejlesztés új óvoda kialakításával
- Óvodafejlesztés a meglévő intézményekben
- A Csokonai Színház rekonstrukciója és a Latinovits Színház kialakításának befejezése

7. rész cél: A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése

Debrecen Magyarország második legnagyobb lélekszámú városaként kiterjedt szociális ellátórendszer működtetését biztosítja. A rászoruló lakosság számának emelkedése a központi finanszírozás problémái miatt is szükségesek a fejlesztések. Megkerülhetetlen a kapacitás bővítése és a meglévő intézmények folyamatos felújítása. A feladatot egyrészt magasabb szintű elvárások kötelezettséggé jelenítik meg, másrészt a növekvő igények a lakosság magasabb szintű ellátásának szempontjából teszik fontossá.

A lakosság egészségi állapota alapvetően befolyásolja a humán erőforrások minőségét. Debrecen előregedő társadalmi szerkezettel jellemezhető, és a jelenlegi demográfiai tendenciák alapján a jövőben egyre nagyobb szerep hárul majd az egészségügyi ellátórendszerre. A város kezelésében lévő egészségügyi intézményrendszer megfelelő egészségügyi ellátást biztosít, azonban tárgyi feltételei fejlesztésre szorulnak. Fontos mindamellett, hogy az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése a szociális ellátórendszerrel összhangban történjen meg. Kiemelten fontos terület ezen kívül a fiatalkorúak bűnmegelőzéséhez, valamint a hátrányos helyzetű csoportok védelméhez kapcsolódóan a prevenció és a családvédelem erősítése, szorosan kapcsolódva az egyházi és közösségi kezdeményezésekhez.

Jelentősebb intézkedések:

- Komplex gazdaságélénkítő egészségügyi program (egészségügyi szolgáltatók integrációs programja)
- Gyermek- és családvédelmi intézmények fejlesztése
- Időskorúak gondozásának, otthoni ellátásának fejlesztése, a meglévő jelzőrendszer megerősítése
- A civil és önszerveződő közösségek támogatása
- Egészségügyi alapellátás korszerűsítése, az ingatlanok fejlesztése
- A közterületek és intézmények elérhetőségének javítása a fogyatékkal élők számára
- A bölcsődei ellátás feltételeinek javítása a meglévő bölcsődei intézményekben, valamint új bölcsődei férőhelyek kialakítása (például Barna utca)
- Életminőség-központú komplex sportgazdaság-fejlesztési program

A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Az egyes városrészekkel kapcsolatban megfogalmazott célok egymással szoros kapcsolatban állva, egymást erősítve járulnak hozzá az átfogó cél megvalósulásához. Az intézkedések tervezése és megvalósítása során a város és a fejlesztések megvalósítói fokozottan ügyelnek arra, hogy a beavatkozások egymást kiegészítve, a célok mentén kerüljenek megvalósításra.

6./ VÁROSÜZEMELTETÉS, VÁROSFEJLESZTÉS

A Városüzemeltetés, városfejlesztés fejezeten belüli helyzetelemzés és fejlesztési célkitűzések a Tervezett beruházások, fejlesztések fejezeten belül ismertetett, Integrált Településfejlesztési Stratégiában meghatározott jövőképpel, átfogó és részcélokkal, tervezett és megvalósult intézkedésekkel együtt értelmezendők.

A) KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

A meglévő úthálózat üzemeltetése és karbantartása

Debrecen város ~500 km hosszúságú önkormányzati úthálózatának állapota jelentősen befolyásolja a közlekedési hálózatról és a közlekedési stratégiáról alkotott képet. A jelenlegi állapot fenntartása jelentős költségvonzattal jár, mely a „fenntarthatóság” egyik veszélye. Ezért az egyik legfontosabb feladat a meglévő úthálózat leromlásának megállítása és annak javítása.

Az Önkormányzati tulajdonú szilárd burkolatú úthálózat legnagyobb problémája a burkolat romló minősége, amely sok helyen – főleg a nagy forgalmú útvonalakon és csomópontokban, valamint sok lakóutcában – elmarad a megfelelőről. Sok bevezető útvonalon, az országos főutak városon átvezető szakaszain a néhány éve felújított aszfaltszőnyeg a terhelés következtében máris elhasználódott, töredezett vagy nyomvályús, az utak teherviselő rétegeit nem a ma tapasztalható teherforgalomra méretezték.

Finanszírozható és a legkevésbé szennyező közúti közlekedési hálózat kialakítása

A hálózatfejlesztés feladata, hogy a különböző közlekedési formák a megfelelő helyen és kapacitásban álljanak rendelkezésre, miközben a környezeti terhelés nem növekszik tovább.

A jelenlegi forgalomirányítás nem képes alkalmazkodni a forgalmi változásokhoz. A jelenleg még jellemzőnek mondható fix időtervű vezérlés korszerűtlen, és gyakran a csomóponti kapacitások rossz kihasználását okozza. A hosszú periódusidők ugyan a veszteségidőket csökkentik, ugyanakkor

hosszú várakozási időket, ennek megfelelően járműsorokat eredményeznek, ami sok esetben a korábbi csomópontok, illetve a keresztező utak forgalmát is akadályozza (ráadásul a vezetőkben is azt az érzetet kelti, hogy állandóak a torlódások). Várhatóan a központi forgalomirányítás kiterjesztésével a jelenleginél kedvezőbb, dinamikusabb forgalomlebonylódás érhető el.

A belváros védelmét szolgáló közlekedési rendszer kialakítása

A fejlesztésekkel az elsődleges cél a közlekedés okozta környezeti terhelések csökkentése az átmenő forgalom visszaszorításával, a személygépjárművel közlekedő célforgalom más eszközökre történő átkerelésével, hosszú távon bizonyos nagy forgalmat generáló közfunkciók decentralizálásával, valamint a teherforgalom csúcsidőn kívüli időszakokra szorításával. Az intézkedések egymással összefüggenek, és a belvárosban lakók, a gyalogosok, kerékpárosok, valamint a tömegközlekedők érdekeit helyezik előtérbe.

A belvárost érintő közúti forgalom befolyásolása

A belvárost érintő (oda behajtó és onnan kihajtó) gépjárműforgalom nagysága a belváros belépési keresztmetszetein és a belvárost elkerülő meglévő és kiépítés alatt lévő körutakon befolyásolható. A személygépjárműves közlekedők befolyásolásával elsősorban a belvárost átszelő, városrészek közötti forgalom csökkenését kívánjuk elérni, közép és hosszú távon pedig a cél az egyéni gépjárműves célforgalom csökkentése, az eszközválasztás befolyásolása. (Az egyéni gépjárműforgalom ilyen korlátozása természetesen csak fokozatosan, nagy körültekintéssel valósítható meg, a belvárosi funkciók, a kereskedelem, szolgáltatások igényeinek szem előtt tartásával.)

Az átmenő forgalom kiszorítása érdekében a belépési pontokon szabályozni kell a belépő kapacitást (ahol az lehetséges, a közösségi közlekedésnek a személygépjárművekkel szemben prioritás adásával), és ezzel párhuzamosan a gyűrűirányú utakon a haladás javítására van szükség. Cél, hogy az autósok nagy hányadának gyorsabb legyen megkerülni a belvárost, mint áthaladni rajta.

Erre rövid távon a forgalomirányítás megfelelő stratégiája adhat megoldást, kombinálva csomóponti forgalomszervezési megoldásokkal: jelzőlámpás kapacitás-szabályozással, forgalmi rend módosításokkal, helyenként balkanyar tiltással, közösségi közlekedési sávok kijelölésével, vagy a gyalogos fázisok

elkülönítésével. A belépő irányoktól elvett zöldidő a gyűrűirányú utak forgalmának többletként adható.

Középtávon a lakóutcákban – a tervezett burkolat-felújítások során – ajánlott a forgalomcsillapítás eszközeinek alkalmazása (sebességkorlátozás bevezetése és optikai, fizikai csillapító eszközök telepítése, kiépítése).

Hosszú távon, a nyugati tehermentesítő út megépítésével a fizikailag is körülhatárolt városmagban korlátozott behajtási övezet kijelölése megvalósítható.

Nagy távon a Debrecen Keleti elkerülő út megépítésével és a tranzit- és belső teherforgalom korlátozásával a város, illetve a belváros védelmét szolgáló körutak forgalma zsúfoltsága csökkenthető.

Közösségi közlekedés előnyben részesítése

A belváros tehermentesítését és környezeti megóvását a közösségi közlekedés előnyben részesítése közvetlenül és közvetve is szolgálja: az utazás sebessége nő, a károsanyag-kibocsátás csökken, ha a buszok nem a dugóban araszolnak, hanem rövidebb idő alatt áthaladnak a városmagon, emellett pedig az előnyben részesítés egyrészt csökkentheti a belépő forgalom maximális nagyságát, másrészt kedvezően befolyásolhatja a közlekedők eszközválasztását.

A közösségi közlekedés prioritásának megvalósítása az esetek többségében viszonylag egyszerűen és kis infrastrukturális fejlesztéssel kivitelezhető. Az előnyben részesítés történhet a forgalomirányítás eszközeivel (fázistervek módosítása, buszjelzők kihelyezése), és/vagy a jelenlegi közúti forgalmi rend módosításával. Szükség lehet a csomópontok sávkiosztásainak módosítására, a belváros belsejébe vezető forgalmi sávok buszsávvá alakítására, esetleg a sávok számának növelésére (például külön kanyarodósáv kialakítására).

A teherforgalmi szabályozás egységesítése

A jelenlegi korlátozás bizonyos utcákból teljesen kitiltja a teherforgalmat, míg más helyeken különböző súlykorlátozással (előfordul 2,5t, 3,5t sőt 5t is), illetve a célforgalom beengedésével csökkenti a korlátozást. A cél egy olyan, a belvárosra vonatkozóan egységes korlátozás bevezetése, ami biztosítja az áruszállítást, ugyanakkor minél kevésbé zavarja a belváros közlekedését, és betartása ellenőrizhető.

A város védelme az átmenő forgalomtól

A város közúti terhelésének csökkentése érdekében elengedhetetlen az országos főutak várost elkerülő hiányzó szakaszainak kiépítése, a tranzit és a nehéz teherforgalmat a minél teljesebbé fejlesztendő elkerülő gyűrűn kell lebonyolítani.

Az elkerülő utak – mint országos közúthálózati elemek – kiépítése kormányzati feladat. A város feladata kettős, egyrészt a nyomvonal kijelölése, illetve az ütemezés befolyásolása, másrészt a kapcsolódó úthálózat terveinek mielőbbi elkészítése, a városi beruházások előkészítésének megkezdése.

Az M35 autópálya és a 354. számú út átadott szakaszaival megkezdődött a várost elkerülő gyűrű kialakítása. Folytatásként a prioritást a várost elkerülő utak hiányzó délnyugati szakaszai kell, hogy kapják.

Jelentős tranzitforgalom-csökkenés várható a 47. számú főút kapcsolatának megteremtésével is, a 4-es, 33-as és a 35-ös irányába (déli elkerülő). Ez az M35-ös autópálya átadásával Debrecen irányában várhatóan megnövekvő tranzitforgalmat is a városon kívül vezetné le.

471. számú főút, valamint a 4-es főút Debrecen és Hajdúszoboszló közötti szakaszának 2x2 sávossá tételéhez szükséges engedélyes terve készítése megkezdődött, mielőbbi kiépítése szükséges.

A városi főúthálózaton a feladat a kapcsolódó úthálózat terveinek mielőbbi elkészítése, a városi beruházások előkészítésének megkezdése.

A külső városrészeket összekapcsoló gyűrűirányú útszakaszok szükségesek a városon belüli eljutási lehetőségek javítása és a Nagykörút, valamint a városközpont tehermentesítése érdekében.

A mellékúthálózat fejlesztése

A gyűjtőutakat úgy kell kialakítani, hogy a közlekedéspolitikai célok szerinti forgalom nagyság lebonyolítására alkalmasak legyenek, ugyanakkor a mellettük elhelyezkedő lakóingatlanok, intézmények minél védettebbek legyenek a közlekedés szennyező hatásaitól. A helyi lakóutak minél szélesebb körű szilárd burkolattal ellátására szükség van.

A fejlesztések során a fenntarthatóságot kell szem előtt tartani és csak az indokolt mértékű kapacitást kell biztosítani.

A közúti torlódások csökkentése

A sugárirányú főútvonalak városhatár felől a körúthoz csatlakozó szakaszai, valamint a Nagykörút és Kiskörút meglévő szakaszai a város közúthálózatának legforgalmasabb elemei, ahol mindennaposak a torlódások. Ezeken a szakaszokon a torlódások csökkentése a kapacitás jobb kihasználásával, illetve kapacitásbővítésekkel (forgalomtechnikai, forgalomszabályozási eszközökkel, útkorrekciókkal) valósítható meg.

A folyópálya-kapacitás kevés kivételtől eltekintve elegendő a jelenlegi forgalomnak, szűk keresztmetszetet általában a csomópontok jelentenek. Szükséges azonban a Nyíl utca bővítése, mivel javítja a kelet-nyugati irányú kapcsolatokat, és ezzel tehermentesíti a Kiskörút északi szakaszát. Javíthatja az Árpád tér, így közvetve a Kassai, a Csapó és a Rakovszky utca forgalomlefolyását is. A többi szakaszon csomópontok körirányú áteresztőképességét kell javítani, ugyanakkor a Nagykörúton való bejutást a közösségi közlekedés és a kerékpáros forgalom számára könnyíteni, az egyéni gépjárműforgalom számára pedig – a megfelelő szinten – korlátozni kell.

A csomópontok áteresztő képessége nagyobb beavatkozás nélkül a kapacitásokat jobban kihasználó forgalomirányítás, illetve jobbra kanyarodó sávok létesítésével növelhető.

A növekvő forgalom elengedhetetlenné teszi a forgalomtól függő üzem bevezetését, amikor is a forgalomirányítás percről percre alkalmazkodik a forgalom változásaihoz. A gyakorlati megvalósításhoz szükséges a megfelelő számú forgalmi adatgyűjtő működése a csomópontokban és a legforgalmasabb útvonalakon. A telepített mérőhelyekről kapja a központ a járműforgalommal kapcsolatos adatokat.

A jelenlegi hosszú periódusidők csökkentése és a forgalmi igényekhez jobban igazodó szabályozás valószínűleg a külső területek és a főúthálózat forgalmának dinamizálását, ezáltal a torlódások (és ezáltal a környezetterhelés) csökkenését eredményezné, ezért az új programok megalkotásánál a módosítás szükséges.

Az új forgalomirányító központ a jelenlegi összehangolási útvonalak még hatékonyabb forgalomszabályozását lesz képes megvalósítani.

A forgalomirányító központ üzembe állítása után az irányítás (az új programok és a forgalomtól függő üzem) hatékonyságát ellenőrző forgalmi vizsgálatokat kell végezni.

Egyes csomópontokban a körforgalmi rend kialakítása vagy – amennyiben jelenleg irányítás nélküli az adott csomópont – a jelzőlámpás irányítás bevezetése jelenthet megoldást.

A forgalomirányítással összekapcsolva, a forgalmi adatokra építve lehet megvalósítani a közúti tájékoztatás fejlesztését.

A megépült és későbbiekben kiépülő elkerülő utak a város tranzitforgalmának nagy részét a városhatárokon kívül vezetik le, ami a belterületi főútvonalak környezetének jelenlegi terhelését is csökkenti. A Debrecenen keresztül haladó gépjárművek, valamint a városba érkező és onnan távozó járművek számára a legkedvezőbb útvonal meghatározása a cél, ami csak a forgalmi körülmények pontos ismeretében lehetséges. Biztosítani kell ezért a várost elkerülő és a bevezető útvonalakon a járművezetők tájékoztatását, informálását a torlódásokról, zavarokról.

Szükséges az utastájékoztatással összekapcsolni a parkolás-tájékoztatás/irányítás továbbfejlesztését, mivel a parkolóhely keresése a költségek és az utazási idő szempontjából döntő fontosságú. A nagyvárosi forgalom jelentős részét teszi ki a parkolóhelyet kereső forgalom, mely a többi autót akadályozza, felesleges idővesztést, többlet-üzemanyag fogyasztást és levegőszennyezést okoz. Az információszolgáltatást mindenképpen dinamikus információkkal célszerű megvalósítani, az egyes mélygarázsok, parkolóházak rendelkezésre álló kapacitásának közlésével és az elérési útvonal (irány) javaslatával.

A közúti tájékoztató rendszert már a bevezető (sőt, akár az elkerülő) útvonalak városhatáron kívüli szakaszaitól egészen a belvárosig érdemes lenne kiépíteni úgy, hogy a tájékoztatás egységes rendszer szerint történjen. Törekedni kellene arra, hogy a forgalomirányító központ adataira épüljön, és annak pillanatnyi irányítási stratégiájába illeszkedjen a tájékoztatás, valamint hogy az út menti (célszerűen változtatható jelzésképű) táblák és a médiában elhangzó (illetve az RDS rendszerű rádiókon megjelenő) közlekedési információk ezzel (és egymással) összhangban legyenek.

Közút-vasút találkozási pontok fejlesztése

A közúti – vasúti szintbeni keresztezések a helyi közlekedés igényeit nem elégítik ki megfelelően, az aszfalt burkolatok csatlakozása nincs megfelelő

állapotban. A nagy forgalmú közutakat keresztező átjárók esetében a közút jelentős akadályoztatása valósul meg azokon a helyeken, ahol a vasúti forgalom is nagy – elsősorban a 100-as vasútvonal átjáróiban.

Minden szintbeni vasúti átjáró szűk keresztmetszetet jelent a főúthálózaton. Debrecenben két fontos csomópont van, ahol olyan nagy a vasúti és közúti forgalom is (a vasúti pálya országos főutat keresztez), hogy rövid távon indokoltnak tűnik a külön szintűvé átépítés:

- A 100-as vonal (Budapest – Záhony) – Sámsoni út csomópontban, ahol a legnagyobbak a keresztező forgalmi irányok.
- A 100-as vonal (Budapest – Záhony) – Benczúr út csomópontban, ahol a tervezett városi gyűjtőút keresztezi azt.
- A 100-as vonal (Budapest – Záhony) – Vértesi út csomópontban jelentős forgalmú városi gyűjtőút keresztezi azt.
- Jelentős még a 108-as (Debrecen – Tócsóvölgy – Füzesabony) vonalból kiváló 109-es (Tócsóvölgy – Tiszalök) és a 33-as út szintbeni csomópont forgalma

A fentiek mellett a közösségi közlekedési forgalom szempontjából kedvezőtlen az Ótemető utca – Huszár Gál utca útvonalon a 100-as vonal szintbeni keresztezése (ahol a vasúti mellett az autóbusz forgalom is jelentős). Hosszú távon az átjáró fejlesztése szükséges.

A 108-as vonal a Kishegyesi utat is szintben keresztezi, még a 109-es kiválása előtt. Ez jelenleg az autóbusz forgalmat zavarja, a közúti forgalomnak a nyugati területek jelentősebb beépülése, illetve az M35-ös felől errefelé is megnövekvő forgalom esetén okozhat problémát – de csak hosszabb időtávban.

Legalább a legnagyobb forgalmú 100-as vasútvonalon szükség van a biztosítás nélküli átjárók fejlesztésére, és a csak fénysorompóval biztosított átjárókban félsorompók felszerelésére. Emellett a 100-as vasútvonal pályarekonstrukciója, és ezzel a vonali sebesség emelkedése és a vasútforgalom növekedése a pálya környezetének zaj- és rezgésvédelmét is megköveteli.

Dél felől a Mikepércsi út felüljárója tulajdonképpen az egyetlen kapcsolati pont a vasúttól északra eső területekkel. Szükség lenne egy további jó

kapcsolat kialakítására a 47-es és a 4-es út között (például a körirányú utak fejlesztéséhez kapcsolódóan az István út folytatásánál, a Gázvezeték utca felé).

Józsa felé a közösségi közlekedési kapcsolatok jók, a 2-es villamos megépülésével pedig tovább javultak, a déli városrészekben azonban a lakosszám növekedésével a szolgáltatás bővítése látszik szükségesnek.

Fontos szempont a fejlődő ipari területek munkaerő-forgalmának közösségi közlekedési kiszolgálása (például: Innovációs és Ipari Park a Kishegyesi út mellett, Nyugati Ipari Park és Vállalkozói Park a Balmazújvárosi út mentén).

Intermodális csomópont építése

A projekt célja a Debrecenben és az agglomerációban élő lakosok, valamint a városba látogatók közlekedési lehetőségeinek fejlesztése, a debreceni Nagyállomás és környezetének (Petőfi tér), – városépítészeti szempontból illeszkedő – rendezése. Az intermodális központ létrehozásával olyan városépítészeti, építészeti és közlekedéstervezési eszközökkel történő városfejlesztési beavatkozás valósulhat meg Debrecenben, amely megváltoztathatja a város regionális kapcsolatrendszerét és a városi teret magát.

Közúti közlekedési feladatok:

- Felújítandó járdák és csomópontok építése során az esélyegyenlőségi elvek figyelembe vétele.
- Forgalmirend felülvizsgálatok elvégzése.
- Burkolat felújítási munkák megkezdése (50-100 km út felújítása).
- Külön szintű vasúti átjárók kiépítése.
- M35 autópálya tovább építése a 47. számú főútig.
- 471. számú főút korszerűsítése

Közösségi közlekedési feladatok:

- Buszmegállóhelyek korszerűsítése, akadálymentesítés, esélyegyenlőség megteremtése.
- Buszmegállóhelyek racionalizálása (szolgáltatók igény felmérései alapján).
- Helyi közösségi közlekedési járatok útvonalának racionalizálása, a járatok közös szakaszainak felülvizsgálata, megszüntetése.
- Közösségi közlekedés előnyben részesítése (autóbusz, trolibusz és villamos vonatkozásában).
- Az egyéb önkormányzati utak átépítése során kiemelten kell kezelni a közösségi közlekedés előnyben részesítését.
- Intermodális Központ építése.
- Debrecen külső területein P+R parkolók kialakítása.

B) KÖZMŰHÁLÓZATOK FEJLESZTÉSE

Közüvilágítás

A közvilágítás üzemeltetése a város költségvetését jelentős tétellel terhelő összeg. A működtetés teljes egészében önkormányzati forrásból történik, ezért ennek csökkentése alapvető érdek.

Debrecenben jelenleg 23.628 db közvilágítási lámpát tartanak nyilván. Ezek közt még közel 8.000 db régi, nagy teljesítményű, korszerűtlen lámpa van.

A város folyamatosan építette és építi ki a közterületek közvilágítását. Ennek során a mindenkori legkorszerűbb lámpatestek beépítésére törekszik, így fokozatosan csökken a közvilágítás üzemeltetési költsége.

A költségcsökkentés egyik lehetséges módszere a közvilágítási lámpák beépített teljesítményének csökkentése. Erre már az elmúlt években is voltak törekvések, de a rendelkezésre álló források szűkössége miatt ez idáig csak kis lépéseket tudtunk tenni.

Eddig Debrecenben kísérleti jelleggel szereltünk fel LED lámpákat. A tapasztalatokat összegezve megállapítható, hogy egyelőre még kiforratlan a technológia és az utak megvilágításának egyenletessége ugyan a technológia fejlődésével folyamatosan javul, de még mindig nem elégíti ki a közlekedés biztonsága által támasztott követelményeket.

2015. évben nyílik lehetőség a KEOP program keretében nagyobb számban (838 db) felszerelni LED közvilágítási lámpákat, így az elkövetkezendő időszakban tapasztalataira tudjuk alapozni a fejlesztés irányát.

További költségcsökkentő tényező lehetne közbeszerzési eljárás keretében a jelenleginél kedvezőbb áramdíj elérése. A villamos energia felhasználás további csökkentése LED, kompakt fénycsővek, illetve DML technika alkalmazásával szintén költségtakarékosságot eredményez.

Mindezekon túl további kiemelt célkitűzés a kertségi program keretében a közvilágítás kiépítésének folytatása a kertségekben élők komfortérzetének javítása érdekében.

Hőenergetika

A Hőszolgáltatónak törekednie kell a 60-as, 70-es években épült lakótelepek hőenergetikai ellátását biztosító távhővezetékeinek és hőközpontjainak korszerűsítésére. Ezzel költséghatékonyabbá válna a szolgáltatás, továbbá környezetvédelmi szempontból kevésbé terhelné a szükséges energia előállítása a várost. Ezekkel a korszerűsítésekkel elérhető egy hosszabb távú

kiszámítható költségekkel üzemeltethető rendszer fenntartása a fogyasztói igényeknek megfelelően.

A tócskerti lakótelepen működő elavult távfűtési rendszer energiahatékonyságát javító beruházás eredményeként 115 hőközpont és 550 folyóméternyi távhővezeték felújítására került sor 2014. március 1. és október 30. között. A projekt teljes költsége 852 millió forint (ebből a támogatás mértéke: 426 millió forint) nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Debreceni Hőszolgáltató Zrt. a rendszer üzembiztonságának megőrzését és a szolgáltatás minőségének javítását megvalósítsa, és a jövőben a fogyasztói oldalon végzendő fűtőkorszerűsítésekhez szükséges műszaki feltételeket megteremtse, ezzel nyújtva segítséget a fogyasztók számára további energia-megtakarításra.

Víz, gáz és egyéb közműrendszerek

A közműszolgáltatók magántulajdonban vannak, ezért fejlesztési igényeik befolyásolására az önkormányzat direkt módon nem tud ráhatással lenni. Ennek ellenére a városnak törekednie kell a közmű szolgáltatók felé, hogy az elavult hálózatokat ütemezve korszerűsítsék környezetbarát anyagok felhasználásával. Ezzel elérhető a hálózatokon keletkező veszteség csökkentése, mely gazdaságosabb üzemeltetést tesz lehetővé, ezzel is csökkentve a lakossági terheket.

Fontos feladat városunk élhetőbbé tétele érdekében és városképi szempontból, hogy a légkábeleket a korszerűsítés kapcsán földfelszín alá helyezzessük.

C) VÍZRENDSZER, CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS

Debrecen belterületének nagyobb részén a domborzati adottságok vízrendezési szempontból kedvezőek, mert északkeletről délnyugati irányba folyamatosan lejt a terep felszíne.

A Budapest-Nyíregyháza vasútvonaltól keletre és délkeletre lévő területek a Kondoros völgye felé lejtnek, de itt a domborzat már hullámosabb, gyakran előfordulnak a fő lejtési iránnyal ellentétes értelmű terepesések, mély fekvésű, zárt medencék, ezért a vízrendezés itt már sokkal nehezebb feltételek mellett végezhető.

A Füzesabonyi vasút eredeti nyomvonalától nyugatra és délnyugatra eső városrész a Tóció csatorna irányába lejt, illetve a Tóció völgyében helyezkedik el, ahol a terület egy része mély fekvésénél fogva már belvízveszélyesnek minősül.

A város domborzati adottságához igazodva két fő vízgyűjtő alakult ki a belterület közelében, illetve a belterületet is átszelve. Kelet felől található a Kondoros-csatorna, amely a vasúti fővonal és a 47. számú főúttól keletre eső városrész csapadékvíz-levezető csatornáinak a befogadója. A csatorna állami tulajdonban lévő főmű, fenntartója és üzemeltetője a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság.

A belterület nyugati részét az Úrrétje városrésztől a szennyvíztisztító telepig átszeli a Tóció-vízfolyás, amelynek Debrecen közigazgatási határában lévő szakasza az önkormányzat tulajdonában és kezelésében van.

Debrecen belterületén kétféle vízelvezető rendszer alakult ki:

1. a Budapest-Nyíregyháza vasútvonaltól északra és nyugatra a Tóció völgyet megközelítően egyesített rendszerű csatornázás,
2. a vasút vonaltól keletre, dél-keletre és délre elhelyezkedő területeken, valamint a Tóció völgyben és attól nyugatra pedig elválasztott rendszerű csatornázás.

Az egyesített rendszerű csatornahálózat jelenlegi kiépítettségi foka elsősorban csatorna-sűrűség szempontjából olyan mértékű, hogy klasszikus értelemben vett belvízjelenségek és belvízvédkezési feladatok – elenyészően csekély területek kivételével – nagy valószínűséggel kizárhatók. Nem mondható

azonban jönnek a csatornahálózat egyes szakaszainak teljesítőképessége, így nagy intenzitású záporok, szélsőségesen nagy mennyiségű csapadék esetén a csatornahálózat túlterhelése következhet be, amelyből bizonyos vízkárok keletkezhetnek (pincék elöntése, esetleges rövidebb ideig tartó felszíni vízállásos foltok kialakulása). Nagy előnyt jelent, hogy az üzemeltetést, fenntartást megfelelő felkészültségű szervezet (Debreceni Vízmű Zrt.) végzi, a folyamatos üzem következtében a csatornarendszer – hiányosságaival együtt – jól ismert és a kárelhárítási feladatok végzésének rendje is kialakult.

Az elválasztott rendszerű csatornahálózaton belül napjainkban mintegy 92 km zárt csatorna és kiterjedt nyílt árokrendszer szolgálja a csapadékvizek elhelyezését, elvezetését. Ezek a csapadékvíz-elvezető művek elsősorban a város belső területein – az önkormányzat fenntartásában – üzemelnek, de az utóbbi időkben egyre nagyobb figyelmet kaptak a külső területek is (2011. évben a Lencztelepen, 2013. évben a Pércsikert városrész területén bővült a hálózat).

Az ISPA beruházás eredményeként, a korábbi egyesített rendszerű csatornahálózatból további mintegy 45 km zárt csatorna szolgálhatja elválasztott rendszerű csapadékcatornaként a csapadékvizek elvezetését, mely csatornaszakaszok üzemeltetési feladatainak végeztetése – a teljes szétválasztást követően – szintén az önkormányzatra hárul majd a továbbiakban.

A csapadékvizek okozta károk megelőzése érdekében a csapadékvíz-elvezető hálózat bővítését látjuk szükségesnek az elkövetkezendő években, többek között a Nagysándortelep, Pósa utca, a Júliatelep, a Biczó István kert, Cinege utca, a Biczó István kert, Biczókert utca, Sikló utca, valamint az Alsójózsai utcák térségében.

Általános célként fogalmazható meg az, hogy a lehulló csapadékvizek minél nagyobb hányada a keletkezése helyén kerüljön elszikkasztásra ahol ez lehetséges, illetve hasznosításra, ezzel elkerülhető lenne az elvezető hálózat lökésszerű túlterhelése, ugyanakkor csökkenthető a fogyasztott közműves ivóvíz mennyisége.

D) KÖZTERÜLET FENNTARTÁS

A jelenleg érvényben lévő szolgáltatási szerződés szerint az AKSD Városgazdálkodási Kft. és a Bazár Parking 2000. Kft. 2016. december 31-ig végzi (a közigazgatási területet megosztva észak-déli irányban) Debrecen város útjainak, egyes járdáinak gépi, kézi úttisztítását, azok téli síktalanítási és hóeltakarítási munkáit, valamint az illegális szemétkukázókba elhelyezett hulladékok szeméttelre való szállításának munkáit. A fenntartásba be nem vont de a közigazgatási határon belül illegálisan elhelyezett hulladék összegyűjtését és lerakóra történő szállítását a DEHUSZ Kft. közmunkásai végzik.

A vállalkozók az önkormányzattal kötött szerződés alapján rendszeres éves, havi és heti ütemterv alapján önállóan, de az önkormányzat képviselőjének ellenőrzése és útmutatása mellett végzik tevékenységüket.

A megszokott magas színvonalú köztisztaság fenntartása érdekében a közeljövőben szükségessé válhatnak módosítások, hogy tartani és – ahol szükséges – emelni tudjuk a színvonalat.

Célszerű lehet a területi felosztás elvén alapuló közterület üzemeltetési rendszer újragondolása a következő időszakra. A zöld területek, parkok köztisztasági feladatai hasonlóak az egyéb területeken végzendő feladatokkal. Gazdaságosabban szervezhetőek feladatok, ha egységes szemlélet alapján, egy időben történnek. Ezzel jelentős anyagi forrás is megtakarítható, kisebb munkaerő ráfordítás mellett.

A közmunka program során jelentős munkaerő állhat rendelkezésre, amely megfelelő szakmai irányítás és felügyelet mellett kiválóan alkalmazható a köztisztasági feladatok magas színvonalú eléréséhez. Ahhoz, hogy valóban hatékonyan lehessen kihasználni a közmunka lehetőségeit, jelentős eszköz állomány fejlesztés szükséges a szállítójárművek darabszámát és típusát illetően.

A feladatok biztonságos teljesítése érdekében a köztisztaság fenntartása során alkalmazott géppark fiatalítása, cseréje folyamatos feladat. A megfelelő műszaki állapotban levő járművek, korszerű gépek alkalmazásával a környezet terhelése csökkenthető, nagyobb tisztaság érhető el, mindemellett a lakossági igények is gyorsabban, rugalmasabban kielégíthetőek.

A megnövekedett városi forgalom megköveteli a korszerűbb, nagyobb igénybevételnek is ellenálló eszközök alkalmazását, azok számának gyarapítását. Különösen igaz ez a nagy befogadó képességű, esztétikus, törés biztos köztéri hulladékgyűjtő edényekre. Minden nagyobb közlekedési csomópontban, megállóhelyen célszerű az ilyen eszközök telepítése, megfelelő

ürítési gyakoriság alkalmazás mellett. Az elhasználódott, megsemmisült gyűjtők folyamatos cseréje szükséges.

Jelentősen csökkenthető a környezeti terhelés, ha környezetvédelem igényeihez jobban igazodó korszerű anyagokkal történik a téli síktalanítási munkálatok elvégzése. Gazdasági lehetőségeinket is figyelembe véve a bevezetett termékek tesztelése folyamatos.

Fel kell, hogy készüljünk arra is, hogy a magasabb színvonalat elérni csak megfelelően képzett szakember állománnyal lehetséges.

E) TELEPÜLÉSTISZTASÁG, HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Településtisztaság

A településtisztaság fejlesztése során az alábbi területek működésének újragondolása látszik célszerűnek.

2015. január 1-jétől a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény szerint a települési önkormányzat köteles gondoskodni az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer helyi feltételeinek megszervezéséről. 2002. évtől kezdve biztosított a város lakossága számára az elkülönített gyűjtés. Szelektív szigeteken, lakossági hulladékudvarban, házhoz menő zsákos rendszerben, biohulladékaikat barna színű gyűjtőedényben gyűjthették a lakosok. A gyűjtési rendszer fejlesztése folyamatos a törvényi előírások és a lakossági igények figyelembevételével.

Megfelelő szakmai irányítás és felügyelet mellett a közmunka program során rendelkezésre álló akár jelentős mennyiségű munkaerő, kiválóan alkalmazható a településtisztasági feladatok magas színvonalú ellátásához. A feladatok végzése során elsősorban a betanított, nem szakirányú feladatok végzésénél vehető igénybe az ilyen jellegű munkaerő. Ahhoz, hogy valóban hatékonyan lehessen kihasználni a közmunka lehetőségeit, jelentős eszköz állomány fejlesztés szükséges, a szállítójárművek darabszámát és típusát illetően.

Hulladékgazdálkodás

Az Országgyűlés az Európai Unió elvárásait is szem előtt tartva alkotta meg a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvényt, a környezet és az emberi egészség védelme, a környezetterhelés mérséklése, a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás, az erőforrás-felhasználás hatásainak csökkentése, hatékonyságának javítása, a hulladékképződés, illetve a képződő hulladék káros hatásainak megelőzése, mennyiségének és veszélyességének csökkentése, továbbá a használt termékek újrahasznosítása, a fogyasztási láncban szereplő anyagok termelési-fogyasztási körforgásban tartása, valamint a hulladék minél nagyobb arányú anyagában történő hasznosítása és a nem hasznosuló, vissza nem forgatható hulladék környezetkímélő ártalmatlanítása érdekében. Az uniós irányelveknek megfelelően a közeljövőben az önkormányzati rendeletek módosításra kerülnek annak érdekében, hogy a törvényben megfogalmazott célok maradéktalanul teljesülhessenek.

A hulladékgazdálkodási feladatokat, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásra kötött közszolgáltatási szerződés alapján a Debreceni Hulladék Közszolgáltató Nonprofit Kft. végzi, alvállalkozó bevonásával. A hulladékok gyűjtését és szállítását az AKSD Városgazdálkodási Kft. látja el. A hulladékgyűjtésbe bevont ingatlanok aránya: 96,9 %. A Vértesi úti hulladékkezelő-telep megépülése és üzemeltetése hozzájárult Debrecen európai színvonalú hulladékgazdálkodásának megvalósulásához. A depónia kombinált szigetelési rendszerű hulladéklerakóban kerül elhelyezésre a város kommunális hulladéka, nem veszélyes ipari hulladéka, építési törmeléke, valamint a földi hulladék. A folyamatosan, szakaszonként épülő telep 22,3 ha területű. Kapacitása mintegy 3,5 millió m³, ami kb. 40 évre biztosítja Debrecen és környéke kommunális hulladékainak biztonságos elhelyezését.

Annak érdekében, hogy a szigorodó környezetvédelmi igényekhez minél jobban igazodni tudjon városunk, az alábbi fejlesztések válhatnak szükségessé az elkövetkező években.

A házhoz menő szelektív gyűjtés bevezetése 2015. évtől megkívánja az utólagos válogatás feltételeinek további fejlesztését, hiszen a jelenleg rendelkezésre álló válogató nem erre a mennyiségre lett tervezve. Az előkezelést követően lerakott hulladék, válogatási maradék után nem kell lerakási járulékot fizetni, ezzel további megtakarítás érhető el. A jelenlegi gazdasági környezetben a méret szerinti frakcionálás, rostálás, a begyűjtött hulladék deponálása, kombinált automatizált válogatómű létesítése, biológiailag lebomló frakció kezelésével együttesen, vagy anélkül jelentenek valós alternatívát a hulladékkezelés területén.

A továbbra is jelentős mennyiségben keletkező kevert hulladék energetikai hasznosításával célszerű számolni. A termikus hasznosítók részére történő átadás jelenleg csak a Mátrai Erőműnek lehetséges. Az átadás ellen szól a nagy szállítási távolság, mely jelentősen rontja a hulladékok gazdaságos felhasználását.

F) KÖZTEMETŐ FENNTARTÁS

A jelenleg érvényben lévő kegyeleti közszolgáltatási szerződés szerint az AKSD Városgazdálkodási Kft. 2018. december 31-ig üzemeltetheti a debreceni köztemetőket. Az üzemeltető a szerződésben vállalt fejlesztési kötelezettségeit 2012. évben, a szerződés lejárta előtt 6 évvel teljesítette. Sajnos a köztemetőink infrastruktúrája folyamatosan örepszik a folyamatos fenntartás ellenére is, a rendelkezésre álló temetési helyek száma csökken, így az alábbi rekonstrukciós feladatok válnak a közeljövőben szükségessé annak érdekében, hogy a megszokott magas színvonalat tartani és ahol szükséges emelni tudjuk.

A jelenlegi temetkezési szokások alapján a debreceni köztemetők kapacitása 2030. évig elégséges. Fejlesztésre és itt elsősorban a Nagyerdei Köztemető bővítésére gondolva, csak abban az esetben van lehetőség, ha a környező, természetvédelmi oltalom alatt álló területek az államtól megszerezhetőek. Amennyiben erre lehetőség nincs, új temető létesítése szükséges.

A temetkezés folyamatosan alakul a mindenkori igényeknek megfelelően, ami azt jelenti, hogy a temetővel, a szolgáltatással kapcsolatban támasztott igények is változnak, melynek városunk is meg kíván felelni. A Nagyerdei Köztemető bővítési területének fejlesztése, építése folyamatos feladat. Az elmúlt időszakban jelentősen emelkedett az urnás temetésekkel kapcsolatos igények száma, ezzel párhuzamosan csökkent a koporsós temetések száma. Amennyiben az igények tovább nőnek, akár az égető bővítésével, szükség szerint új építésével kell számolni. A jelenlegi krematórium nem csak a város igényeit elégíti ki, így a vonzáskörzet igényeinek változása is befolyásolja a szükséges fejlesztéseket. Az urnás temetési igények csak korszerű urnatárolók, urnafalak, újabb hamuszóró kegyhely megépítésével valósíthatóak meg.

A Nagyerdei Köztemető bővítésével a temetőben lévő nagy távolságok miatt új ravatalozó épület megépítése válik szükségessé néhány éven belül.

A víz- és csatornahálózat nagyon elöregedett, nem a jelenlegi és elsősorban nem a jövőbeli igények kiszolgálására tervezték, rekonstrukciója mind két működő köztemetőben elengedhetetlen.

Az útépitéseknek köszönhetően mára a köztemetőink aszfaltborítású úthálózattal való lefedettsége kiváló. A jövőben a parkolási díjból képződő árbevétel nyújthat fedezetet az esetlegesen felmerülő úthálózat rekonstrukciós igényekre. A temetői kutak felújítása, fejlesztése a temető bővítésével párhuzamosan rendszeresen szükséges.

A közkölséges temetés bevezetésével az ilyen jellegű igények (bár ezt még számszerűsíteni nehéz) növekedése várható, közkölséges temetkezési parcella kialakítása szükséges.

A temető területet kiszolgáló létesítmények folyamatos fejlesztése szükséges, ilyen lehet a jelenlegi bazalt kockakő tároló megszüntetése, újabb üzemi területek kialakítása.

A Józsaí Köztemető még nem rendelkezik korszerű temetőgondnoki épülettel, a kerítés rekonstrukciója is szükségsszerű az elkövetkező időszakban.

A Nagyerdei Köztemető III. és V. kapu között szilárd burkolatú út megépítése a jobb megközelíthetőség érdekében elengedhetetlen.

A Nagyerdei Köztemetőbe érkező látogatók gépjárműveinek részére az V. kapu előtti területen parkolók kialakítása szükséges.

Egy természetvédelmi oltalom alatt álló temetőben a növényrekonstrukció mindig kiemelt figyelmet érdemel.

A növényrekonstrukció terén az elkövetkező években a Román Hősi Sírkert felújítása, valamint a Ravatalozó környezetének átalakítása, valamint a főutak mentén esedékes növénytelepítések lesznek az elsődleges feladatok, szem előtt tartva mind a természetvédelem, mind a temetőbe érkező látogatók igényeit.

G) KÖRNYEZETVÉDELEM

Levegőtisztaság védelem

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet előírja a levegőterheltségi szint folyamatos mérését, a mért adatok elemzését, szükség szerint intézkedési terv készítését, a helyhez kötött légszennyező források létesítésének követelményeit, valamint a légszennyező anyagok kibocsátásának szabályozását. Debrecen város levegőjének minőségét folyamatosan mérik és értékelik, ezáltal a Légszennyezettségi Intézkedési Program, illetve Debrecen Megyei Jogú Város szmogriadó tervének segítségével gyorsan és hatékonyan lehet gondoskodni egy esetlegesen fellépő légszennyezési probléma elhárításáról. A közeljövőben a cél az Európai Unió környezeti levegő minőségéről szóló irányelvével összhangban a jó életminőséget biztosító levegőminőség tartós fenntartása, a közlekedési légszennyezés mérséklése, illetve az egyéb káros anyag kibocsátások korszerű eszközökkel történő csökkentése.

Zaj- és rezgésvédelem

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet előírja a környezeti zajforrások hatásterületeinek meghatározását, a létesítéssel kapcsolatos zaj és rezgés elleni védelmi, az üzemi vagy szabadidős zajforrásokra vonatkozó szabályokat és követelményeket, az építési zaj- és rezgésforrás működtetésével továbbá a közlekedési vonalas létesítmény létesítésével és üzemeltetésével kapcsolatos előírásokat. A rendelet külön előírásokat fogalmaz meg a fokozottan zajos területeken történő építésről és területfelhasználásáról. Önkormányzatunk a rendelet előírásaira és szabályozásaira figyelemmel elkészítette Debrecen Megyei Jogú Városának Stratégiai Zajtérképét, illetve ezzel összhangban a zajcsökkentési intézkedési tervét. A jövőbeni cél az intézkedési tervben, valamint a rendeletben foglaltaknak megfelelően az emberi környezet és az emberi egészség megóvása érdekében a veszélyeztető zajok és káros rezgések értékeinek további csökkentése, a fellépő problémák elleni hatékony védelem kidolgozása a rendelkezésre álló legkorszerűbb technológiák alkalmazásával.

Felszíni és felszín alatti vizek védelme

A 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről, míg a 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló rendelkezéseket tartalmazza. A rendeletek meghatározzák a földtani közeg és a felszín alatti vizek állapotát érintő tevékenységekre vonatkozó előírásokat, a szennyvíz kibocsájtójának általános kötelezettségeit, a kibocsájtási határértékeket, a szennyvízelvezetésre és - tisztításra vonatkozó különleges szabályokat, a szennyvízkibocsájtás engedélyezésének lépéseit, valamint annak ellenőrzését, illetve szennyezés esetén a felszíni vizek kármentesítésének menetét. A felszín alatti vizek vonatkozásában országunkban 2007-től, Debrecenben 2013-tól működik az Európai Unió 2000/60/EK Víz Keretirányelve alapján kijelölt mennyiségi és minőségi monitoring hálózat. A monitoring hálózat adatai az országos, illetve az egyes részvízgyűjtő területekre vonatkozó vízgyűjtő-gazdálkodási terv készítésénél felhasználásra kerültek, illetve az egyes felszín alatti víztestek állapotelmérésének is alapjául szolgáltak. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben megtestesülő EU Vízkeret Irányelv valamennyi célkitűzése, a vizeink jó állapotba helyezése, az ehhez szükséges intézkedések megalapozása tehát mind a monitoring hálózat működésén alapuló állapotértékeléseken nyugszik. Az utóbbi években Debrecen városában számos sikeresen lezárt kármentesítési eljárás ment végbe. Ez a tevékenység a felszín alatti vizek jó állapotába helyezése érdekében a szükséges beavatkozási területeken a jövőben is folytatódni fog. A korszerű szennyvíztisztítási technológiák alkalmazásával, a meglévő eszközök folyamatos fejlesztésével folytatódhat a szennyezett vizek tisztításának hatékonysága, ezáltal a környezeti terhelés mérséklése.

Táj- és természetvédelem

Debrecen közigazgatási területén összesen több, mint 3000 hektár országos jelentőségű védett természeti terület és Natura 2000 terület található. Ezek között a területek között szerepelnek többek között a Debreceni Nagyerdő, a Tóció-völgy területei, a Hármashegy-i tölgyesek, a Bánki-erdő és a Debrecen-Hajdúböszörményi tölgyesek. Ezeknek a területeknek a megóvása kiemelt fontosságú a város számára. Az elmúlt években Debrecen folyamatosan gondoskodott ezeknek a területeknek a kezelési terveiben foglaltaknak megfelelő gondozásáról, az önkormányzati rendeletben meghatározott szabályozások maradéktalan betartásáról. A közeljövőben megvalósításra kerülő beruházások közül néhány Natura 2000-es területet is érinteni fog. Ezeknek a projekteknek a kivitelezése szigorúan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.)

Korm. rendelet Natura 2000 területekre, közösségi jelentőségű fajokra és élőhelyekre vonatkozó szabályai, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény és a végrehajtására vonatkozó jogszabályok védett területekre, fajokra vonatkozó rendelkezései, illetve a természetes élőhelyek, illetve a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló 92/43/EGK tanácsi irányelv és a vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK tanácsi irányelv figyelembevételével, a szabályozások betartásával, a környezet megóvásának biztosításával fognak zajlani. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának táj- és természetvédelemmel kapcsolatos beavatkozásai szorosan illeszkednek a Környezetvédelmi Program, és az európai uniós irányelvek célkitűzéseire.

7./ HUMÁN SZOLGÁLTATÁSOK

A) EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 4. pontja, valamint az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 152. § (1) bekezdése alapján helyben biztosítható közfeladatok közül a helyi önkormányzat feladata az egészségügyi alapellátás körében a háziorvosi, házi gyermekorvosi, a fogászati alapellátásról, az ezekhez kapcsolódó ügyeleti ellátásról, a védőnői és az iskola-egészségügyi szolgálatról való gondoskodás.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata az egészségügyi alapellátást 174 körzetben területi ellátási kötelezettséggel – 1993. óta vállalkozóként működő háziorvosok, házi gyermekorvosok, fogszakorvosok által biztosítja.

Az egészségügyi alapellátást szolgáló háziorvosi, házi gyermekorvosi rendelők bérleti díjához és üzemeltetési költségeihez az Önkormányzat részben hozzájárult, majd 2013. január 1-jétől a rendelőket ingyenes hasznosításba adta az azokat használó egészségügyi szolgáltatóknak.

A háziorvosi rendelők tisztasági festését, belső korszerűsítését az egészségügyi alapellátók folyamatosan végzik, azonban az ingatlanok külső felújítása, korszerűsítése (szigetelés, elektromos vezetékek cseréje, fűtési rendszer megújítása) tulajdonos jogkörében az önkormányzat feladata. Ezek a felújítások, beruházások hozzájárulnak a betegellátás körülményeinek javításához, amely a lakosok és az egészségügyi szolgáltatók érdekében is elengedhetetlenek, időszerűek, a vagyoni érték megőrzését, növelést is szolgálják. E cél megvalósítását tette lehetővé a több védőnői és orvosi körzet rendelőjének és egy mintavételi labornak is helyet adó Faraktár u. 74. szám alatti egészségügyi létesítmény kialakítása is, amely kialakítására 79 millió Ft európai uniós támogatás és 8 millió forint saját forrás állt rendelkezésre. A projekt részeként 4 millió forintból eszközbeszerzés is megvalósult, amely több helyben elérhető vizsgálat lehetőségét nyújtja.

Folytatva az egészségügyi ingatlanok pályázati forrásból történő megújítását, 2014. évben két nagy ellátási területtel rendelkező háziorvosi, házi gyermekorvosi rendelő, védőnői tanácsadó helyiségek újultak meg 100 %-os támogatással, amelyek az épületek szigetelését, a nyílászárók cseréjét, fűtőkorszerűsítését, akadálymentesítését tették lehetővé 60-60 millió Ft felhasználása által. Az Ibolya u. 21. szám alatti ingatlan teljes korszerűsítése, a Jerikó u. 17-21. szám alatti épület részleges felújítása valósult meg.

Nemcsak pályázati támogatást vesz igénybe az önkormányzat az egészségügyi alapellátás helyszíneinek javítására, hanem saját forrást is biztosít ezek korszerűsítésére. Összesen 10 millió Ft-ot fordított a Monostorpályi út 54. szám alatti orvosi rendelő külső szigetelésére, a tető megújítására és a Pallagon található orvosi rendelő teljes felújítására. Mindemellett a rendelők tulajdonost érintő karbantartására, üzemeltetésére közel 60 millió Ft-ot fordít a saját költségvetéséből a város.

Az alapellátáshoz tartozó ügyeleti ellátás megszervezésével Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézetet bízta meg. A lakosság ügyeleti ellátását közreműködői szerződés alapján a Főnix-Cívis Kft. végzi a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Belgyógyászati Intézet I. sz. Belgyógyászati Klinika, valamint a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Gyermekgyógyászati Intézet épületében. A fogászati ügyeletet is a Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet biztosítja a területi ellátási kötelezettséggel működő fogszakorvosok közreműködésével városközponti rendelőben pihenőnapokon és munkaszüneti napokon.

A Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet az egészségügyi alapellátás keretében működteti még a védőnői szolgálatot, az anyatejgyűjtő állomást, az iskolafogászatot és az iskola-egészségügyi ellátást, mely ellátások egészségbiztosítási finanszírozása mellé az önkormányzat támogatást nyújt.

A hajléktalan személyek háziorvosi ellátásával az önkormányzat a hajléktalan-ellátást ellátási szerződés keretében biztosító szervezetet bízta meg, amely nonprofit szervezet közvetlen finanszírozási szerződést kötött az egészségbiztosítási pénztárral. A magasabb szintű egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi centrum kialakításához az önkormányzat térítésmentesen ingatlant biztosít, amely által az egészségügyi ellátás napi 24, heti 168 órában folyamatosan elérhető.

Debrecen területén egymástól függetlenül több járóbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltató végezte tevékenységét, párhuzamos szolgáltatásokkal, kevésbé összehangolt kapacitásstruktúrával. A hatékonyan működő, jó minőségű, biztonságos egészségügyi ellátórendszer kialakítása érdekében az egészségügyi intézményrendszer egységes irányítása, fenntartása, működtetése, a magas szakmai színvonal érvényesítése, a járó- és a fekvőbeteg ellátás fejlesztési koncepciójának összehangolása céljával Debrecen önkormányzata a járóbeteg-szakellátás intézményműködtetési kötelezettséget 2013. július 1-jétől átadta a magyar államnak.

A progresszív ellátás következő szintjeit képviselő járó- és fekvőbeteg szakellátásokat a Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet és a Debreceni Egyetem Klinikai Központjában vehetik igénybe a város lakosai. A

közeljövőben megvalósul a Debreceni Egyetem Klinikai Központja és a Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet fúziója, amely által az ország egyik legnagyobb egészségügyi központja jön létre, nagy szakmai tudással, diagnosztikus eszközparkkal, jól felkészült humánerőforrással, jelentős kapacitással.

Egészségtervből adódó feladatok

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a DEOEC Népegészségügyi Karát kérte fel a 2002-ben készült Debrecen Város Egészségtervének aktualizálására. Az Egészségterv a város népességének, népmozgalmi adatainak bemutatásán kívül ismerteti a lakosság egészségi állapotát (halálozás főbb jellemzői, megbetegedési viszonyok), valamint az egészséget befolyásoló tényezőket is, így a társadalmi-gazdasági helyzetet, az egészségmagatartást, a környezeti hatásokat. A tanulmány elsősorban a 2002 - 2008 között bekövetkezett változásokat mutatja be, felhívja a figyelmet a változatlanul fennálló, vagy újonnan keletkezett népegészségügyi problémákra, és egyben lehetővé teszi a népegészségügyi tevékenység megújult célokkal való folytatását.

A szakértő szerzők hangsúlyozzák, hogy „a lakosság egészségi állapotának ismerete meghatározó jelentőségű nemcsak az egészségügyi/népegészségügyi intézkedések tervezése, ütemezése szempontjából, de a város gazdasági fejlődése, teljesítő- és versenyképességének megítélése és fejlesztése érdekében is. A város lakosságának egészségi állapota a város jövőjét biztosító humán erőforrás minőségi indikátora is.”

Az Egészségterv prioritásként és stratégiai javaslatként kiemelten ajánlja a dohányzás és az alkoholfogyasztás csökkentését, az egészséges táplálkozás és a testmozgás előmozdítását. Javasolt az iskolai és a lakossági egészségmegőrző programok rendszeres szervezése, a munkahelyi testmozgás feltételeinek bővítése, a 4-6 km-nél hosszabb kerékpárutak létesítése. A felnövekvő nemzedék egészséges fejlődése érdekében lényeges azon nevelési-oktatási intézmények feltérképezése, ahol különösen nagy számban vannak veszélyeztetett gyermekek és számukra külön programok szervezése indokolt. Javasolt a házi orvosok intenzívebb bevonása az elkerülhető megbetegedések megelőzéseként szervezett szűrőprogramokon, szűrővizsgálatokon való magasabb arányú lakossági részvétel érdekében. Szükséges az egészséget befolyásoló tényezőkre, a lakosság egészségi állapotára vonatkozó egységes szempontok szerinti adatgyűjtés, rögzítés, feldolgozás, illetve egészségmonitorozó munkabizottság létrehozása. Elengedhetetlen a zöldterületek nagyságának növelése, a rendszeres gyomirtás a pollen- és a

spóraszám csökkentése érdekében, valamint az, hogy a környezeti és egészséghatás vizsgálatok minden jelentős beruházás előtt nagyobb hangsúlyt kapjanak.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2003 őszétől kezdve minden évben megszervezte az Egészségnapot azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet az egészségtudatos magatartás fontosságára, a lakossági szűrővizsgálatok preventív szerepére, az életmódváltás jótékony hatásaira, a szemléletbeli váltás szükségességére az egészség megőrzése, fejlesztése érdekében.

A szakmai program jelentős részét az egészségügyi járóbeteg ellátást nyújtó intézmény szakorvosai, szakdolgozói végezték, de több, elsősorban civil szervezet is bővítette a szűrővizsgálati, tanácsadási lehetőségeket. A 20-25 pavilonban, 100-120 szakember által nyújtott prevenciós programon évente 2500-3000 látogató vett részt, a rendezvény megvalósítása évente 1,5-2 millió Ft-ot igényelt.

Az önkormányzati rendezvény egyre népszerűbbé vált nemcsak a városunkban, hanem országsszerte is pozitív visszhangja volt. Több szakmai fórumon előadás hangzott el a rendezvény céljáról, eredményeiről, a szervezés részleteiről, s a példaértékű összefogásról.

Prevenciós programok

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 1998. óta különös figyelmet fordít az egészségvédelemre, egészségfejlesztésre, a betegségek megelőzésére. Ennek keretében évente hozzájárult az egészségfejlesztés területén működő civil szervezetek programjainak megvalósításához, a működési költségeik biztosításához, az ifjúsági egészségvédelem hatékonyságának növelése érdekében támogatta azon programok létrejöttét, amelyek saját, intézményi, egészségbiztosítási forrásból nem jöhettek volna létre. Az Egészségterv stratégiai javaslataira figyelemmel, valamint a prevenciós programok eredményességére, a lakossági igényekre tekintettel a prevenciós programok szervezése továbbra is szükséges, indokolt.

A gazdasági program során kiemelt figyelmet kell fordítani az egészségi állapot kockázatainak csökkentésére, az életminőség javítására. Az önkormányzat által kötelezően biztosítandó egészségügyi ellátások nyújtása során növelni kell a várakozáscsökkentést lehetővé tévő programokat (előjegyzés, programozott ellátás), az informatikai kapcsolatrendszer fejlesztését (telemedicina) az egészségfejlesztési célok meghatározása alkalmával a multiszektorális együttműködést.

A fejlesztési célok meghatározását célszerű illeszteni az „Egészséges Magyarország 2014-2020” Egészségügyi Ágazati Stratégiában foglaltakhoz,

amelyet a Kormány a 1039/2015. (II. 10.) Korm. határozatával fogadott el. A dokumentum tartalmazza a következő időszak általános ágazati célkitűzéseit, amelyek közé tartozik egyebek mellett, hogy 2020-ra két évvel növekedjen a születéskor várható, egészségben eltöltött életévek száma, 2022-re pedig elérje az EU-átlagot. A születéskor várható élettartam nők esetében 78,3 évről 80 évre és férfiak esetében 70,3 évről 72 évre emelkedjen, valamint 10 %-kal csökkenjen a halálozási arány. További cél, hogy folyamatosan javuljon a lakosság egészségi állapota, a megelőzés mellett a betegek gyógyulási esélyeinek emelése által. Erősödjön az egészségtudatos, cselekvő hozzáállás és érvényesülni tudjon az egyéni felelősségvállalás az egészségmegőrzésben, egészségfejlesztésben. Szükséges az alapellátás kapuőri szerepének megerősítése, a definitív ellátás növelése a helyben elérhető szolgáltatások körének bővítésével.

A gyógyító-megelőző ellátás szerepének ártértékelése, a város meglévő természeti adottságainak újrapozicionálása során nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon az egészségturizmus is.

A debreceni 65 °C-os gyógyvíz értékes szerves és szervetlen anyagokban gazdag (alkálilórid, hidrogénkarbonát, jó, bróm, nátriumlórid, amely számottevő kalciumot, magnéziumot, metabórsavat és metakovasavat is tartalmaz) elsősorban a mozgásszervi, bőrgyógyászati, nőgyógyászati, pszichoszomatikus megbetegedések gyógyítására alkalmas. A gyógyítás mellett a kellő időben elkezdett tudatos prevenciónak, a rekreációnak is kiváló helyszíne az ország egyik legrégebbi gyógyhelye, a Nagyerdő, s az itt rejlő új lehetőségek, szolgáltatások. A megvalósult komplex gyógyhelyfejlesztési program ötvözni képes a kultúra-sport-prevenció-gyógyítás igényes színtereit, s lehetőséget nyújt az egészségturizmus (gyógy-, wellness-, medical-wellness turizmus) további fejlesztésének is.

A lakosság egészségi állapota befolyással bír az egészségügyi ellátás szervezésére, az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésére, az önkormányzati gondoskodás különböző színtereinek erősítésére is.

Önkormányzatunk az egészségügyi alapellátás, mint kötelező feladat működési feltételeinek javításával, a lakosság egészségi állapotának figyelemmel kísérésével, a prevenciós, egészségfejlesztési programok megvalósításával és a természetes gyógytényezők jelenlétéből adódó lehetőségek kreatív kihasználásával a városlakók egészségi állapotát kedvezően alakító környezetet kíván biztosítani, ami hozzájárul a hosszú távú gazdasági növekedéshez.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája fenti célok megvalósításához megfelelő alapot biztosít.

B) SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) szerint működteti a szociális ellátások rendszerét.

Az önkormányzat pénzbeli és természetbeni ellátásokat nyújt, továbbá intézményein keresztül látja el kötelező feladatait. A civil szervezetekkel kötött ellátási szerződések teszik teljessé az ellátó rendszert.

Az önkormányzat rendelkezik szolgáltatástervezési koncepcióval, helyi esélyegyenlőségi programmal, és szociálpolitikai kerekasztal működik aktív civil közreműködéssel.

Az Szt. célja, hogy a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit.

A helyi önkormányzatok a törvényben szabályozott ellátásokon túl saját költségvetésük terhére egyéb ellátásokat is megállapíthatnak. A szociális ellátás feltételeinek biztosítása - az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaikért viselt felelősségén túl - az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak a feladata.

Ennek mentén az önkormányzat a települési támogatásokról helyi rendeletet alkotott.

Az ott felsorolt támogatásokat saját költségvetése terhére biztosítja a következők szerint:

Települési támogatás:

- a) lakásfenntartási támogatás,
- b) adósságcsökkentési támogatás.

Rendkívüli települési támogatás:

- a) pénzbeli időszaki illetve eseti,
- b) természetbeni, amely lehet
 - ba) gyógyszer-támogatás,
 - bb) kelengye-támogatás,
 - bc) köztemetés költségeinek átvállalása.

Egyéb támogatás:

- a) a 70. életévüket betöltött személyek hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjának támogatása,
- b) a Nagyerdei Gyógyfürdő vagy a Kerekestelepi Strandfürdő térítésmentes igénybevétele,
- c) a Debrecen Város napján született gyermek édesanyja részére adott támogatás,
- d) a 101. illetve azt követő élet éveit betöltő személy támogatása.

Mint látható, az önkormányzat elsősorban a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások megfizetését kívánja támogatni. Amennyiben mód van rá, közvetlenül a szolgáltatóhoz történő megfizetés a preferált. Emellett a gyermekek neveléséhez kapcsolódó kiadások támogatása jelenik meg, mint például rászoruló gyermekek étkezési térítési díjkedvezménye, tehetséges tanulók támogatása.

A szociális kiadások fedezete az éves költségvetésben kerül meghatározásra.

A szociális ellátórendszer finanszírozására 2015-ben 2,2 milliárd Ft-ot fordít a város, ebből több mint 510 millió Ft áll rendelkezésre szociális támogatások biztosítására és több mint 1,5 milliárd Ft-ba kerül az intézményrendszer fenntartása.

A lakhatási kiadások támogatása az igényelhető szociális ellátások 20 %-a, a 70 év felettiek hulladékgazdálkodási támogatása 40 % -ot tesz ki.

Hátrányos helyzetű gyermekek hétféle étkeztetésére és nyári üdültetésére is tartalmaz fedezetet a költségvetés, a Bursa Hungarica önkormányzati ösztöndíj a szociálisan rászoruló hallgatók felsőfokú tanulmányaihoz nyújt segítséget, az ún. kismamabérlet a kisgyermekes anyák utazását könnyíti meg a város tömegközlekedési eszközein.

Szociális és gyermekjóléti ellátórendszer

A szociális és gyermekjóléti feladatok ellátását Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata jelenleg 5 saját fenntartású intézmény, valamint 5 civil szervezettel kötött ellátási szerződés keretében biztosítja, továbbá a hátrányos helyzetű gyermekek hétféle étkeztetését a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal kötött támogatási megállapodás révén valósítja meg.

Gyermekjóléti intézmények

Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye (Debrecen, Varga u. 23.)

Az önkormányzat a kisgyermekek bölcsődei ellátását jelenleg Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye tizenkét telephelyén biztosítja 972 férőhelyen.

A bölcsőde a családban nevelkedő három éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakzerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. A harmadik életévét betöltött, de testi vagy szellemi fejlettsége alapján óvodai nevelésre még nem érett gyermekek negyedik életévük betöltését követő augusztus 31-ig gondozhatók, nevelhetők bölcsődében. Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, gondozását biztosítja a Honvéd Utcai Tagintézményben, speciális bölcsődei csoportban, valamint integrált csoportokban a Gáborjáni Szabó Kálmán Utcai Tagintézményben és a Görgey Utcai Tagintézményben. A Honvéd Utcai Bölcsődében diétás étkezést nyújtanak az anyagcsere-zavarban szenvedő kisgyermekek számára. Az intézmény alapellátáson túli szolgáltatásként, térítési díj ellenében a szülő elfoglaltsága idejére időszakos gyermekfelügyeletet biztosíthat valamennyi tagintézményében. A Honvéd Utcai Tagintézményben, a Faraktár Utcai Tagintézményben, az Áchim András Utcai Tagintézményben és a Károlyi Mihály Utcai Tagintézményben nyitvatartási időn túl gyermekfelügyelet szolgáltatást nyújt, illetve az Áchim András Utcai és a Margit Téri Tagintézményben játszócsoportot működtet.

„A Margit téri bölcsőde bővítése és felújítása, játszócsoport kialakítása” című nyertes pályázat keretében Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézménye Margit téri Tagintézményének korszerűsítése valósult meg az intézmény teljes körű felújításával. Ezáltal 2012-ben az intézmény Margit Téri Tagintézményének férőhelyszáma 50-ről 75-re bővült, valamint egy 20 férőhelyes játszócsoportot is kialakítottak.

Debrecen Megyei Jogú Város Egyesített Bölcsődei Intézményében a gyermekek napközbeni ellátásának magas színvonalú biztosításához a feltételek adottak, az ellátást szolgáló tárgyi feltételek kialakításánál a gyermekek érdekeit és szükségleteit veszik figyelembe. Az önkormányzat folyamatosan gondoskodik a tagintézmények felújításáról, de az épületek korszerűsítése (hőszigetelés, energetikai problémák) szükséges.

Fokozott igény mutatkozik a gyermekek napközbeni ellátására (különösen az 1-3 éves korosztályt érintően). Az önkormányzat a pályázati lehetőségeket kihasználva kívánja a fenntartásában működő gyermekjóléti intézmények működési feltételeit javítani. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata pályázatot nyújtott be a Debrecen, Barna u. 23. szám alatt új bölcsőde

kialakítására. A tapasztalatok szerint a belvárosban igény mutatkozik további férőhelyekre.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020. is tartalmazza a bölcsődei ellátás feltételeinek javítását a meglévő bölcsődei intézményekben. Ehhez kapcsolódóan az intézmények felújítása, fejlesztése kapacitásbővítéssel, valamint a bölcsődei ellátás feltételeinek javítása új bölcsődék kialakításával valósulna meg.

Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye (Debrecen, Böszörményi út 68.)

Az intézmény a gyermekjóléti alapellátáson belüli gyermekjóléti szolgáltatás keretében gyermekjóléti központot, valamint gyermekek átmeneti gondozása keretében gyermekek átmeneti otthonát, családok átmeneti otthonát és helyettes szülői hálózatot működtet, melyekkel egyidejűleg az Szt. 64.§-a alapján családsegítés szociális szolgáltatást is biztosít.

Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye a gyermekek átmeneti gondozását a Böszörményi út 68. szám alatti Gyermekek Átmeneti Otthonában 9 férőhelyen és a Mester u. 30. szám alatti Családok Átmeneti Otthonában 26 férőhelyen végzi, valamint működési engedéllyel rendelkezik a 6 férőhelyet biztosító helyettes szülői hálózata.

A gyermekek átmeneti gondozása keretében – kivéve, ha a gyermek átmeneti gondozását családok átmeneti otthona biztosítja – a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról kell gondoskodni.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020. is tartalmazza a gyermek és családvédelmi intézmények fejlesztését, a szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátásokhoz való hozzáférés javítása érdekében. A fejlesztés keretében a Családok Átmeneti Otthonának teljes felújítása, korszerűsítése, eszközbeszerzése tervezett. Ezen túlmenően a Gyermekvédelmi Intézmény gyermekek átmeneti otthonának teljes felújítása, korszerűsítése, eszközbeszerzése valósulna meg.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata két integrált intézmény önálló szervezeti egységeiként működő gyermekjóléti központok útján biztosítja gyermekjóléti alapellátás keretében a gyermekjóléti szolgáltatást.

Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézményének Gyermekjóléti Központja a Böszörményi út 68. szám alatti székhelyen és három ellátottak számára nyitva álló helyiségben (Süveg u. 3., Felsőjózsa u.

7., Pósa u. 1.), valamint **Debrecen Megyei Jogú Város Családsegítő és Gyermekjóléti Központjának Gyermekjóléti Központja** a Mester u. 1. szám alatti székhelyen és szintén három ellátottak számára nyitva álló helyiségben (Víztorony u. 13., Kishegyesi út 42., Pacikert u. 1.) – területi felosztás alapján – nyújtja a gyermekjóléti szolgáltatást. A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A két gyermekjóléti központ a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 17. §-a alapján észlelő és jelzőrendszert működtet, melyben a jelzőrendszeri tagok kötelesek egymással együttműködni, jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén. Az általános szolgáltatási feladatokon túl az intézmények speciális szolgáltatásokat – utcai és lakótelepi szociális munka, kapcsolattartási ügyelet, kórházi szociális munka, készenléti szolgálat – működtet. Az elmúlt időszakban a két gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmény gyermekek érdekében végzett tevékenysége eredményesnek mondható. Debrecen Megyei Jogú Város Családsegítő és Gyermekjóléti Központjának Gyermekjóléti Központja 2012. december 31-ig módszertani tevékenységet is ellátott Hajdú-Bihar megye területén. Az intézmények működési feltételei összességében megfelelőek a szolgáltatás biztosításához a székhelyeken és az ellátottak számára nyitva álló helyiségekben egyaránt, azonban a teljes akadálymentesítés és az épületek korszerűsítése a jövőben megoldandó feladatok között kiemelt helyet foglal el.

Szociális intézmények

DMJV Családsegítő és Gyermekjóléti Központja (székhely: Debrecen, Mester u. 1.)

Az intézmény az Szt. 64.§-a alapján a családsegítés feladatát látja el. A családsegítésen kívül gyermekjóléti szolgáltatást is biztosít az intézmény. A családsegítő szolgáltatás általános és speciális segítő szolgáltatása keretében segítséget nyújt a működési területén élő, szociális és mentálhigiénés problémái vagy krízishelyzete miatt segítséget igénylő személyeknek, családoknak az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a családsegítő szolgáltatást az integrált intézmény önálló szervezeti egysége útján a székhelyen, a Debrecen, Pacikert u. 1. szám alatti és a Debrecen, Víztorony u. 13. szám alatti

telephelyeken nyújt, valamint a gyermekjóléti szolgáltatást biztosító Debrecen, Kishegyesi út 42. szám alatti ellátottak számára nyitva álló helyiségben meghatározott időben fogadóórát tart a rendszeres szociális segélyben részesülők, illetve az adósságkezelési szolgáltatást igénybevevők számára. Az intézmény megalakulása után egy teljesen felújított, jól felszerelt, korszerű épületben nyert elhelyezést, ami az évek során megkopott. 2007-ben az Önkormányzat költségvetéséből biztosította a Mester u. 1. sz. alatt lévő székhely teljes körű felújítását.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 12/2015. (I. 29.) határozatában vállalta, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Családsegítő és Gyermekjóléti Központja Debrecen, Mester u. 1. szám alatti székhelyének és a Debrecen, Víztorony u. 13. szám alatti ellátottak számára nyitva álló helyiségeinek, illetve területi irodájának akadálymentes megközelíthetőségét és az épületek belső akadálymentesítését a családsegítés szociális alapszolgáltatás és a gyermekjóléti szolgáltatás feladatainak biztosítása céljából legkésőbb 2016. december 31. napjáig megvalósítja.

Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye (Debrecen, Böszörményi út 68.) a gyermekjóléti szolgáltatás és a gyermekek átmeneti gondozása mellett, önálló szervezeti egységként működteti a Családsegítő Központot az intézmény székhelyén, valamint a Süveg u. 3. szám alatti és a Felsőjózsa u. 7. szám alatti telephelyen. A családok segítése érdekében veszélyeztetettséget és krízishelyzetet észlelő jelzőrendszert működtetnek a megelőzés és a már kialakult problémák megoldása érdekében. Sokrétű szakmai tevékenységükkel – a pályázati lehetőségeket is kihasználva – biztosítják az ellátási területükön élő lakosság számára a megfelelő segítséget. Bekapcsolódtak olyan kezdeményezésekbe és programokba is, amelyek az összefogás erejével javíthatják az ügyfél helyzetét és a további lecsúszását megelőzhetik. Többek között részt vettek a „Tanyaprogram” nevet viselő összefogáson, melynek keretében a rendőrség, a tanyagondnokság, a vadásztársaság, a református egyház és egyéb szervezetek képviselőivel jutottak el a tanyavilágban élőkhez és biztosítottak számukra rövid és hosszú távú segítséget. Több alkalommal lehetőségük nyílt élelmiszer és egyéb adományok szétosztására is az ellátási területükön élők számára.

Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézményének Családsegítő Központja határozott időre, 2016. december 31-ig szóló ideiglenes működési engedéllyel rendelkezik, mivel a személyi és tárgyi feltételei nem feleltek meg a jogszabályi követelményeknek. A személyi feltételek maradéktalan biztosításáról Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata gondoskodott, azonban a Böszörményi út 68. szám alatti székhely, valamint a Süveg u. 3. szám alatti telephely akadálymentesítése ezt követően valósul meg. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 12/2015. (I. 29.)

határozatában vállalta, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Gyermekvédelmi Intézménye Debrecen, Böszörményi út 68. szám alatti székhelyének és a Debrecen, Süveg u. 3. szám alatti ellátottak számára nyitva álló helyiségének akadálymentes megközelíthetőségét és az épületek belső akadálymentesítését a családsegítés szociális alapszolgáltatás feladatainak biztosítása céljából legkésőbb 2016. december 31. napjáig megvalósítja.

Az önkormányzat térítésmentesen biztosítja DMJV Gyermekvédelmi Intézménye számára a gyermekjóléti szolgáltatás ellátásához a Debrecen, Pósa u. 1. szám alatti volt szolgálati lakás épületét.

Az intézmény székhelye családsegítő központjának és gyermekjóléti központjának ügyfelei számára közös váróhelyiség került kialakításra az előtérben, a szakemberek közösen használják az interjúszobákat, a szociális helyiséget és a közösségi helyiséget.

A Böszörményi úti ingatlan baloldali szárnyán történik a kapcsolattartási ügyelet biztosítása, és a pszichológus tevékenységéhez szükséges helyiség is itt áll rendelkezésre.

Az egyenlő esélyű hozzáférést a családsegítés szociális szolgáltatást nyújtó intézmények az akadálymentesített telephelyeiken biztosítják, a fogyatékos személyek a számukra megfelelő ellátásban részesülhetnek. Továbbá az intézmények kiemelt figyelmet fordítanak a fogyatékos személyek jogainak érvényesülésére, tevékenységük során szem előtt tartják azt, hogy a fogyatékos személyek a bárki által igénybe vehető lehetőségekkel csak különleges megoldások alkalmazása esetén élhetnek, ezért az érintett ügyfeleket otthonukban keresik fel és biztosítják számukra a szükséges szolgáltatást, így nem fordulhat elő, hogy az állapota miatt bármelyik ügyfelet hátrány érje. A két családsegítő központ megfelelő munkaszervezéssel és odafigyeléssel biztosítani tudja az ellátást valamennyi ügyfél számára. A családsegítést és a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó intézmények az alapfeladataikon túl jelentős szerepet vállaltak az elmúlt években az EU Élelmiszersegély Program, valamint egyéb felajánlások keretében az adományok szétosztásában a szociálisan rászorult ügyfeleknek, valamint a gyermekek, családok részére különböző programok szervezésében.

Debrecen Megyei Jogú Város Városi Szociális Szolgálat (Debrecen, Víztorony u. 11.)

A Városi Szociális Szolgálat önkormányzati fenntartású intézményként a szociális alapszolgáltatás keretében étkeztetést, házi segítségnyújtást, nappali ellátást, az egészségügyi szolgáltatás keretén belül otthoni szakápolást biztosít. 2011. január 1. napjától az intézmény a Faraktár utcai telephelyén nyújtott népkonyhai ellátást az étel helyben történő fogyasztásával, jelenleg a Ruyter u. 21 /A. szám alatti ingatlanban biztosítja 150 fő hajléktalan személy étkeztetését.

Az étkeztetést, házi segítségnyújtást és idős vagy idős demens nappali ellátást több mint 1000 fő veszi igénybe az intézménytől. Az ellátások hatékonyabbá tétele érdekében a fenntartó 2015. április 1. napjától az idősek klubjai intézményi férőhelyeinek összlétszámát 235 főről 165 főre csökkentette.

Az idősek klubjai és demens idősek klubjai mellett az intézmény 2012. december 31. napjától fogyatékos személyek nappali ellátását is biztosítja összesen 130 férőhelyen (2 nagykorúakat ellátó és 2 kiskorúakat ellátó intézmény). A kiskorú fogyatékosok nappali intézményei a fogyatékkal élő gyermekeket nevelő Hajdú-Bihar megyei családok számára jelentenek nagy segítséget, a nagykorú fogyatékos személyeket ellátó intézmények a családban élő, debreceni lakó-, illetve tartózkodási hellyel rendelkező 18. életévet beöltött állandó ápolást nem igénylő, önkiszolgálásra és önellátásra részben képes értelmi fogyatékos személyek számára nyújtanak ellátást. Foglalkoztatásukról szociális foglalkoztatás keretében gondoskodik az intézmény.

A Városi Szociális Szolgálat Debrecen közigazgatási területén, a biztosított otthonában vagy tartózkodási helyén, kezelőorvosának rendelésére otthoni szakápolást is biztosít, melyet az intézmény a kötelezően ellátandó szociális feladatok mellett működtet OEP finanszírozásból.

Az intézmény olyan ellátást nyújt a Debrecen város közigazgatási területén élő rászoruló lakosságnak, melynek segítségével az életkorral, egészségi állapottal, élethelyzettel változó életfunkciók, tevékenységi formák a lehető leghosszabb ideig szolgálják az önálló életvitel megtartását. A működtetett szolgáltatások segítik az idős, beteg személyeket testi és lelki egészségük, képességük megőrzésében, szociális körülményeik javításában, aktivitásuk és társas kapcsolataik, az önálló életvitel megtartásában.

A Városi Szociális Szolgálat a szociális alapszolgáltatás keretében nyújtott szolgáltatásait 8 gondozó szolgálaton keresztül biztosítja, melyek a területi integráció elvén lefedik az egész város időskorú lakosságának ellátását. A gondozószolgálatok feladata az illetékességi területükön élő idősek megismerése, életkörülményeik figyelemmel kísérése. A tényleges ellátásra még nem szorulóknál között preventív célú figyelő-jelző, szükség esetén tanácsadó, beavatkozó funkciót is ellátnak. A szolgáltatások az ellátott lakóhelyén, lakókörnyezetében könnyen hozzáférhető, közvetlen létszükségleti igényeket elégítenek ki, s igazodnak a lakosság szükségleteihez. Önkormányzatunk lehetőségeihez mérten igyekszik gondoskodni az intézmények fejlesztéséről.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 12/2015. (I. 29.) önkormányzati határozatában vállalta, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Városi Szociális Szolgálat Debrecen, Ruyter u. 7. szám alatti telephelye akadálymentes megközelíthetőségét és az épület belső akadálymentesítését, valamint az épület nappali ellátás biztosítása céljának megfelelő átépítését az Újkerti Gondozó Szolgálat Böszörményi Úti Fogytékosokat Ellátó Intézményének áthelyezése érdekében legkésőbb 2016. december 31. napjáig megvalósítja.

Az Ibolya Utcai Fogytékosokat Ellátó Intézmény esetében a nappali intézményen kívül az Ibolya u. 24. szám alatti önkormányzati tulajdonú ingatlanban működik még a Kenézy Gyula Kórház és Rendelőintézet (a továbbiakban: Kórház) Gyermekek Rehabilitációs részlege, a korai fejlesztést biztosító Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, valamint a Tamasz Egyesület is. Az intézmény alapító okirata szerint a feladatellátást 169 m² kizárólagos használatú terület, valamint további 161 m² közös használatú terület (konyha, öltöző, étkező) biztosítja. A telephelyen nyújtott ellátás iránti igények nem eredményeznek teljes kihasználtságot, ezért - kialakítását követően - a Ruyter u. 7. szám alatti ingatlanba áthelyezhető lesz ez az ellátási forma, mely így nemcsak korszerű körülmények között, de gazdaságosabban is lesz működtethető.

Debrecen Megyei Jogú Város Idősek Háza (Debrecen, Pallagi u. 9.)

Az intézmény az Szt. 68.§-a alapján ápolást, gondozást nyújtó intézménynek, azon belül idősek otthonának minősül. Az intézményben az Szt. 82. §-a alapján az átmeneti elhelyezést nyújtó intézményi ellátáson belül időskorúak gondozóháza is működik. Az ellátottak köre a Debrecen Megyei Jogú Város közigazgatási területén élő, nyugdíjkorhatárt betöltött időskorú lakosság közül kerül ki mindkét ellátási formában. Viszonylag magasnak mondható a demencia-kórképpel rendelkező lakók száma.

Az intézmény az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról gondoskodik véglegesen (idősek otthona: a székhelyen és telephelyen összesen 307 engedélyezett férőhely), vagy átmeneti jelleggel (időskorúak gondozóháza: 50 férőhely). 2013. január 1. napjától az Idősek Háza telephelyeként működik a Szávay Gyula utca 55/F. szám alatti intézmény, mely a hatékonyabb feladatellátás érdekében 28 fő helyett már 32 férőhelyen biztosítja az idősek otthona ellátást, és folyamatosan teljes kihasználtsággal működik. Tartósan 50 fő körüli az elhelyezésre várók száma, tehát jelentős

igény mutatkozik a kisebb férőhelyszámú, jobb elhelyezési feltételeket biztosító tartós bentlakásos intézmények iránt is. A telephelyen található még beépítetlen terület alkalmasnak látszik egy 50 férőhelyes, hasonló intézmény kialakítására.

A DMJV Idősek Háza székhelyén található épület állaga a korából adódóan erősen leromlott, emiatt folyamatos javítást és karbantartást igényel. Az intézmény telephelyén az elhelyezési körülmények az átlagot jóval meghaladják, a két ágyas, fürdőszobával, mini konyhával felszerelt bútorozott szobákban TV és telefon is elhelyezésre került. Az épület további helyiségei (társalgó, nappali, foglalkoztató) biztosítják, hogy az ellátottak szabadidős tevékenységeiket otthonos környezetben tudják eltölteni. Itt az elhelyezésre várakozók magas száma felvetette a férőhelyszám további emelésének lehetőségét pályázati forrás bevonásával.

Az Idősek Háza, valamint a Debreceni Csökkentlátók Otthona (az intézmény állami fenntartásba került) épülete egybeépült, a két intézményt műszakilag le kell választani, majd a leválást követően szükséges átállni a városi távhő szolgáltatásra.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020. is tartalmazza az Idősek Háza székhelyének teljes felújítását, korszerűsítését eszközbeszerzéssel. Tervezett továbbá a Szávay Gyula utcán lévő telephelyén a jelenlegi 32 férőhely bővítése, teljes felszereléssel, udvari rész kialakításával.

Ellátási szerződések

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata öt szervezettel kötött ellátási szerződést szociális szolgáltatások biztosítására, melyek kiegészítik a saját intézményeiben nyújtott szolgáltatásokat.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a hajléktalan személyek ellátását a **ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft.** útján biztosítja. A szervezet sokrétű segítséget nyújt a hajléktalanok számára. Nappali ellátás keretében hajléktalan személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére a Dobozi u. 2/D. alatt 50 fő és a Wesselényi u. 55. sz. alatt 16 fő részére. Az utcai szociális munka keretében biztosítja az utcán tartózkodó hajléktalan személyek helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését, szükség esetén ellátásának kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét. A Wesselényi u. 55. szám alatti 50 férőhelyes és a Dobozi u. 2/D. alatti 35 férőhelyes éjjeli menedékhelyen az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes

hajléktalan személyek éjszakai pihenését, valamint krízishelyzetben éjszakai szállásbiztosítását teszik lehetővé. A Debrecen, Derék u. 22. sz. IX. emeletén 50 férőhelyes, a Debrecen, Szávay Gyula u. 89. sz. alatt 18 férőhelyes, a Debrecen-Ondód, Kádár dűlő 10. sz. alatt pedig 26 férőhelyes átmeneti szálláson azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezéséről gondoskodik, akik az életvitelszerű szálláshasználat és szociális munka segítségével képesek az önellátásra. A Debrecen, Derék u. 22. szám alatt a VIII. és a X. emeleten összesen 80 férőhelyen biztosítják a hajléktalan szülő számára a gyermekével együtt történő lakhatást és a szükség szerinti további ellátást. Segítséget nyújtanak a szülőnek gyermeke teljes körű ellátásához, gondozásához, neveléséhez, közreműködnek a család otthontalanságának megszüntetésében, helyzetének rendezésében.

A rendelkezésre álló férőhelyek számában évek óta nem történt változás, mely nyáron eddig elegendőnek bizonyult. A téli időszakban azonban fontos lenne egy további 50 férőhelyes éjjeli menedékhely megnyitása, melyet az önkormányzat és a Kft. évek óta igyekezett megvalósítani. Önkormányzatunk az ellátási szerződés keretében önkormányzati tulajdonú ingatlanok biztosításával is segíti a feladatellátást, azonban megfelelő ingatlan és a finanszírozási rendszerbe történő befogadás miatt az új intézmény létesítésével kapcsolatos próbálkozásaink nem jártak sikerrel.

Az önkormányzati intézmények tevékenységét a családsegítés tekintetében két civil szervezet – a **Héra Egyesület** és a **Forrás Lelki Segítők Egyesülete** – egészíti ki, területi felosztás szerint. A Héra Egyesület Debrecen nyugati részén (Nagysándor telep, Ondód, Téglavető, Nagy Mihály kert, Köntöskert, Csigekert, Hatvan utcai kert, Nagymacs, Domokos Márton kert) élők számára biztosítja a családsegítés szociális szolgáltatást. A Forrás Lelki Segítők Egyesülete a családsegítést a Tócoskert, Vargakert, Széchenyi kert, Postakert ellátási területeken végzi, ezen kívül biztosítja a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek közösségi ellátását – melyet kiegészít a szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátása –, a szenvedélybetegek nappali ellátását, támogatott lakhatást, valamint egy 10 férőhelyes szenvedélybetegek rehabilitációs intézményét működtet.

A **Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség** a Pacsirta u. 51. szám alatt fogyatékosok nappali intézményét működtet 76 férőhellyel. A közoktatási és egészségügyi feladatot is ellátó nappali szociális intézmény, elsősorban halmozott fogyatékkal élő gyermekek, és fiatalok komplex ellátását végzi. Egyéb szolgáltatásai mellett fejlesztő iskolai oktatást is biztosít súlyosan, halmozottan fogyatékos tanköteles korú gyermekek számára (37 főnek). Továbbá a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Kölcsey Ferenc Gyakorló Általános Iskolájával magántanulói jogviszonyban lévő

tanulók oktatását, osztályozó vizsgára való felkészítését is végzi. Járóbeteg-szakellátás keretében biztosít gyógytornát, gyögmasszázszt és egyéb mozgásterápiás beavatkozásokat, valamint neurológiai, gyermekgyógyászati és ortopédiai szakorvosi ellátást. A tanköteles koron túli fiatalok számára munkára és életre felkészítő tevékenységet, kreatív foglalkozásokat biztosít.

A Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület (4032 Debrecen, Poroszlai út 97.) Debrecen város közigazgatási területén élő 18-35 év közötti fiatalok részére szenvedélybetegek, illetve pszichiátriai betegek közösségi ellátását, szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátását biztosít, valamint támogató szolgálatot működtet. Az alacsonyküszöbű ellátás keretében az Egyesület parti szerviz szolgáltatásai a szermentes, a szereket kipróbáló egyéneket és csoportokat egyaránt célozzák. A szolgáltatások elsősorban a droghasználatból adódó fizikai és pszichoszociális ártalmak csökkentésére irányulnak, továbbá olyan körülmények kialakítására, amelyek leginkább biztosítani képesek a fiatalok lehetőség szerint drogmentes szórakozását. Az Egyesület a város több szórakozóhelyén hétvégén az esti órákban nyújt anonim módon igénybe vehető segítséget a fiatalok számára.

A szervezetek az ellátási szerződésben vállalt kötelezettségeiknek az elmúlt években eleget tettek. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése a ReFoMix Nonprofit Közhasznú Kft., a Forrás Lelki Segítők Egyesülete, a Héra Egyesület, valamint a Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség részére évente összesen 36 millió forint támogatási összeget folyósított. A Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesülettel 2007. július 15-i hatállyal jött létre az ellátási szerződés. A szervezet a működési kiadásait a központi költségvetésből finanszírozási szerződés alapján vissza nem térítendő támogatásból biztosítja.

Önként vállalt feladat

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata évek óta támogatási megállapodás keretében gondoskodik a hátrányos helyzetű gyermekek hétféle étkeztetéséről.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Észak-Alföldi Régió Debreceni Csoportja 1997 novemberében kezdte el a városban élő rászoruló gyermekek hétféle étkeztetését 57 fővel. A saját klienskörükön túl a szervezet a város gyermekorvosaitól, oktatási intézményeitől, családsegítő és gyermekjóléti szolgálataitól és más civil szervezetektől kapott jelzések alapján vonja be a programba a gyermekeket, és biztosít számukra meleg ételt az év 10 hónapján keresztül szombaton és vasárnap. Az utóbbi években a Szent József

Gimnázium kollégiumának ebédlőjében történik az étkeztetés, mely nagysága és megközelíthetősége miatt ideális körülményeket biztosít a program megvalósításához. A gyermekeket az ott dolgozók is nagy szeretettel fogadják, az ebédet helyben készítik, a kiszolgálásért és a helyiség használatáért térítési díjat nem kell a szervezetnek fizetnie. A gyermekek felügyeletét az étkezés ideje alatt a szolgálat önkéntesei látják el.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a program megvalósításához 2000-től támogatási megállapodás keretében biztosít forrást, 2015-ben 4.000.000.- Ft-ot. Az Önkormányzat által nyújtott támogatásnak köszönhetően válhatott folyamattá a hétfői étkeztetési program, amely lehetővé teszi, hogy a leginkább rászorult gyermekek hétfőn is meleg ételhez jussanak. Ezen túl a támogatás felhasználható még ünnepek alkalmával a gyermekek számára kiosztott csomagok költségeinek finanszírozására, így módon az elmúlt évben 100 db mikulás csomagot osztott ki a szervezet a programban résztvevők számára.

A szervezet által nyújtott támogatás azonban nem korlátozódik csupán az étkeztetésre, hiszen a Máltai Játsszóterén folyamatosan részt vehetnek a gyermekek különböző témájú kézműves foglalkozásokon, kulturális programokat szerveznek számukra és korrepetálást is biztosítanak. Figyelemmel kísérik továbbá a gyermekek családi körülményeit is, és szükség esetén segítséget nyújtanak a családoknak az ügyintézésben, tanácsadással és adományokkal segítik őket.

Szolgáltatástervezési koncepció

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának szolgáltatástervezési koncepciója felméri az alapszolgáltatást és szakosított ellátást működtető fenntartókat teljes körűen; rögzíti az állami, egyházi, egyéni vállalkozó általi, alapítványi; vállalkozási és egyesületi fenntartásban lévő intézményeket. A dokumentum javaslatot tesz a szociális intézmények fejlesztésére az állandó változásban lévő társadalmi környezet és a jelentkező új igények tükrében mind az akadálymentesítés, mind az intézményi ellátások feltételei, fejlesztési szükségletek tekintetében.

A szolgáltatások iránt jelentkező szükségletek alapján az intézményrendszer korszerűsítésének irányai, fejlesztési irányok:

- Az intézmények, szolgálatok épületeinek, irodáinak korszerűsítése és az infrastruktúra fejlesztése. Az ellátottak életminőségét, komfortérzetét javítani célzó fejlesztések, energetikai fejlesztések megvalósítása. Ez

elsősorban pályázati lehetőségek bevonásával történhet, valamint a fenntartók által biztosított saját erő felhasználásával.

- Sok esetben történtek intézkedések az intézmények akadálymentesítésére, ennek további ösztönzése és támogatása kiemelt feladat kell, hogy legyen a jövőben is. Az akadálymentesítés pályázati lehetőségek bevonásával történhet, valamint a fenntartók által biztosított saját erő felhasználásával.
- A korszerűtlen, nagy létszámú fogyatékos személyeket ellátó intézmények folyamatos kiváltása, összhangban a Kormány által 2011-2041. évre kidolgozott stratégiai programmal melynek célja a kisebb létszámú, lakókörnyezetbe integrált elhelyezést nyújtó, széles szolgáltatási kínálattal rendelkező, az öngondoskodásra való képességre épülő és az azt fejlesztő szolgáltatási rendszer irányába történő elmozdulás.
- Nappali ellátás elérhetővé tétele.
- Szociális étkeztetés nagyobb arányú kihasználása, melyhez a kiszállítási problémákat kell megoldani. Ehhez viszont megfelelő, jó minőségű gépjárművekre van szükség.
- Szükséges új – a nem kielégített szükségletek biztosítása – szolgáltatások megszervezése.
- Külterületen élők életminőségének javítása a szociális szolgáltatások elérhetősége terén.
- Az alapszolgáltatások és a szakosított ellátások összehangolása.
- A területen dolgozók folyamatos szakmai továbbképzése, nem szakirányú végzettségű munkatársak beiskolázása.
- Önkéntes segítők bevonása a szociális ellátások terén.

A szolgáltatástervezési koncepcióban megfogalmazott fejlesztési területek összhangban vannak Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020. dokumentumban foglaltakkal.

Jövőkép

Számolni kell azzal, hogy az időskorú lakosság egyre nagyobb számú lesz a következő években. Számukra új lehetőségeket kell feltárni aktivitásuk megőrzésére és különféle, az intézmények által biztosítható szolgáltatások nyújtására.

Az önkormányzatnak egyre nagyobb feladata a közösségi tér biztosítása nyugdíjas egyesületek, alkalmi közösségek számára. Annak érdekében, hogy megelőzzük az elmagányosodást, a szellemi leépülést, az időskori depressziót, megfelelő és biztonságos helyet szándékozunk biztosítani igény szerint, elsősorban meglévő intézményeinkben, vagy új létesítményekben. Pályázati úton keressük ennek lehetőségeit.

A helyi esélyegyenlőségi program egyik célcsoportja az idős korosztály. Hangsúlyt kell fektetni az ott definiált problémákra és intézkedési tervekre. Az Időügyi Tanács létrehozását követően partner lehet az igények és lehetőségek felmérésében.

A civil szervezetekkel kötött ellátási szerződések alapján végzett tevékenységet az önkormányzat és bizottságai a beszámolókból minden évben megismerhetik. Látható, hogy a hajléktalanokkal, illetve szenvedélybetegekkel kapcsolatos tevékenységeket a lakosság nehezen fogadja el, ugyanakkor a társadalom számára támogatandó, ha a civil szervezetek segítik a gyógyulni, rehabilitálni vágyókat. Törekedni kell arra, hogy a lakóközösségekkel összhangban legyen lehetőség kialakítani támogatott lakhatást és bentlakásos intézményt. Megfelelő információkat kell biztosítani a lakosság számára annak érdekében, hogy elfogadóbbá váljon. A társadalomba történő visszailleszkedés útján mindkét fél csak lassan és partnerségben haladhat.

A meglévő szolgáltatások mellett a szociális ellátórendszer folyamatos követése, a kiegészítő megelőzése továbbképzések során nagyban hozzájárulhat a szakmai munka színvonalának megtartásához. Ugyanakkor keresni kell a pályázati lehetőséget az intézmények infrastrukturális korszerűsítésére, akadálymentesítésére is.

A szociális közszolgáltatások terén elsősorban a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások megfizetését kívánja támogatni ezzel segítséget nyújtva a rászorulóknak. Emellett rendkívüli kiadások viselését is támogatjuk.

Jövőképünk olyan időskori gondoskodás, amely közreműködik az egészségmegőrzésben és az aktív időskor kialakításában és segíti a rászorulókat, ezzel enyhítve a családok gondjait.

Szükségesnek tartjuk és tervezzük idősok bentlakásos intézményeként 50 férőhelynél nem nagyobb, új telephely kialakítását pályázati forrásból.

Ezzel együtt fontosnak tartjuk megvizsgálni, hogyan működtethető gazdaságosabban az Idősok Háza.

Preferálni kell azokat az ellátási formákat, amelyek az idősok számára otthonukban rendszeresen nyújthatók.

Új lehetőségeket kell feltárni aktivitásuk megőrzésére és különféle, az intézmény által biztosítható szolgáltatások nyújtására.

A dolgozó szülők gyermekeinek napközbeni ellátását a bölcsődei férőhelyek számának növelésével és az iskolás gyermekek számára szervezett nyári gyermekfelügyelet biztosításával kívánja segíteni önkormányzatunk.

Debrecen gondoskodó városként a szociális ellátások széles körével és az intézményrendszer fejlesztésével a jövőben is hozzájárul a lakosság jólétének, életkörülményeinek javításához.

A szakmai programok bővítésére a továbbiakban is keresni kell a pályázati lehetőségeket.

C) KÖZNEVELÉS

Az **óvodai nevelés** helyzetét vizsgálva megállapítható, hogy 2001 és 2011 között alig változott a feladat-ellátási helyek száma, míg az óvodai gyermekcsoportok és az óvodapedagógusok számát tekintve az évtized első felében csökkenés, a második felében stagnálás figyelhető meg. A többi mutató (óvodába beírt gyerekek száma, egy csoportra jutó óvodások száma, egy óvodapedagógusra jutó óvodások száma) nagyjából hasonló változást mutatott: az évtized első felében inkább visszaesés volt tapasztalható, az évtized második felében ugyanakkor már emelkedést lehetett megfigyelni.

A fenntartókat tekintve elmondható, hogy a legfontosabb szerepet a helyi önkormányzat tölti be, mellette ugyanakkor az elmúlt időszakban fokozatosan emelkedett az egyházak (református, római katolikus, görög katolikus) és a különböző alapítványok által fenntartott óvodák száma (ez utóbbiakból jelenleg öt működik a városban).

Az óvodai nevelés legfontosabb adatainak változása 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G
2001	57	7.449	7.502	335	702	22,4	10,7
2002	56	7.479	6.841	317	685	21,6	10,0
2003	56	7.317	6.695	313	689	21,4	9,7
2004	59	7.350	6.685	314	684	21,3	9,8
2005	59	7.202	6.705	306	678	21,9	9,9
2006	59	7.238	6.732	305	666	22,1	10,1
2007	59	7.252	6.619	304	663	21,8	10,0
2008	58	7.271	6.735	304	662	22,2	10,2
2009	57	7.355	6.809	302	659	22,5	10,3
2010	57	7.565	7.008	304	663	23,1	10,6
2011	58	8.433	7.126	304	662	23,4	10,8

A – óvodai feladat-ellátási helyek száma (db), B – óvodai férőhelyek száma (fő), C – óvodába beírt gyerekek száma (fő), D – óvodai gyermekcsoportok száma (db), E – óvodapedagógusok száma (fő), F – egy csoportra jutó óvodások száma (fő), G – egy óvodapedagógusra jutó óvodások száma (fő)

Forrás: TEIR

Az **általános iskolai köznevelés** tekintetében az abszolút mutatók esetében visszaesés tapasztalható: 2001-hez képest csökkent az általános iskolai feladat-ellátási helyek, az általános iskolai osztálytermek száma, az általános iskolai osztályok száma, az általános iskolai tanulók száma és az általános iskolai főállású pedagógusok száma.

A relatív (fajlagos) mutatókat tekintve ugyanakkor inkább egy hullámszerű mozgás tapasztalható: az évtized első felében még csökkent egy osztályra jutó általános iskolai tanulók és az egy főállású pedagógusra jutó általános iskolai tanulók száma, ugyanakkor az évtized második felében már emelkedés ment végbe.

Az általános iskolai köznevelés legfontosabb adatainak változása 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G
2001	49	796	880	19.375	1.920	22,0	10,1
2002	48	791	858	19.231	1.895	22,4	10,1
2003	49	736	836	18.632	1.895	22,3	9,8
2004	46	749	821	18.135	1.830	22,1	9,9
2005	45	739	801	17.415	1.771	21,7	9,8
2006	43	693	748	16.085	1.653	21,5	9,7
2007	44	695	744	16.306	1.616	21,9	10,1
2008	42	676	716	15.933	1.559	22,3	10,2
2009	40	661	680	15.595	1.516	22,9	10,3
2010	40	633	664	15.163	1.481	22,8	10,2
2011	38	599	653	15.038	1.466	23,0	10,3

A – általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (db), B – általános iskolai osztálytermek száma (db), C – általános iskolai osztályok száma (db), D – általános iskolai tanulók száma (fő), E – általános iskolai főállású pedagógusok száma (fő), F – egy osztályra jutó általános iskolai tanulók száma (fő), G – egy főállású pedagógusra jutó általános iskolai tanulók száma (fő)

Forrás: TEIR

Az általános iskolák működtetői esetében a legfontosabb szerepet a helyi önkormányzat tölti be, négy iskolát működtetnek a különböző egyházak (római katolikus, görög katolikus, református, Hit Gyülekezete), hármat a Debreceni Egyetem, míg az alapítványok szerepe lényegesen kisebb, mint az óvodák esetében (csak egy általános iskola működik alapítványi irányítás alatt).

Az általános iskolák közül speciális képzése miatt ki kell emelni a Lilla Téri Általános Iskolát, amely a 2003/2004-ben tanévtől felmenő rendszerben két tanítási nyelvű magyar-angol képzést is folytat, majd a

2008/2009-es tanévtől kezdve az iskola évfolyamonkénti mindkét osztálya ilyen jellegű képzést biztosít.

Fontos továbbá megemlíteni, hogy az önkormányzat működtetésében álló általános iskolák közül egyben emelt szintű informatikai oktatás (Epreskerti Általános Iskola), öt intézményben emelt szintű idegen nyelvi oktatás (Dózsa György Általános Iskola, Karácsony Sándor Általános Iskola, Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Szoboszlói Úti Általános Iskola, Vénkerti Általános Iskola), egy iskolában emelt szintű testnevelés oktatás (Bocskai István Általános Iskola), valamint a Vénkerti Általános Iskolában városi beiskolázású, speciális testnevelés tantervű osztály, a Hunyadi János Általános Iskolában pedig városi beiskolázású úszóosztály működik. Ezenfelül a Karácsony Sándor Általános Iskolában a természettudományos tantárgyak, a Kazinczy Ferenc Általános Iskolában pedig a matematika emelt szintű képzési formájának igénybevételére van lehetőség.

A **középiskolai köznevelés** esetében megállapítható, hogy 2001 és 2011 között a gimnáziumok vonatkozásában folyamatosan emelkedett a nappali oktatásban részt vevők száma. A szakközépiskolások esetében is hosszú ideig ez a tendencia érvényesült, 2009 után ugyanakkor már egy lassú csökkenés indult el.

A középiskolák fenntartóit tekintve igen nagy változatosság figyelhető meg: a gimnáziumok esetében két intézményt tart fent a Debreceni Egyetem, hatot valamelyik egyház, egy intézmény fenntartója alapítvány, nyolc pedig a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ keretein belül működik.

A szakközépiskolák esetében az alapítványok kiemelt szerepe jellemző: hat intézmény esetében ők a fenntartók, míg az egyházak három, a Debreceni Egyetem egy, a Honvédelmi Minisztérium szintén egy, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ pedig tizenhárom intézmény esetében számít fenntartónak.

A városban működő szakiskolák közül pedig három intézmény esetében egyház, hároméban alapítvány, hét szakiskola vonatkozásában pedig a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ minősül fenntartónak.

Az intézményhálózat kiépültsége mellett elmondható, hogy a képzési struktúra kiegyensúlyozottnak minősíthető, a városban minden napjainkban népszerű, keresett képzési irány megtalálható. Az alap- és középfokú intézmények döntő részének a szakmai munkáját 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ irányítja, ez a változás ugyanakkor nem éreztette hatását az intézmények számában, területi elhelyezkedésében és az oda járó diákok számában.

A város középiskolái közül – az általuk biztosított speciális ismeretek révén – több intézmény is kiemelt szerepet tölt be. Az Ady Endre Gimnázium és a Medgyessy Ferenc Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola a művészeti képzésben játszik fontos szerepet. A Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneiskola az alapfokú zenei ismeretektől az érettségi bizonyítványig ad lehetőséget a zenei képzésre. A Debreceni Egyetem Balásházy János Gyakorló Szakközépiskolája, Gimnáziuma és Kollégiuma a Debreceni Labdarúgó Akadémiával kialakított szoros kapcsolata miatt érdemel külön említést, a 2012/2013-as tanévben megkezdődött a kínai nyelv oktatása a Bethlen Gábor Közgazdasági Szakközépiskolában és Szakiskolában, a Dienes László Gimnázium és Egészségügyi Szakképző Iskola és a Vegyipari Szakközépiskola az adott területen biztosít angol-magyar két tannyelvű képzést, a Mechwart András Gépipari és Informatikai Szakközépiskola német-magyar két tanítási nyelvű gépész szakmacsoportbeli képzést folytat, a Tóth Árpád Gimnázium pedig a – Kelet-Magyarországon elsőként – 2013. szeptemberében elindította a Nemzetközi Érettségi program első osztályát.

A gimnáziumi és szakközépiskolai köznevelés legfontosabb adatainak változása Debrecenben 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D
2001	15	25	6.708	8.520
2002	15	26	6.863	9.136
2003	13	30	7.005	9.418
2004	16	32	7.103	9.238
2005	16	32	7.357	9.543
2006	18	33	7.484	9.691
2007	19	37	7.638	10.052
2008	21	39	7.620	10.249
2009	22	39	7.728	10.548
2010	23	37	7.826	10.529
2011	22	39	7.918	10.400

A – gimnáziumi feladat-ellátási helyek száma (db), B – szakközépiskolai feladat-ellátási helyek száma (db), C – gimnáziumi tanuló száma a nappali oktatásban (fő), D – szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)

Forrás: TEIR

A középiskolai tanulók lakóhelyével kapcsolatban megállapítható, hogy a 2001 és 2011 közötti időszakban folyamatosan nőtt a nappali köznevelésben a más településről bejárók száma, míg a kollégiumban lakók vonatkozásában a 2000-es évtized első felében tapasztalható emelkedést az évtized második felében visszaesés követte. Az utóbbi folyamat nagysága ugyanakkor egyelőre nem számottevő, és ennek következtében a nappali köznevelésben Debrecenben tanuló, de nem debreceni lakosú középiskolások száma, és a teljes debreceni középiskolás állományon belüli aránya emelkedő tendenciát mutat.

A középiskolai köznevelésben részt vevő tanulók lakóhelyével kapcsolatos legfontosabb adatainak változása Debrecenben 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F
2001	15.228	3.424	2.695	9.109	6.119	40,18
2002	15.999	3.763	2.908	9.328	6.671	41,70
2003	16.423	4.145	2.760	9.518	6.905	42,04
2004	16.341	4.273	2.852	9.216	7.125	43,60
2005	16.900	4.645	2.864	9.391	7.509	44,43
2006	17.175	4.618	2.872	9.685	7.490	43,61
2007	17.690	5.214	2.667	9.809	7.881	44,55
2008	17.869	5.593	2.455	9.821	8.048	45,04
2009	18.276	5.763	2.417	10.096	8.180	44,76
2010	18.355	5.816	2.320	10.219	8.136	44,33
2011	18.318	6.419	2.270	9.629	8.689	47,43

A – középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő), B – más településről bejáró középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő), C – a kollégiumban lakó középiskolai tanuló száma a nappali oktatásban, E – a Debrecenben tanuló, de nem debreceni lakosú középiskolák száma a nappali oktatásban (fő), F – a nappali oktatásban Debrecenben tanuló, de nem debreceni lakosú középiskolák aránya a debreceni nappali oktatásban résztvevő középiskolásokon belül (%)

Forrás: TEIR

A középiskolai köznevelés minőségi mutatóit tekintve elmondható, hogy a középiskolai főállású pedagógusok száma az évtized második felében már inkább stagnáló tendenciát mutatott, és ugyanez igaz az egy középiskolai főállású pedagógusra jutó középiskolások száma esetében is.

A középiskolai köznevelés ellátottságot tükröző legfontosabb adatainak
változása Debrecenben 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G
2001	15.228	464	503	1.340	32,8	30,3	11,4
2002	15.999	445	530	1.379	36,0	30,2	11,6
2003	16.423	462	544	1.447	35,5	30,2	11,3
2004	16.341	495	546	1.411	33,0	29,9	11,6
2005	16.900	509	572	1.463	33,2	29,5	11,6
2006	17.175	509	584	1.546	33,7	29,4	11,1
2007	17.690	521	607	1.513	34,0	29,1	11,7
2008	17.869	531	611	1.508	33,7	29,2	11,8
2009	18.276	552	622	1.507	33,1	29,4	12,1
2010	18.355	554	633	1.546	33,1	29,0	11,9
2011	18.318	564	644	1.511	32,5	28,4	12,1

A – középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő), B – középiskolai osztálytermek száma (fő), C – középiskolai osztályok száma (fő), D – középiskolai főállású pedagógusok száma (fő), E – egy osztályteremre jutó középiskolások száma (fő), F – egy osztályra jutó középiskolások száma (fő), G – egy középiskolai főállású pedagógusra jutó középiskolások száma a nappali oktatásban

Forrás: TEIR

A szakiskolai és speciális szakiskolai köznevelést elemezve konstatálható, hogy a 2000-es évtized első felében tapasztalható visszaesést 2006 és 2009 között emelkedés váltotta fel, amelyet az utóbbi években már ismét csökkenés követett. Az oktatói létszámban igen jelentős éves ingadozások figyelhetők meg, és ennek következtében a főállású pedagógusra jutó szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók számát tekintve sem lehet egyértelmű trendet megrajzolni.

Mindenképpen szükséges megemlíteni azonban, hogy a szakiskolai képzési rendszer komoly átalakulás előtt áll, hiszen a tervek szerint 2015. szeptemberében a nemzetgazdasági tárca új háttérintézménye – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal - a szakközép- és szakképző iskolák vonatkozásában átveszi a fenntartói feladatokat a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól. Ezen változás előreláthatóan nagy mértékben fogja befolyásolni a szakiskolai képzési rendszerben dolgozók, tanulók létszámát.

A szakiskolai és speciális szakiskolai köznevelés legfontosabb adatainak
változása Debrecenben 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G	H
2001	17	59	169	4.469	242	75,7	26,4	18,5
2002	17	71	157	4.346	275	61,2	27,7	15,8
2003	18	77	159	4.363	241	56,7	27,4	18,1
2004	18	78	160	4.372	238	56,1	27,3	18,4
2005	19	82	154	4.272	244	52,1	27,7	17,5
2006	21	82	149	4.037	248	49,2	27,1	16,3
2007	22	85	156	4.130	250	48,6	26,5	16,5
2008	22	116	165	4.304	275	37,1	26,1	15,7
2009	22	112	173	4.302	246	38,4	24,9	17,5
2010	21	130	174	4.247	283	32,7	24,4	15,0
2011	20	105	165	4.201	260	40,0	25,5	16,2

A – szakiskolai és speciális szakiskolai feladatellátási helyek száma (db), B – szakiskolai és speciális szakiskolai osztálytermek száma (db), C – szakiskolai és speciális szakiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (fő), D – szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő) E – szakiskolában és speciális szakiskolában foglalkoztatott főállású pedagógusok száma (fő), F – egy osztályteremre jutó szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő), G – egy osztályra jutó szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő), H – egy főállású pedagógusra jutó szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)

Forrás: TEIR

A 2013-ban a Kiemelt felsőoktatási intézmény minősítést elnyert **Debreceni Egyetem** közel 30.000 összes hallgatójával (a 2013-as érték 29.714 fő), közel 1.500 oktatójával az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, és 15 karával (ezek közül kettő működik Debrecenen kívül – Hajdúböszörmény, Nyíregyháza), 2 központjával és 25 doktori iskolájával (mind a két szám a legnagyobb az országban) a legszélesebb képzési és oktatási kínálatot nyújtja a hallgatóknak. Az intézmény a várossal szoros együttműködésben dolgozza ki fejlesztési elképzeléseit, figyelembe véve a különböző szereplők által megfogalmazott igényeket.

Az oktató és kutatómunka minőségét jelzi, hogy az oktatók közel kétharmada tudományos fokozattal rendelkezik, közülük közel 30 professzor a Magyar Tudományos Akadémia rendes, vagy levelező tagja. Az egyetem a hazai diákok mellett igen jelentő sikereket ért el a külföldi hallgatók vonzásában, akiknek a száma 2001-es 933 főről napjainkra 3.741 főre emelkedett.

Az elmúlt időszakban a Debreceni Egyetemen két olyan jelentős infrastrukturális fejlesztés is megvalósult, amelyek nagymértékben hozzájárultak a képzés színvonalának az emeléséhez. Egyrészt a Természettudományi és műszaki képzés infrastruktúrájának fejlesztése című projekt keretében felépült felnőttképzési, illetve szaktanácsadási feladatokat ellátó Interregionális Műszaki- Agrár Szaktanácsadási és Továbbképzési Központ, korszerű, a 21. század igényeinek megfelelően kialakított új épületbe költözött Debreceni Egyetem Informatikai Kara, sor került az Elméleti Négyyszög fejlesztésére, valamint a Bem téri laboratóriumok és a Kémia Intézet Kísérleti Üzemének rekonstrukciójára is. Másrészt a Debreceni Egyetem Műszaki Kar oktatási infrastruktúrájának fejlesztése projekt keretében 3800 m² új hasznos alapterületen egyebek mellett nehéz- és könnyűlaborokat, előadótermeket alakítottak ki, amelyek megfelelő alapot jelenthet a jelenleg még hiányzó MSc szintű mérnökképzés (pl. gépészmérnök, vegyészmérnök) beindításához. A fenti beruházások mellett – gyakran azok szerves részeként – igen jelentős eszköz- és műszerbeszerzés is történt, amely nagymértékben hozzájárult a képzés színvonalának emeléséhez.

A **Debreceni Református Hittudományi Egyetem** az 1538-ban alapított Református Kollégium jogutódjának tekinthető. A [Magyar Református Egyház](#) (MRE) felsőoktatási intézménye, önálló jogi személy, fenntartó testülete a [Tiszántúli Református Egyházkerület](#). A hosszú ideig a Református Kollégium részeként működő tanítóképző intézet 1976-ban főiskolai rangot kapott, 1990-ben pedig fölvette a Kölcsey Ferenc nevét. A főiskola 1992-ben került vissza a Tiszántúli Református Egyházkerület fenntartásába, majd 2011 szeptemberétől beintegrálódott a Debreceni Református Hittudományi Egyetembe.

A debreceni református oktatás szempontjából kiemelkedő jelentőségű az a 2013-ban elkezdődött több milliárd forint értékű beruházás, amelynek keretében a Tanítóképző Főiskola egységei átköltöznek a már korábban modernizált Református Kollégium épületébe, és a jelentős mértékben felújított épületbe költözik az évtizedekig a kollégiumban működő Református Gimnázium, valamint a Fűvészkert utcán működő általános iskola.

A debreceni felsőoktatás létszámadatait elemezve megállapítható, hogy a 2012-es évig folyamatosan emelkedett a hallgatók létszáma, ezt követően azonban stagnálás figyelhető meg a hallgatói létszám vonatkozásában. Az oktatói létszámot tekintve az egyes évek adatai között igen nagy ingadozás (az utóbbi években inkább visszaesés) figyelhető meg.

A debreceni felsőoktatás legfontosabb adatainak változása 2001 és 2011 között

Év	A	B	C	D	E	F	G
2001	13.568	4.283	17.851	2.152	20.003	1.697	11,8
2002	13.944	4.753	18.697	1.893	20.590	1.726	11,9
2003	14.876	5.028	19.904	2.266	22.170	1.789	12,4
2004	15.808	5.028	20.836	2.455	23.291	1.801	12,9
2005	16.538	5.293	21.831	2.178	24.009	1.692	14,2
2006	17.919	5.149	23.068	2.011	25.079	1.572	16,0
2007	18.881	4.636	23.517	1.877	25.394	1.717	14,8
2008	20.690	4.660	25.350	1.951	27.301	1.706	16,0
2009	21.394	4.476	25.870	2.040	27.910	1.650	16,9
2010	21.729	4.579	26.308	2.235	28.543	1.577	18,1
2011	22.403	4.790	27.193	2.359	29.552	1.595	18,5

A - a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma a nappali képzésben, B – a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma a nem nappali képzésben, C – a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma, D – az egyéb felsőoktatási képzésben részt vevő hallgatók száma, E – a felsőoktatásban részt vevő hallgatók száma, F – felsőoktatási intézményekben dolgozó oktatók száma, G – egy felsőoktatási intézményben dolgozó oktatóra jutó hallgatók száma

Forrás: TEIR

A gazdasági szerkezetváltás, a tudás alapú társadalom teremtette igények folyamatos megújulásra készítik a humán szféra szereplőit. A lakosság képzettségi szerkezetének gazdasági igényekhez igazítása a város, a régió versenyképességének egyik alappillére. A gyorsan változó gazdasági igényekhez igazodás az intézményrendszer minden elemére hatással van: a korai fejlesztési feladatoktól az általános- és középiskolai képzés készség- és képességfejlesztésén át a szakképzésig, az élethosszig tartó tanuláshoz.

A komplex fejlesztések humán erőforrás oldalát a nemzetközileg is kiemelkedő, munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, minőségi képzés (közoktatás, szakképzés és felsőoktatás, valamint térítéses képzés) és a kutatás teremti meg. Ennek elengedhetetlen részét képezi az oktatásban, kutatásban résztvevők, a lakosság és elsősorban a fiatalok szemléletváltozása, az innováció társadalmi elterjesztése, valamint az ezt szolgáló infrastruktúra fejlesztése.

Az önkormányzat a piaci igényeknek megfelelő, minőségi képzés biztosítása érdekében figyelemmel kíséri a köznevelést, közoktatást meghatározó

tényezőket, és szoros együttműködést alakít ki az oktatás szakmai kérdéseit irányító szervekkel, szervezetekkel, illetve több olyan projektben – állásbörzék, a régió gazdasági versenyképességének növelése érdekében, a tudástranszfer és a kutatási-fejlesztési-innovációs (K+F+I) szolgáltatások fejlesztésére a Debreceni Egyetem (DE), a város önkormányzata, a hajdú-bihari kereskedelmi és iparkamara, valamint az INNOVA Észak-Alföld Regionális Innovációs Ügynökség által létrehozott konzorcium - is együttműködik a Debreceni Egyetemmel, amelyek a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő képzési formák és az innováció társadalmi elterjesztését szolgálják.

A minőségi oktatás alapvető feltétele a megfelelő infrastrukturális háttér, valamint a tehetséggondozás. Ezen két tényező biztosítása érdekében az önkormányzat a jövőben is fenntartja, működteti a város tehetséggondozó programját, illetve a Bursa Hungarica ösztöndíj rendszert. Ezenfelül alapítványokon keresztül (például a Tehetséges Debreceni Fiatalokért Közalapítvány közreműködésével) is támogatja a tehetséges fiatalokat.

A köznevelés, közoktatás megfelelő színvonalú infrastrukturális háttérének biztosítása érdekében a város a lakossági igények, demográfiai mutatók, az intézmények kihasználtságának és műszaki állapotának figyelembevétele alapján felújítja, korszerűsíti a középiskolai kollégiumokat, új óvoda alapítása útján, illetve a meglévő intézmények bővítésével fejleszti az intézményrendszert.

Az önkormányzat álláspontja szerint a köznevelési intézményeire is kiemelten fontos értelmezni a fenntarthatóságot. Ennek érdekében a gyakran korszerűtlen és energetikai szempontból elavult intézményrendszer megújítása szükséges, melynek során törekedni kell a megújuló energiák használatára, hasznosítására és az akadálymentesítésre is.

D) KULTÚRA

Az Európa 2020 program az Európai Unió növekedési stratégiájának alapidokumentuma, célja, hogy az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken. Debrecen város kulturális ágazat tekintetében az Európa 2020 stratégia prioritásai közül elsősorban az intelligens növekedés prioritáshoz képest hatékonyan hozzájárulni, a rendelkezésre álló intézményi struktúra, humán erőforrás és a szektorok között kialakított együttműködések révén.

KÖZMŰVELŐDÉS

A város közművelődési ellátó rendszere hálózati szerkezetű, melynek központja a Debreceni Művelődési Központ 10 telephellyel. A településrészek közművelődési integrációjában részt vesznek azon civil szervezetek, akik közösségi színteret működtetnek, partnerségben önkormányzatunkkal. A szakmai munka alapját – igazodva a magyar közművelődés szakpolitikai koncepciójához – a közösségi szemlélet, illetve az egyének és a közösségek együttműködésének fejlesztése, közösségfejlesztő szemléletmód alkotja.

A helyi közművelődési feladatok közül kiemelendő a hagyományápolás, a helyi értékek védelme, a civil társadalommal való együttműködés, a közösségépítés, az egyén bevonása a közösségbe. A közművelődésnek meghatározó szerepe van a helyi társadalom életminőségének javításában, ennek egyik eszköze az élethosszig tartó tanulás feltételeinek biztosítása.

A következő időszak feladata a meglévő hálózati struktúra további fejlesztése, újabb településrészek integrálása a közművelődési rendszerbe, valamint új közösségi művelődési formák (szociális szövetkezetek, közösségi irodák, közösségi kertek) bevezetése, modellértékű programok további kialakítása együttműködésben a város közgyűteményi intézményeivel.

A természettudományos ismeretterjesztés új formája a regionális szerepkört betöltő Agóra Tudományos Élményközpont, folyamatosan megújuló interaktív, kulturális és tudományos centrum.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Akcióterületeken történő fejlesztések

a/ Nagysándortelep-Vulkántelep

- **Közösségi ház létesítése** - Nincs az akcióterületen a helyi közösség szervezésére alkalmas közösségi tér, létesítmény, amely alkalmas az információ közvetítésére, programok és képzések szervezésére, a rászorulóknak részére nyújtandó egyéb szolgáltatások kiterjesztésére.
- **Közművelődési hálózat fejlesztése**- Aktív közösségi partnerség fejlesztése, a közösségi tervezés és a közösségfejlesztés módszereinek alkalmazásával, helyi szereplők bevonásával. A helyi lakosság igényeinek megfelelő, felzárkóztatásukat és a közösség építését célzó a beruházást kiegészítő ún. „soft” programok megvalósítása, civil szervezetek közreműködésével.

b/ Dobozikert

- **Közművelődési hálózat fejlesztése** - Aktív közösségi partnerség fejlesztés a közösségi tervezés és a közösségfejlesztés módszereinek alkalmazásával, helyi szereplők bevonásával. A helyi lakosság igényeinek megfelelő, felzárkóztatásukat és a közösség építését célzó soft programok megvalósítása.

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Közművelődési hálózat fejlesztése**: Aktív közösségi partnerség fejlesztés Debrecen településrészein a közművelődési hálózat fejlesztése érdekében (Ondód, Kismacs-Nagymacs, Tégláskert, Nagysándor telep, Pac) a közösségi tervezés és a közösségfejlesztés módszereinek alkalmazásával, helyi szereplők bevonásával.
- **Helyismereti és helytörténeti program**: Helyi identitás növelése, a lakóhely iránti kötődés erősítése érdekében a könyvtáros és közművelődési szakemberek bevonásával, könyvtári háttéradatbázisok felhasználásával tervezett helyismereti és helytörténeti programok szervezése és lebonyolítása.
- **Debreceni Művelődési Központ és intézményeinek fejlesztése** az épületek energetikai korszerűsítése, eszközbeszerzés, közösségi terek kialakítása, a központ közvetlen környezetének fejlesztése

- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

KÖZGYŰJTEMÉNYEK

Könyvtár

A város olyan könyvtári szolgáltatások kialakítására törekszik, amely minden polgár számára hozzáférhető teszi a magyar és egyetemes kultúra írott emlékeit. A könyvtári szolgáltatás széles rendszere hozzájárul a helyi esélyegyenlőség, az információhoz való hozzáférés megteremtéséhez, valamint az állampolgári jogok gyakorlásához. Olyan közösségi térként működnek, amelyek elmélyítik a közösség nemzeti és helyi kötődését. A könyvtári szolgáltatás megyei hatókörű központja a Méliusz Juhász Péter Könyvtár, amely végzi a kistépülések könyvtári ellátását. Ennek keretében megállapodást kötött a megye valamennyi, egyenként ötezer lakos alatti lélekszámú település önkormányzatával.

A Méliusz Könyvtár maximálisan kihasználja korunk informatikai lehetőségeit, s ezzel számos programja kulturális innovációnak számít. Központi szerepet tölt be az integrált közgyűjteményi rendszer kialakításában.

A bővülő hálózati struktúra, településrészek integrálása a könyvtári rendszerbe kiemelt fontosságú folyamat, mellyel együtt a könyvtári szolgáltatásokhoz szorosan kapcsolódva közösségfejlesztő folyamat is elindul. Aktív szerepvállalás az „okos város” program megvalósításában.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Smart city fejlesztési program** megvalósítása Debrecenben Az „okos város” program keretében Debrecen a rendelkezésre álló technológiai lehetőségeket kívánja olyan módon felhasználni, hogy az elősegítse egy jobb és fenntarthatóbb városi környezet kialakítását. Ennek keretében többek között a város szolgáltató rendszerei,

közszolgáltatásai közötti kapcsolatok fejlesztése, integrálása tervezett az "okos" technológiák használatával.

- **Integrált közgyűjteményi rendszerek kialakítása** Debrecenben: Méliusz Juhász Péter Könyvtár és együttműködő partnerintézményei városi szintű szolgáltatásfejlesztése és az ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztése tervezett.
- **Digitális helyismereti program:** Qr-kódok könyvtári, turisztikai és helyismereti alkalmazása tervezett Debrecenben a Méliusz Juhász Péter Könyvtár helytörténeti adatbázisa és informatikai rendszere segítségével.
- **Helyismereti és helytörténeti program:** Helyi identitás növelése, a lakóhely iránti kötődés erősítése érdekében a könyvtáros és közművelődési szakemberek bevonásával, könyvtári háttéradatbázisok felhasználásával tervezett helyismereti és helytörténeti programok szervezése és lebonyolítása.
- **Digitális írástudás fejlesztése:** Helyi identitás növelése, a lakóhely iránti kötődés erősítése érdekében a könyvtáros és közművelődési szakemberek bevonásával, könyvtári háttéradatbázisok felhasználásával tervezett a digitális írástudás fejlesztését célzó programok kialakítása.
- **Digitális könyvtári szolgáltatások bővítése** Debrecenben: platformfüggetlen könyvtári szolgáltatások (mobilra, tabletre stb.) fejlesztése és bővítése tervezett a Méliusz Juhász Péter Könyvtár és társintézményei (pl.: Kollégiumi Könyvtár, stb.) számára.
- **Az e-kultúra fejlesztése Debrecenben:** könyvtári e-tanfolyamok szervezése tervezett az e-kormányzás, e-egészségügy és az e-kultúra területén.
- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

Déri Múzeum

Debrecen város közgyűjteményei a helyi közösségi emlékezet legfontosabb letéteményesei. Intézményei átgondoltan gyűjtik, megőrzik, feldolgozzák és bemutatják kultúránk muzeális értékű tárgyi és szellemi kincseit, az egyetemes művelődéstörténet emlékeit. Nemcsak tudományos, hanem közművelődési intézmények is. Kiemelt jelentőséggel bír a Déri Múzeum, mely az ország egyik legösszetettebb, történetileg és földrajzilag a Föld legtávolabbi pontjait összekötő gyűjteményével rendelkezik. Az alaptevékenységén túl üzemelteti és

programozza a régió legjelentősebb modern és kortárs képzőművészeti kiállítóhelyét. Megyei hatókörű városi múzeumként állami feladatai keretében végzi a kulturális javak helyi védelmének biztosítását a megye területén, kiemelve régészeti tevékenységét. A Déri Múzeum épületének korszerűsítése, felújítása, valamint a múzeum bemutató terének bővítése, kiállításainak megújítása új turisztikai vonzerőt jelent nemcsak városi, hanem regionális szinten. 2014-ben megnyílt az irodalmi gyűjtemény állandó kiállítása a Medgyessy Ferenc Emlékmúzeumban, és minisztériumi támogatással folyamatosan történik ennek az épületnek rekonstrukciója is. A felújítás befejezése után egy arculatában, kiállítási struktúrájában megújult és modernizálódott múzeum fogadja majd a látogatókat.

A Déri Múzeum tagintézményeként működtetett MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központ a modern és kortárs magyar, valamint nemzetközi képzőművészet és társdművészetek bemutatóhelyeként meghatározó szerepet játszik mind a helyi, mind pedig az országos kulturális kínálatban.

A múzeumi negyed fejlesztésével nem csak a kiállítóterek nagysága nő, de korszerű környezetben, új eszközökkel, modern technológiák alkalmazásával turisztikai vonzerőt jelenthet a városnak, kiszolgálva a helyi közösség igényeit.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- ***Integrált közgyűjteményi rendszerek kialakítása*** Debrecenben: Méliusz Juhász Péter Könyvtár és együttműködő partnerintézményei városi szintű szolgáltatásfejlesztése és az ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztése tervezett.
- ***Helyismereti és helytörténeti program***: Helyi identitás növelése, a lakóhely iránti kötődés erősítése érdekében a könyvtáros és közművelődési szakemberek bevonásával, könyvtári háttéradatbázisok felhasználásával tervezett helyismereti és helytörténeti programok szervezése és lebonyolítása.
- ***Kulturális intézmények technikai korszerűsítése***: a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

Nagyerdei Kultúrpark Nonprofit Kft.

A Nagyerdei Kultúrpark a világ minden tájáról származó állat,- és növényfajtaikat mutat be. Az állatok lakhelye felújított, egyben az élőhelyet is bemutató kifutók. Növénykertje természetvédelmi oltalom alatt áll. Itt működik a vidék egyetlen állandó vidámparkja, mely a Tiszántúl legnagyobb szórakoztató parkja. A kultúrpark gyűjteményi és fajmegőrző tevékenysége kiemelkedő, szakmai programjai mellett közművelődési tevékenysége is meghatározó. Kulturális, ismeretterjesztő tevékenységet folytat és változatos szabadidős, kapcsolódási lehetőségeket biztosít a látogatók számára.

A Kultúrpark fejlesztése olyan korszerű megoldások bevezetésével, amely illeszkedik a Debreceni Nagyerdő fejlesztésének koncepciójához és hozzájárul a kulturális turizmus helyi és regionális szintű erősödéséhez.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Akcióterületeken történő fejlesztések

Egyetemváros-Nagyerdő

- **Nagyerdei Kultúrpark rekonstrukciója:** az 50 éves vidámpark és állatkert infrastruktúrájának felújítását, a berendezések cseréjét foglalja magába, emellett a természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló attrakciók fejlesztését is jelenti, új látogató és családbarát szolgáltatások kialakításával.

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

Debreceni Értéktár Bizottság

Fő célja a helyi közösség által kiválasztott és meghatározott nemzeti értékek, ezen belül a hungarikumok összegyűjtése, védelme, támogatása és megismertetése.

Saját eszközeivel hozzájárul ahhoz, hogy a kulturális alapú városfejlesztésben, valamint városturisztikai programjában meghatározó szerepet kapjon a helyi identitást erősítő nemzeti értékek bemutatása. A helyi értékek népszerűsítése, hungarikummá nyilvánítás eljárásának koordinálása.

ELŐADÓ-MŰVÉSZET

Színház

A város nagymúltú és gazdag színházi életének zászlóshajója a nemzeti státuszú Csokonai Színház és a kiemelt minősítésű Vojtina Bábszínház. Mindkét színház állandó társulattal rendelkező repertoár színház.

A Csokonai Színház próza és operatagozattal rendelkezik, amely klasszikus és kortárs szerzők művét, prózai és zenés darabokat, valamint táncműveket egyaránt műsorára tűz.

A repertoár színházak a közönség igényeinek, a fenntartó elvárásainak, illetve a jogszabályban megfogalmazott előírásoknak megfelelően állítják össze évadtervüket a szakmai autonómia megtartása mellett. Saját bemutatóik mellett rendszeresen együttműködnek hazai és határon túli társulatokkal. Ezt bizonyítják a koprodukciós partnerségi kapcsolatok, valamint ez évek óta sikeres a kortárs magyar drámák fesztiválja, amelynek köszönhetően az intézmény országosan elismert színházi műhellyé vált. A játszóhelyek száma három. Korszerű műhely és raktárbázissal rendelkezik, emellett több raktárhelyiséget bérel.

A Vojtina Bábszínháznak, mint az önkormányzat fenntartásában működő bábszínháznak feladata a szórakoztatás, emellett kiemelt szerepet kap a hagyományok továbbéltetése, kultúránk gyökereiből a ma emberéhez szóló üzenetek közvetítése, mindez korszerű bábszínházi eszközökkel bemutatva, élménnyé alakítva a közönség számára. A feldolgozott mesei alapprobléma a ma gyermekéhez szól, az előadás színrevitele viszont minden életkor számára

értelmezhető. A műsorterv gerincét a magyar népmesék, mondák, az évkörhöz kapcsolódó népszokások adják.

A bábszínház sajátossága a játszószínházi foglalkozások, melyek célja, hogy a résztvevő gyerekeket interaktív módon, játék közben tanítsák meg „színházat látni”, a magyar kultúrát megismerni, közvetlen játékszituációk keretében bábót készíteni, a színház és a bábszínház eszközeit megismerve egymással játszva a „világot felfedezni”. Az intézmény a bábszínház műfajához kapcsolódó, tematikus kiállítást rendez. A bábszínház is raktárat bérel. A székház felújításra vár.

A város színházi kínálatát gazdagítja a felújított Nagyerdei Szabadtéri Színpad, amely országos viszonylatban is a legkorszerűbb feltételek között várja a színházszerető közönséget a nyári szezonban. Ezzel a komplex fejlesztéssel visszakapta eredeti funkcióját a Szabadtéri Színpad, ismét aktív résztvevője lett a város kulturális életének.

A Csokonai Színháznak feladata és felelőssége a nemzeti státusz megőrzése és a regionális színházi szerepkör kiépítése. A **Csokonai Színház műemléképülete** műszaki és belsőépítészeti szempontból is felújításra vár, mely magába foglalja a homlokzat, gépészet, nézőtér, színpadtechnika felújítását, átalakítását.

A **Latinovits Színház** épülete a Fórum Debrecen bevásárlóközpont része. Az építészeti alapkoncepció, egyesíti a kereskedelem és a színházi kultúra hagyományosan egymástól elválasztott funkcióit, emellett több milliárdos költségmegtakarítást jelent egy önálló színházépület létrehozásával szemben. Az épületből jelenleg a belsőépítészeti kialakítás és a színháztechnika hiányzik. Debrecennek szüksége van új színházra, így a beruházás befejezése továbbra is a város egyik legfontosabb kulturális célja. Az új színház a jelenlegivel egy intézményi egységben működne. A „Románia- Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2014-2020” keretében (stratégiai projekt) elkészült és beadásra került a Latinovits Színház befejezésének, színháztechnikai és belső építészeti kialakításának, valamint kulturális és szakmai koncepciójának programja. A projekt alapgondolata, hogy a Latinovits Színház a határ menti kulturális kezdeményezések, a nemzeti kultúrák, ezen belül is elsősorban a színházművészet értékei bemutatásának központjává váljon. Emellett fontos koordinációs szerepet kell betöltsön a város színházi életéhez kapcsolódó nemzetközi színházi fesztiválok, kiállítások, koprodukciós bemutatók létrehozása, színházi darabok feliratozása, irodalmi estek, közönségtalálkozók szervezésében.

A **Vojtina Bábszínház** épületének felújítása mellett a Korngut-Kemény Alapítvánnyal együttműködve, interaktív Vitéz László Bábmúzeum kialakítása szerepel a tervek között, mely országos színháztörténeti jelentőséggel is bír.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Akcióterületeken történő fejlesztések

Belváros

- ***Latinovits Színház fejlesztése:*** a beindításhoz szükséges belsőépítészeti munkák elvégzése és nézőtér, színpadtechnika kialakítása.
- A műemlék épület ***Csokonai Színház teljes körű felújítása:*** A rekonstrukció magába foglalja a homlokzat, gépészet, nézőtér, színpadtechnika felújítását, átalakítását

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- ***Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:*** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

Zene

Országosan is elismert gazdag zenei élet fundamentuma vertikálisan kiépült iskolarendszeren belüli tehetséggondozás, valamint a zenei alapintézmények megléte. A sokszínű amatőr együttesek mellett meghatározó szerepet tölt be a nemzeti státuszú Kodály Filharmonikusok Debrecen és a Kodály Kórus Debrecen. A Filharmonikusok gazdag koncert programjuk mellett állandó közreműködői a Csokonai Színház opera előadásainak. A Kodály Kórus mind létszámában, mind pedig repertoárjában példa nélküli a vidéki kórusmuzsika tekintetében. Az énekkar repertoárja gazdag, a kíséret nélküli a cappella művektől, az európai zeneirodalom jelentős oratorikus művein át a legújabb kortárs énekkari kompozíciókig terjed. A régi korok zenéje mellett a kortárs magyar kórusmuzsika interpretálása határozza meg sajátos arculatát. Mindenekelőtt azonban a névadó Kodály Zoltán művei állnak a repertoár középpontjában.

A Kodály Filharmónia Debrecen új vezetése 2011-től kibővült tevékenységgel irányította a működést: a két hivatásos együttes művészeti programjainak

megvalósításán túl Debrecen város komolyzenei életének első számú szervezője lett, együttműködésben a Filharmónia Kelet-Magyarország Nonprofit Kft-vel és a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karával. Az új vezetés az átalakított műsorpolitika jegyében az értékek megőrzése mellett a szakmai megújulást jobban tükröző intézményi névváltoztatást is kezdeményezett. Mindezen változtatásoknak köszönhetően látványosan megnőtt a nézők száma, és a koncertek, fellépések, felkérések száma is (országosan és határon túl is) a két együttes tekintetében.

Zenei életünk erősségét jól mutatja a kétevente megrendezésre kerülő kortárs kórusmuzsika nemzetközi seregszemléje, a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny, melyet a világ tíz legjelentősebb kórusversenyei között tartanak számon.

Az elért eredmények megtartása és a zenei együttesek integrációjának további erősítése, valamint a nemzeti státusz biztosítása mellett a regionális szerepkör megerősítése. Korszerű, állandó koncertterem biztosítása. Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny színvonalának megőrzésével stabil anyagi háttér megteremtése.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Akcióterületeken történő fejlesztések

Belváros

- **A Zenede** (ma Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneiskola), műemlék épületének **felújítása:** az 1894-ben, eklektikus stílusban épült műemlék épületének felújítása, a homlokzat, a tető és a nyílászárók teljes felújítása/cseréje, teljes belső és gépészeti rekonstrukció, bővítés ,komplex akadálymentesítéssel.

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

ALKOTÓMŰVÉSZET

A helyi képzőművészeti élet szerves részeként a MODEM Kft. új székhelyén, a Batthyány utcai Mű-Terem Galériában új szerepkörben folytatja fő tevékenységét. A helyi művészeti élet eddig hiányzó fundamentumaként szervezi, támogatja és menedzseli a debreceni képzőművészeket, művészeti iskolákat és alkotóműhelyeket. E mellett kiegészíti a Déri Múzeum tevékenységét oly módon, hogy az illeszkedik a múzeum éves munkatervében meghatározott feladatokhoz. A MODEM Kft. a helyi képzőművészek, a különböző irányzatok és szubkulturális törekvések bázisaként hiánypótló szerepet tölt be városunkban.

A város képzőművészei mai is rendszeresen, sikeresen szerepelnek helyi, országos és nemzetközi tárlatokon, egyéni és csoportos kiállításokon, annak ellenére, hogy a helyi képzőművészet nem rendelkezik olyan intézményes keretekkel, mint az előadó-művészet. Az Önkormányzat saját eszközeivel, galériák működtetésével, műtermek és műteremlakások biztosításával igyekszik javítani a helyi képzőművészet feltételrendszerén. Jelentős változást hoztak a képzőművészeti oktatást felvállaló iskolák. Az Önkormányzat a közművelődési és a közgyűjteményi intézményeken keresztül biztosítja a bemutatkozási lehetőséget, valamint a MODEM Kft. tevékenységével kívánja menedzselni a kultúra ezen területét.

Az irodalmi élet meghatározó intézménye az Alföld folyóirat, valamint azon kiemelt nagy múlttal rendelkező irodalmi rendezvények, melyek szintén országos ismertséggel rendelkeznek.

Az Önkormányzat feladata az alkotó művészet működéséhez szükséges optimális feltételek biztosítása, az alkotói szabadság tiszteletben tartásával olyan rendezvények szervezése és támogatása, amely hozzásegíti a helyi képzőművészek közösségét az országos ismertséghez és elismertséghez.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

FESZTIVÁLOK, VÁROSI KULTURÁLIS NAGYRENDEZVÉNYEK

A kulturális rendezvények, fesztiválok jelentősen erősítik a város turisztikai és régióközponti szerepét. Intézmények, non-profit és profitorientált cégek egyaránt megtalálható a szervezők körében. Az önkormányzat tulajdonában lévő Főnix Rendezvényszervező Nonprofit Kft. meghatározó ezek sorában. A Főnix Kft. szervezi és bonyolítja a város kulturális nagyrendezvényeit, a nemzeti és állami ünnepekhez kapcsolódó megemlékezéseket, e mellett folyamatosan szervezi a turisztikai szempontból vonzó programokat. Meghatározó szerepet játszik a családi, gyermek és ifjúsági programok rendezésében. A Kölcsey Központ üzemeltetése mellett működteti az Apolló Mozit is, amely az ország egyik legkiválóbb technikai felszereltséggel rendelkező mozija. Szintén a Kft. programozza és üzemelteti a legmodernebb hang, fény és színpadtechnikájú Nagyerdei Szabadtéri Színpadot. Jelenleg a Kft. a gazdája a Főnix Csarnoknak is, amely eredeti jellegét tekintve elsősorban a sport események rendezésére alkalmas. A széles körű helyi együttműködései mellett a Kft. rendezvényeivel és szakmai kapcsolataival országosan és nemzetközi szinten is pozicionálja Debrecent.

A Kft.-nek az új, modern infrastruktúrája ellenére folyamatosan szüksége van a közönség igényeihez, a kor kihívásaihoz alkalmazkodó, vagy annak megfelelő folyamatos technikai fejlesztésekre. Ezen túlmenően a városmarketing szempontjából lényeges kulturális nagyrendezvények folyamatos megújítása, az innovatív ötletek, nemzetközi trendek beépítése a programkínálatba.

Stratégiai együttműködés valósul meg azon szervezetekkel, amelyek regionális vagy országos szinten szerveznek a helyi hagyományokat, értékeket is bemutató minőségi gasztronómiai, turisztikai, kulturális fesztiválokat.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.

E) SPORT

Diáksport

Debrecenben több mint félszáz köznevelési intézmény működik, több ezer iskolás számára szervezve diákolimpiai versenyeket. Az önkormányzat sportrendeletében vállalta, hogy lebonyolítja a köznevelési intézmények, iskolai sportkörök, diáksport-egyesületek részvételével a városi alapfokú diáksport versenyeket. Ehhez az önkormányzat az éves költségvetési rendeletében forrást, illetve létesítményeket is biztosít.

A mindennapos testnevelés következtében csökkent azon szabad időkeret száma, ahol diákolimpiai felkészítést végezhet az adott intézmény nevelője. Ezzel együtt csökken a helyi diákversenyek száma, valamint az aktív résztvevők száma is. Komoly anyagi megterhelést jelent az országos döntőkön való részvétel is.

Aktivitás, motiváció növelése érdekében szoros együttműködés szükséges a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal. Szükséges a helyi diákversenyek növelése, ezekre forrás és létesítmények biztosítása, lehetőleg az éves költségvetési rendeletben, külön költségvetési soron. Biztosítani kell a diákolimpiai felkészítéshez szükséges ingyenes létesítményhasználatot, ezzel kapcsolatban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal, illetve a Debreceni Intézményműködtető Központtal kell együttműködési megállapodást kötni.

Szabadidősport

Önkormányzatunk kiemelt feladatának tekinti a szabadidősport támogatását. A sportrendeletben az önkormányzat vállalta, hogy civil szervezetekkel közösen szervez és bonyolít le szabadidősport rendezvényeket. A szabadidősport az elmúlt években a létesítmények biztosításával, illetve a díjazással jutott támogatáshoz. A szabadidős rendezvények száma jelentős visszaesést mutat, többek között a nagyobb tömegeket megmozgató szabadidős sportrendezvények tűntek el.

Közvetlen támogatás pályázati úton történik, mely a rendezvények finanszírozására, más esetben a sportszervezetek működésére fordítható. A pályázati támogatás intenzitása összefügg a sportszervezetek aktivitásával, a városi rendezvények számával.

A mindennapos testnevelés bevezetésével kevesebb szabad sportlétesítmény, illetve időkeret áll a szervezetek rendelkezésére, jelentős helyhiánnyal küzdenek. Ezért is foglalkozik az önkormányzat által elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégia – hasonlóan a sportról szóló önkormányzati rendelethez – a városunkban szükséges létesítményfejlesztéssel.

A szabadidősport területén szintén jelentőséggel bír az aktív részvétel a nemzetközi és országos szabadidős rendezvények szervezésében. Az események kapcsán felmerülő költségek, illetve a nagyobb kiadást jelentő licence díjak esetében a városnak is részt kell vállalni, biztosítani kell a közterületet, létesítményt.

Továbbra is működtetni kell a pályázati rendszert, amely segítséget nyújt a szabadidősport területén működő szervezetek működésében, a rendezvényeken történő részvételben és lebonyolításban. A létesítményhelyzet tekintetében további fejlesztésre van szükség a szabadidősport, az egészséges életmódra nevelés területének erősítése miatt.

Utánpótlás-nevelés

Az önkormányzat a tulajdonában lévő gazdasági társaság keretében működő, egyesületi sportiskola formájában vállal elsősorban szerepet az utánpótlás-nevelésben. A sportiskolai szakosztályok többsége kizárólagos utánpótlás-nevelést végez Debrecenben, ezért ezen sportágaknál a cél az élsport számára történő előkészítés. A Sportcentrum-Sportiskola finanszírozása jelentős mértékben az önkormányzati támogatástól függ. A mindennapos testnevelés bevezetésével a sportiskola esetében egyre későbbre tolódnak az edzések kezdetei.

A nem sportiskolai utánpótlás-nevelés problémája a létesítményhiány, amivel a már korábban is említett Integrált Településfejlesztési Stratégia is foglalkozik. Az iskolai tornatermek használata a mindennapi testnevelés bevezetése miatt nehezebbé vált.

Az önkormányzat az elmúlt években pályázat formájában támogatta az utánpótlás-nevelésben működő sportszervezetek működését, a rendezvények szervezését és az azokon való részvételt.

A Debrecenben „honos” sportágak kapcsán meg kell vizsgálni, melyek azok, amelyek kiszorultak a sportiskolai képzésből, azonban jelentős számú helyi bázissal rendelkeznek, olimpiai sportágak, és jelentős műhelytámogatással rendelkeznek. Amennyiben a finanszírozásuk biztosított, kérdés lehet az, hogy érdemes-e bevenni a sportiskolai szakosztályok közé.

A létesítményhelyzet kapcsán bizonyos sportágak esetében a megoldást a saját edzőközpontok kialakítása jelentené a vívásához, ökölvívásához hasonlóan.

Az utánpótlás-nevelés keretében ellátandó feladatunk a jelentős debreceni hagyományokkal is rendelkező sportágak helyzetének javítása - elsődlegesen létesítmények kedvezményes biztosításával (torna, birkózás, röplabda). Az így kieső bevételt az üzemeltető számára a város biztosítja, vagy az üzemeltető az éves üzleti tervébe betervezi az ilyen jellegű kiadásokat.

A finanszírozás kapcsán egyértelmű, hogy a Debreceni Sportcentrum-Sportiskolának nem lehet kizárólagosan az önkormányzati támogatásra alapoznia a működését, a külső források (TAO, műhelytámogatások) minél nagyobb mértékű bevonása a cél amellet, hogy a sportiskolai sportágaknak jelentős gyerekbázissal is kell rendelkezniük.

Fontos feladat, hogy önkormányzatunk a sportlétesítmények üzemeltetőivel együttműködve optimalizálja a létesítményhasználat feltételrendszerét és meghatározza a stratégiai fejlesztéseket.

Fontos továbbá az is, hogy a város sportcélú pályázati rendszerét az utánpótlás oldalán is fenn kell tartani.

Élsport

Az önkormányzat elsősorban létesítmények biztosításával segíti az élsport területén működő sportszervezeteket. Az önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaság (Debreceni Sportcentrum Kft.) keretében sportoló élversenyzőket a város kiemelten, külön költségvetési soron támogatja, illetve az éves költségvetési rendelet tartalmazza azon élsport szervezeteket, akik kiemelt támogatást kapnak.

Az önkormányzat külön költségvetési sorról, illetve pályázati formában is támogatta az élsportban működő szervezeteket és rendezvényeit, illetve változó formában, hol pályázat keretében, hol külön költségvetési soron támogatta az olimpikonok felkészülését is.

Fontos megalkotni az új sportkonceptiót, amiben meg kell határozni azon szervezetek körét, akik a támogatotti körbe tartoznának. (Szempontok: hagyomány, népszerűség, eredményesség, országos szövetségi vagy állami támogatás mértéke.) Jelenleg a hagyományok tekintetében a labdarúgás és a női kézilabda élvez elsőbbséget.

Csak a stabil háttérrel, bázissal rendelkező sportágak esetében javasolt a városi támogatás a minőségi sport területen, hiszen fontos, hogy ne kizárólag a városi támogatás legyen az egyetlen bevételi forrás a professzionális sport területén működő szervezetek esetében.

Elsősorban létesítmények biztosításával kell segíteni a professzionális sport területén működő szervezeteket.

Sport és turizmus kapcsolatának összehangolása, erősítése szükséges, kiemelten a nemzetközi és hazai élsport-rendezvények tekintetében, melyek jelentős számú érdeklődőt vonzanak és komoly marketingérdeklődésre tarthatnak számot.

Fontos feladat az olimpiai ciklusok között támogatási rendszer kialakítása az olimpikonok, a felkészülést végző sportolók számára, melyet az éves költségvetési rendeletnek tartalmaznia kell.

Egyetemi-városi sportszakmai egyeztetés szükséges legalább félévente a várható rendezvényekről, együttműködésről, a sportszakmai és egyéb tudományos képzésekről, a sportorvosi rendszerről, képzésről.

Sportesemények, létesítmények

Debrecen infrastrukturális helyzete bármely sportág számára lehetővé teszi, hogy világversenyt rendezzen. Az önkormányzatunk a Debreceni Intézményműködtető Központot, a Debreceni Sportcentrum Kft.-t és a Főnix Rendezvényszervező Kft.-t támogatja külön költségvetési soron a létesítmény-üzemeltetés kapcsán. A fejlesztések folyamatosak, azonban több központi létesítmény is felújításra szorul.

A sport területén a Debreceni Sportcentrum Kft.-nek van kiemelkedő szerepe a nemzetközi rendezvények szervezésében és a sportlétesítmények üzemeltetésében.

A látványos, jelentős számú érdeklődőt vonzó, komoly marketing értékkel bíró, ez által bevételt generáló kiemelkedő nemzetközi sportrendezvények Debrecenbe hozása a cél. Tekintettel arra, hogy országos szinten is jelentős létesítményfejlesztések voltak, néhány esetben érdemes az önkormányzatnak anyagilag is hozzájárulni a rendezéshez, azonban a fő cél a létesítmény biztosítása, lehetőleg bevételt teremtő módon. Prioritást kell élveznie a felnőtt olimpiai egyéni és csapatsportágak világversenyeinek, nemzetközi kupáknak.

Jelenleg nem feltétlenül az új létesítmények építése, hanem a meglévők fejlesztésének, felújításának folytatása, modernizálása a lényeges. A kiszolgáló helyiségek, valamint a kapcsolódó létesítmények (különösen a Sport Hotel) fejlesztése is időszerű.

A városi sportlétesítmények bevételeinek növelése a TAO, illetve a különböző műhelytámogatások által annak érdekében, hogy a fenntartó-üzemeltető költségei csökkenjenek. Kiemelten a Főnix Csarnok üzemeltetése esetében jelentetne elérelépést.

Jelentős előrelépést hozna az Oláh Gábor utcai Sportcentrum (a Debreceni Sportuszodával együtt) olimpiai edzőközpont minősítés megszerzése, hiszen így jelentős többletforrás kerülne az üzemeltetőhöz. Ehhez elengedhetetlen a Sport Hotel és a sportegészségügy fejlesztése a közeljövőben. Európai uniós forrásokból több szabadtéri sportlétesítmény kialakítása (kondiparkok, sportpályák) szükséges, akár köznevelési intézményekben is.

Debreceni Sportcentrum Kft.

Debrecen város sportéletében meghatározó szerep jut az önkormányzati tulajdonú Debreceni Sportcentrum Közhasznú Nonprofit Kft.-nek, amelynek az élsport, az utánpótlás-nevelés, valamint a kiemelt rendezvények szervezése kapcsán központi szerepe van. Az önkormányzati sportlétesítmények kizárólagos üzemeltetője.

Folytatni kell az anyagi szerepvállalást az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság működése kapcsán, elsősorban a létesítmények üzemeltetésére és a minőségi utánpótlás-nevelésre vonatkozóan.

Meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy a Debreceni Sportcentrum Kft. továbbra is központi szerepet töltsön be a világversenyek, kiemelt rendezvények lebonyolításában, szervezésében városunkban. Ehhez nem csak kizárólag közvetlen anyagi támogatásra, hanem létesítmények fejlesztésére, modernizálására (pl: Sport Hotel) is szükség van.

A következő időszak kiemelt feladata az önkormányzati létesítmények helyzetének vizsgálata, az üzemeltetés racionalizálása. Fontos, hogy helyet biztosítsunk azon sportiskolai sportágak utánpótlás-nevelésének, amelyek a Debreceni Intézményműködtető Központ által üzemeltetett sportlétesítményeket vesznek igénybe.

Feltétlenül kiemelendő az együttműködési megállapodás megkötése a város és a létesítményeket üzemeltető szervezetek között, amely tartalmazza a szükséges fejlesztéseket és azok megvalósításának ütemezéseit.

A szabadidősport kapcsán a Debreceni Sportcentrum Kft. nagyobb mértékű bevonása szükséges a rendezvények tekintetében, elsősorban a koordinációban, illetve a létesítmények biztosítása kapcsán.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseire a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Debrecenben az aktív szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó területek kialakítása

A program elemeiként az alábbi fejlesztések tervezettek: kondipark és játszóterek kialakítása iskolákban és a város nagyobb lakóközösségeihez kapcsolódva.

A mindennapos testneveléshez kapcsolódó uszodafejlesztés

A jelenlegi fedett Sportuszoda újabb 50 m-es fedett verseny-medencével történő kibővítése tervezett a mindennapos testneveléshez kapcsolódó igények kiszolgálására.

Műfüves pályák építése Debrecenben

Műfüves pályák kialakítása tervezett az iskolákban és a város nagyobb lakóközösségeihez kapcsolódva.

Malompark Bevásárlóközpont melletti volt Ifjúsági Park rehabilitációja és hasznosítása

Szabadidős, kulturális, rekreációs parkfejlesztés, ezen belül játszótér, sportlétesítmények, az aktív szabadidő eltöltéséhez szükséges szabadidős építmények tervezettek.

Nemzetközi sportversenyek szervezése

A meglévő sportinfrastruktúrára és sportrendezvény szervezői tapasztalatra építve hazai és nemzetközi sportversenyek szervezése tervezett Debrecenben.

Civil és egyházi kezdeményezések és közösségek támogatása a sport és rekreáció területén.

F) IFJÚSÁGPOLITIKA

A társadalmi struktúra egyik legszélesebb rétegét alkotják az ifjúsági korosztályba tartozók. Bár a hazai, illetve nemzetközi adatok azt mutatják, hogy a 15-29 éves korosztály száma évről évre csökken, ennek ellenére továbbra is a társadalom legerősebb, legaktívabb, de leginkább a legmobilabb és dinamikusabb csoportját alkotják. Amikor a debreceni fiatalokról beszélünk, akkor a város lakosságának közel egynegyedéről beszélünk.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a várospolitikai minden lényeges kérdésében érintett korosztálynak tekinti az ifjúságot. A fiatalokat továbbra is bevonja az őket érintő kérdések megvitatásába, a rájuk vonatkozó, velük kapcsolatos döntések meghozatalába. A fiatalokkal való törődés hosszú távú befektetés, mivel a korosztályra nem problémaforrásként kell tekinteni, hanem lehetőségként tekint városunk. Az ifjúsággal való párbeszéd városunk ifjúságpolitikájának origója. Fő prioritás a társadalmi részvétel erősítése, közösségi terek, ifjúsági információs pontok létrehozása, valamint a helyi szintű partnerség erősítése.

Kiemelt jelentőségű a fiatalok értékformálása szempontjából Debrecen első önkormányzati fenntartású ifjúsági háza, mely 2500 négyzetméteren várja az ide látogatókat. Kisebb-nagyobb közösségi terekkel áll a fiatalok, a közösségek, civil szervezetek rendelkezésére. A házban kap helyet a Debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórum, amely harminc tagszervezettel, koordinációs, iskolai, prevenciós, kezelés-ellátási munkacsoportokkal. Háttérintézménye a Csomópont Drogprevenciós és Információs Iroda.

Az Ifjúsági Ház mentorálja a Debreceni Ifjúsági Önkormányzat munkáját, amely a fiatal korosztály – elsősorban a középiskolás korosztály – érdekérvényesítő fóruma. Az új szervezeti struktúrában huszonegy iskola részvételével működik a testület, mely az önkormányzattal aktív párbeszédet folytat.

Az Ifjúsági Ház programjai révén alternatívát tud kínálni a fiataloknak szabadidejük hasznos eltöltésére, az egymás mellett folyó tevékenységek inspirálóan hatnak egymásra. A fiatalokat arra ösztönzi, hogy új tevékenységeket próbáljanak ki. A házban ifjúságsegítő és szociális, kulturális területen jártas szakemberek dolgoznak, szoros együttműködésben civil szervezetekkel.

Az ifjúsággal kapcsolatos tevékenység az oktatás-nevelés teljes egészét érintően valósul meg, a képzés mellett kiterjed a személyiségfejlesztésre, a szabadidő hasznos eltöltésének területeire: a kultúra, az egészséges életmódra nevelés, a sportolási lehetőségek biztosítására, a prevencióra, a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megvalósítására, az érdekképviselő megteremtésére.

A városban hagyományosan megrendezésre kerülő, kiemelt gyermek- és ifjúsági rendezvények:

Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Találkozó gálája, Tűztánc Ifjúsági Táncfesztivál, Szomszédolás Országos Gyermek és Ifjúsági Néptáncfesztivál, Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázat és a Nemzetközi Betlehemes Találkozó, Galiba Fesztivál.

Debrecen kiemelt prioritásként kezeli az ifjúsággal, a jövő nemzedékével való kétirányú, valós párbeszédre alapuló együttműködést.

Debrecenben magas szintű kulturális szolgáltatások jelentős városfejlesztési erőt képviselnek, melyek kiemelkedő szerepet játszhatnak a helyi társadalom szervezett megújításában is, ezért a város vezetése – anyagi erejéhez mérten – mindent megtesz a jóléti ellátórendszerek és kulturális szolgáltatások folyamatos fejlesztése érdekében.

A városvezetés felelősséget érez a fiatalokért, fontosnak tartja megismerni a korosztály sajátosságait, jellemzőit, elvárásait. A város további dinamikus fejlődése és mind élhetőbbé válása szempontjából kulcskérdésnek tartja a jövő nemzedéke életmódjának, szabadidős és kulturális szokásainak, társadalmi részvételének vagy értékrendjének minél alaposabb megismerését. Erre irányul reprezentatív városi ifjúságkutatás. A kérdőíves survey egy pályaorientációs, jövőkép elemző vizsgálat kidolgozását alapozza meg. Az erőforrások elemzése, áttekintése fontos szempont a fejlesztés stratégiájának további meghatározásához.

Szükséges egy átfogó, a korosztályt célirányosan érintő dokumentum elkészítése, mely rendszerezi a már működő, meglévő koncepcionális elemeket, és meghatározza a beavatkozást igénylő területeket, illetőleg feltárja az ifjúságsegítés lehetőségeit. A vizsgálat eredményei segítségül szolgálhatnak Debrecen új ifjúságpolitikai koncepciójának, valamint az ebből megszülető Ifjúsági Cselekvési Terv elkészítéséhez.

Debrecen új településfejlesztési stratégiája között ifjúságot is érintő fejlesztések is megtalálhatóak, ilyen az ifjúsági turizmus és szálláshely fejlesztés.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- ***Kulturális intézmények technikai korszerűsítése:*** a kulturális intézmények technikai eszközparkjának modernizálása, korszerűsítése, mobil színpadtechnika beszerzése tervezett a fejlesztés keretében.
- ***Ifjúsági turisztikai szolgáltatásfejlesztés***
- ***Kulturális civil és egyházi kezdeményezések és közösségek támogatása*** együttműködések, partnerségek az Unió finanszírozású projektek megvalósításában, támogatói hozzájárulások, nyilatkozatok nyújtása a civil szervezetek részére az Unió forrásaihoz történő hatékonyabb hozzáférés elősegítésére.

G) CIVIL SZEKTOR

A civil szektor jelentősége több területen is kiemelhető. Egyrészt a társadalmi és a kulturális élet fontos alkotóeleme, másrészt politikai szempontból erősíti az állampolgári felelősségvállalást, a civilek megteremtik a döntésekben való részvétel lehetőségét és így a meghozott döntések társadalmasítása és elfogadottsága is erősebb lehet. A feladatok megvalósításában nagyon fontos szerepet játszik az önkéntesség, az érintettek elkötelezettsége bizonyos célok és értékek mellett. A közvetlen társadalmi környezet jobban érzékeli a körülöttük jelentkező problémákat és azonnal látja az ezekből kialakuló feladatokat, melyeket meg kell oldani. Nem elhanyagolható szempont a szektor gazdasági jelentősége sem, hiszen a civil szféra jelentős anyagi és tárgyi eszközök felett rendelkezik és nagyon nagy mértékben képes emberi erőforrásokat mozgósítani, elsősorban önkéntes alapon.

Debrecen város **Civil Stratégiája** keretdokumentum, amely a civil szektor és az önkormányzat együttműködésének lehetőségeit, a fennálló együttműködés formáit, és a kialakult jó gyakorlatokat összegzi.

Az önkormányzat és a civil szervezetek hatékony együttműködésének egyik legfontosabb eleme a rendszeres kommunikáció, ennek egyik fontos formája a **Civil Fórum**, amely lehetőséget biztosít a helyi nonprofit szektor problémáinak megvitatására, valamint ezekre válaszul megoldási alternatívák kidolgozására.

A **Civil Portál** elnevezésű új interaktív internetes felület létrehozása lehetővé teszi a folyamatos és hiteles információáramlást, a civil szervezeteknek egymás között és az önkormányzat és a civil szervezetek között, tájékoztatást nyújt az aktuális civil ágazatot érintő hírekről és a pályázati lehetőségekről.

A nonprofit szervezetek működését nagymértékben segíti a városban működő **Civil Információs Centrum**, amely ingyenes jogi, pénzügyi és pályázati tanácsadással, valamint a Partnerségi Információs Napok, kistérségi programok szervezésével járul hozzá a kapcsolatok erősítéséhez, segíti a debreceni és megyei civil szervezetek munkáját.

A civil szervezetekkel való folyamatos kapcsolattartás és a hatékony együttműködés egyik letéteményese a Polgármesteri Hivatal civil referensi státusza, amely lehetőséget nyújt a civil szervezetek képviselőinek az aktuális kérdésekben történő közvetlen interakcióra.

Az önkormányzatunk fenntartásában működő kulturális intézmények szoros kapcsolatot építettek ki és együttműködéseket tartanak fenn a civil szervezetekkel. Az önkormányzat és a helyi nonprofit szervezetek együttműködésének egyik legjellemzőbb formája az önkormányzat, vagy a

Cíviss Ház Zrt. tulajdonában lévő ingatlanok árverés nélküli bérbeadása, kedvezményes bérleti díj ellenében. Civil szervezetek programjainak támogatása közterület térítésmentes használatba adásával, valamint kedvezményes terembérleti díj biztosításával is hozzájárul az önkormányzat a nonprofit szervezetek támogatásához. A civil szervezetek működési, programfinanszírozási támogatásával a város hozzájárul a debreceni polgárok számára nyújtandó szolgáltatások bővítéséhez, elismerve a debreceniek által létrehozott gazdag és sokszínű civil szféra jelentőségét, társadalmi hasznosságát. Az önkormányzati támogatással civil szervezetek több ezer embernek biztosítják a mozgás és a sportolás feltételeit.

Közművelődési megállapodás, ellátási szerződés keretében olyan civil szervezetek támogatása valósul meg, amelyek ágazati jogszabályi keretek között, önkormányzati feladatellátást valósítanak meg. Többek között a civil szervezetek a közösségi színterek működtetésével - a kultúra, az egészséges életmód, az iskolán kívüli oktatás, a szabadidősport területein a közösségi programok megvalósításával nyújtanak tartalmas, programokat a város lakossága részére. Ennek egyik legrégebbi példája a városrészi családi rendezvények megszervezése az adott településrész nonprofit szervezetei és intézményei révén.

Civil Stratégiához kapcsolódó civil cselekvési terv kidolgozása szükséges, melyben megfogalmazásra kerülnek azok a konkrét területek, ahol a városban működő civil szervezetek együttműködést, támogatást, segítséget várnak, ahhoz, hogy működésük és tevékenységük eredményes legyen. A cél az, hogy az együttműködés erősödjön, a támogatások minél jobban hasznosuljanak.

Illeszkedés az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2020-ig tartó időszakra tervezett fejlesztéseihez a kultúra területén (akcióterületenként, valamint a település egésze vonatkozásában)

Település egészére vonatkozó fejlesztések

- **Kulturális civil és egyházi kezdeményezések és közösségek támogatása** együttműködések, partnerségek az Uniós finanszírozású projektek megvalósításában, támogatói hozzájárulások, nyilatkozatok nyújtása a civil szervezetek részére az Uniós forrásokhoz történő hatékonyabb hozzáférés elősegítésére.

8./ NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK, HATÁRON ÁTNYÚLÓ GAZDASÁGI ÉS KULTURÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS

Debrecen, mint Magyarország második legnagyobb városa, kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Jelenleg tizenhat testvérvárossal és két kínai partnervárossal büszkélkedhet, amelyek között a világ számos táján található városok szerepelnek az Amerikai Egyesült Államoktól egészen Kínáig. A kapcsolatok, az általános önkormányzati együttműködések túl kulturális és gazdasági természetűek, amelyeket rendszeres hivatalos látogatásokon keresztül ápol a város. A földrajzi távolságok azonban sok esetben megnehezítik a személyes találkozások lehetőségét, így nem minden testvér-és partnervárossal egyforma a kapcsolatok intenzitása.

Aktív kapcsolatok testvérvárosokkal:

1. **Jyväskylä** (Finnország) - Írásos szerződés: 1993
2. **Klaipeda** (Litvánia) - Írásos szerződés: 1970
3. **Lublin** (Lengyelország) - Írásos szerződés: 1995
4. **Nagyvárad** (Románia) - Írásos szerződés: 1992
5. **New Brunswick** (Amerikai Egyesült Államok) - Írásos szerződés: 1990
6. **Paderborn** (Németország) - Írásos szerződés: 1994
7. **Rishon LeZion** (Izrael Állam) - Írásos szerződés: 1996
8. **Sumen** (Bulgária) - Írásos szerződés: 1998
9. **Syktvkar** (Komi Köztársaság, Oroszországi Föderáció) - Írásos szerződés: 1992
10. **Szentpétervár** (Oroszországi Föderáció) - Írásos szerződés: 2003
11. **Tongliao** (Kínai Népköztársaság) - Írásos szerződés: 2008

Inaktív kapcsolatok testvérvárosokkal:

1. **Cattolica** (Olaszország) - Írásos szerződés: 1998
2. **Limerick megye** (Írország) - Írásos szerződés: 2007
3. **Patrasz** (Görögország) - Írásos szerződés: 2010
4. **Setúbal** (Portugália) - Írásos szerződés: 2000
5. **Taitung** (Tajvan, Kínai Köztársaság) - Írásos szerződés: 1995

Kulturális kapcsolatok, hagyományok ápolása

Debrecen kulturális kapcsolatban van és hagyományokat ápol **Jyväskylä, Klaipeda, Lublin, Paderborn, Rishon LeZion, Syktyvkar, Szentpétervár és New Brunswick** városokkal.

Erre kiváló példa a 2011-ben, a Magyar Köztársaság Helsinki Nagykövetsége, **Jyväskylä** Önkormányzata és DMJV Önkormányzatának közös programjaként megvalósult ünnepségsorozat, amelyet finn testvérvárosunkban tartottak március 15-én.

Debrecen képviselőjében Kósa Lajos polgármester vett részt a rendezvényen, ahol többek között egy finn-magyar gazdasági fórum keretében tartott előadást az érdeklődő finn vállalkozók és befektetők számára a debreceni gazdasági lehetőségekről. Az ünnepségsorozat részeként nyílt meg Máthé András debreceni fotóművész *Keresztmetszet* című fotókiállítása, melyet debreceni fotósok alkotásaiból állított össze. A nemzeti ünnepünk tiszteletére tartott gálaműsoron fellépett a Szeredás együttes, és színvonalas néptáncos bemutatójával járult hozzá a programhoz.

A Magyar-Lengyel Barátság Napja alkalmából 2014. március 22-én Egerben megrendezésre kerülő ünnepi programsorozatra meghívást kaptak a lengyel testvérvárossal rendelkező települések, továbbá számos szervezet és intézet, így például a Magyarországon működő Lengyel Idegénforgalmi Képviselő. Az ünnepi megemlékezésen részt vett Áder János, Magyarország köztársasági elnöke és Bonislaw Komorowski, Lengyelország köztársasági elnöke. Az eseményen Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala is képviseltette magát, amely során alkalom nyílt a **Lublin** városát képviselő delegációval történő tapasztalatcserére.

Testvérvárosi találkozó: A Debrecen és **Paderborn** közötti testvérvárosi kapcsolat fennállásának 20. évfordulója alkalmából 2014. március 28-30. között Paderbornban egy közös német-magyar testvérvárosi konferencia került megrendezésre. Az eseményen Paderborn és Debrecen mellett részt vettek Erfurt, Iserlohn, Unna, Nyíregyháza és Ajka városokból érkezett delegációk. A partnervárosok bemutatkozása mellett a konferencia központi témáját képezték a testvérvárosok, mint az európai integráció eszközei.

2013. augusztus 20-án, a 44. **Debreceni Virágkarnevál** alkalmával orosz testvérvárosunkból érkezett delegáció Marina Libanyeva Viacseszlavovna Szentpétervár Petrográdi Kerület Önkormányzat nemzetközi és kulturális együttműködésért felelős vezetőhelyettesének vezetésével. A delegáció Somogyi Béla alpolgármesterrel és Szergej Borozsgyinnal, az Oroszországi Föderáció debreceni főkonzuljával folytatott megbeszélést, amelynek során tárgyalásra kerültek a két város közötti kapcsolódási pontok a kultúra, az oktatás és a sport területén. Ennek megfelelően került szóba az Ermitázs és a

MODEM együttműködésének lehetősége, a debreceni iskolákban működő orosz nyelvi képzés színvonalának emelése, amelyet Szentpétervárról érkező tanárokkal lehetne elérni, továbbá a Debreceni Jégcsarnok és a Szentpétervári Jégkorong Akadémia együttműködésében megvalósuló közös edzőtábor ötlete. A virágkarneválon köszönthettük a Szentpétervárról érkezett Roveszniki Táncegyüttest.

Diáksere-, oktatási és sport programok

Diák csereüdülés: a bulgáriai **Sumennel** éveken át megújításra került az a cserediák program, amelynek keretében június/július hónapokban debreceni diákok nyaralhattak a Fekete-tenger partján lévő Kranevoban. A bolgár diákok augusztusban tartózkodtak Debrecenben, a Virágkarnevál idején.

Diáksere program: 2015. április 7-12. között idén ötödik alkalommal látta vendégül a Vénkerti Általános Iskola a New Jersey állambeli **New Brunswick** testvérvárosunkból érkező amerikai diákcsoportot a két intézmény közötti csereprogram keretében. A vendégeket Dr. Széles Diána alpolgármester asszony fogadta április 8-án a Városházán. A látogatás során a diákok és kísérőtanáraik megismerkedtek a Városházával és betekintést nyerhettek a városvezetők munkájába és a két város közötti kapcsolatok történetébe.

EngRead nemzetközi verseny: a Szoboszlói Úti Általános Iskola szervezésében került sor a versenyre Debrecenben 2013-ban. A döntőbe egy **lublini** diák is bejutott, aki a G10 Gimnáziumot képviselve a 13. helyen végzett, továbbá egy nagyváradi tanuló 21. helyezést ért el.

Debreceni Nyári Egyetem: 2014-ben is érkezett résztvevő finn testvérvárosunkból a Nyári Egyetem két hetes magyar nyelvi kurzusára. A három fő számára adható ösztöndíjból **Jyväskylä** egy diákot küldött.

Debreceni műkorcsolyázók edzőtábor: 2011 áprilisban **Jyväskylä**-ben fiatal műkorcsolyázók edzőtáborának megszervezésére került sor, a sportdelegációt Kósa Lajos polgármester vezette. Mindkét városvezető sikeresnek értékelte az együttműködést, és ígéretet tettek arra vonatkozóan, hogy támogatják a sportkapcsolat jövőbeni folytatását.

Gazdasági kapcsolatok

A **Nagyvárad** és Debrecen közötti kapcsolatok igen széleskörűek. A hagyományok ápolásán, turisztikai és kulturális programok szervezésén, településfejlesztési és közigazgatási programokon, valamint a vállalkozói tapasztalatcseréken túl, jelentősek a **Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013** keretében megvalósuló projektek, amelyekben mindkét város partnerként vett részt. A két legjelentősebb a CROSSTRANS (HURO/1001/014/1.1.3/01 CROSSTRANS) és DigiConnect (HURO/1001/012/1.2.2/01 DigiConnect) projektek voltak.

A Belső-Mongólia Autonóm Tartományban található **Tongliao** várossal 2008-ban kötött Debrecen testvérvárosi megállapodást. A két város kapcsolatát a gazdasági és vállalkozói tapasztalatcserék jellemzik. 2011. október 18-án a kínai városból egy hattagú delegáció érkezett. A delegáció tagjait Somogyi Béla alpolgármester fogadta. A gazdasági témákat követően került sor a Debrecen és Belső-Mongólia közötti oktatási tervek, programok megtárgyalására.

Kínai partnervárosi kapcsolatok

2012. július 13-án a Hohhot városból érkezett Belső-Mongólia Autonóm Tartomány Népi Gyűlésének képviselői és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata egy 30 fős debreceni középiskolai osztály létrehozásáról folytatott tárgyalást. Megállapodás aláírására került sor, amely eredményeként a **kínai kéttannyelvű osztályt** Debrecen a 2013/2014-es tanévtől indította el először. A képzéshez a helyszínt a Bethlen Gábor Közgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola nyújtja. A megállapodás keretében a város minden évben fogadja a Hohhotból érkező kínai nyelvi lektort.

2013. április 22-én Senjang város (Liaoning tartomány) és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata közötti kölcsönös együttműködési megállapodásról szóló szándéknyilatkozat aláírására került sor, amely szerint a két város baráti együttműködésének, a kínai és a magyar nép kölcsönös megismerésének és barátságának megerősítése és fejlesztése érdekében a **gazdaság, a kereskedelem, a tudomány, a kultúra, az oktatás, a sport, az egészségügy és a tehetséggondozás** területén erősítik kapcsolataikat. A szándéknyilatkozatot 2013-ban Qi Ming, Senjang alpolgármestere és Dr. Papp László alpolgármester írták alá.

A felek megállapodtak abban, hogy a senjangi különleges **gazdasági övezet** és a **debreceni repülőtér**, valamint a hozzá tartozó **ipari fejlesztési területek** vonatkozásában keresik az együttműködési lehetőségeket.

Folyamatban lévő testvérvárosi kezdeményezések

Alexandria (Egyiptom): 2010. december 16-án Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése jóváhagyta azt a szándékot, hogy Debrecen testvérvárosi kapcsolatot létesítsen az egyiptomi Alexandria városával, ám a 2011-es „arab tavasz” forradalmi hulláma megakadályozta a következő lépések megtételét. 2013-ban ismét kapcsolatba került a két város, miután végbe ment egy olyan egyiptomi belpolitikai változás, amely elindította egy minden szempontból modern, demokratikus szellemű alkotmány elfogadásának folyamatát. A tervek szerint egy debreceni üzleti delegáció a 2016. év folyamán utazik ki Egyiptomba.

Toluca (Mexikói Egyesült Államok): Öexc. Mrs. Isabel Barbara Tellez De Ortega, a Mexikói Egyesült Államok Magyarországra akkreditált nagykövete, azzal a javaslattal fordult Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatához 2014. nyarán, hogy felhívja a figyelmet a Debrecen és a mexikói Toluca között kialakítandó testvérvárosi kapcsolat lehetőségére. A két város közötti kapcsolatok kialakításáról szóló előterjesztést, 2015. áprilisában tárgyalja Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése.

Brno (Cseh Köztársaság): 2013. június 6-án Brno Város Önkormányzata fogadta Debrecen városának képviselőjében Dr. Papp László alpolgármestert. A két nemzet baráti együttműködését tovább mélyítve, 2015. január 15-17. között Brnoban megrendezett Go Region Tour elnevezésű turisztikai vásáron jelent meg Debrecen. A testvérvárosi megállapodás aláírására várhatóan 2015. augusztusában kerül sor.

9./ IDEGENFORGALOM, TURIZMUS

Turizmusfejlesztési tervek

Az elmúlt években fokozatosan nőtt Magyarországon a vendégéjszakák száma. 2014-ben összesen 25,7 millió vendégéjszakát töltöttek el a külföldiek és belföldiek összesen. Az Eurostat statisztikái szerint az EU-ban Magyarországon bővült tavaly az egyik legjobban a belföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma. Az ágazat kiemelkedő teljesítménye elsősorban a belföldi turizmus teljesítményének tekinthető. Belföldön a turizmus növekedését a gazdaságpolitika és a fejlesztéspolitika tudatos törekvései alapozták meg: az eredményekhez hozzájárul többek között a tartós gazdasági növekedés, a jövedelmek emelkedése, illetve a SZÉP-kártya bevezetése is.

Debrecen és környéke az ország egyik jelentős turisztikai desztinációja. Idegenforgalmi vonzerejének meghatározó része a történelmi múltjához, vallási hagyományaihoz, kulturális értékeihez és rendezvényeihez kapcsolódik, valamint regionális szerepköréből és földrajzi elhelyezkedéséből adódik. A fizetőképes, igényes kereslet kiszolgálása magától értetődően magas minőséget kíván. A széles körű, minőségi turisztikai termékkínálat lehetőséget teremt a vendégek tartózkodási idejének, valamint az általuk elköltött összegek növelésére, mely közvetetten gazdaságélénkítő hatással bír. Ez a tény generálja a város szolgáltatásainak folyamatos fejlesztését, így a turizmus hosszú távon a helyi gazdaság egyik húzóágazatává válhat. A gazdaságfejlesztés nem értelmezhető csupán műszaki beruházások összességéként, hanem fontos szerepet kell szánni a városmarketingnek is. A marketingmunka igen jelentős részét kell, hogy képezze az imázsépítés, a város marketing-tevékenységének fejlesztése.

Turizmusunk csak akkor lehet hosszú távon sikeres, ha folyamatosan reagálunk a piaci változásokra, újabb piacokon jelenünk meg és újabb üzenetekkel újabb célcsoportokat szólítunk meg. Az új piacok felé fordulás azonban nem jelentheti a hagyományos küldőpiacaink elhanyagolását, hiszen ezekről a területekről érkezik a legtöbb vendég. A debreceni vendégéjszakák közel 70%-át belföldi, míg 30%-át külföldi turisták töltik a városban.

Debrecen fontos célkitűzése a város turisztikai kínálatának bemutatása, népszerűsítése belföldön és külföldön egyaránt, azzal a céllal, hogy erősítse a keresletet a város, mint úti cél iránt. Egy olyan városimázs kialakítása a cél, amely nemzeti értékeinkre és hagyományainkra fókuszál, ám integrálja azt a modern értelemben vett turisztikai vonzerők közé, így minden célcsoport és

korosztály számára vonzóan mutatja be a várost, mint úti célt. Fontos az egyediség, a más úti céloktól megkülönböztető kínálati elemek, turisztikai termékek létrehozása és azok hangsúlyozása a kommunikációban, a minőséget kifejező arculat alkalmazása.

Debrecenben a kulturális és az eseményturizmus jelentős, de a konferenciaturizmus, valamint a sportturizmus is fontos szerepet tölt be a város turizmusában. Az elmúlt évek tudatos fejlesztései azonban új irányvonalakat, célokat is megfogalmaztak, melynek középpontjában az egészségturizmus, s annak komplexitása állt, de előtérbe kerültek a több generációt kiszolgáló szolgáltatások iránti igények kielégítése, a szezonális csökkentése és újabb turisztikai termékek létrehozása is. Debrecen Kelet-Magyarország tudományos fellelővára, felsőoktatási központja, ahol évente számos szakmai konferenciát és rendezvényt tartanak. A jövőben törekedni kell arra, hogy a város ezen szerepköre minél inkább kiteljesedjen.

Prioritások:

- a város újrapozicionálása, Debrecen, mint márka önálló arculatának létrehozása
- „Debrecen imázs” kialakítása, brand építés
- minőségi turizmus feltételeinek javítása
- új, nemzetközi vonzerővel is bíró rendezvények szervezése
- a hivatásturizmus és az egészségturizmus erősítése, komplex gyógyhelyi fejlesztések, a hazai és nemzetközi érdeklődésre számot tartó sportrendezvények és a versenysport támogatása
- ifjúsági turizmus fejlesztése
- a marketing és promóciós tevékenységek fejlesztése (imázs - és termékkampányok belföldön és külföldön egyaránt)
- új desztinációk elérése menetrend szerinti légitársaságokkal, piacbővítés
- turisztikai célú kerékpárút fejlesztések
- turisztikai termék- és attrakciófejlesztés
- szakmai együttműködések, partnerség erősítése

A város turisztikai vonzerői közül kiemelendő az épített örökség, gazdag kulturális élet, a prevencióban és a gyógyításban hasznosítható értékes gyógyvíz, a kulturális rendezvények köre. Ezek összekapcsolása, turisztikai csomagként való értékesítése lehetővé teszi, hogy az örökségturizmusban résztvevő turisták, vagy a konferencia-, rendezvényturizmus résztvevői egyaránt aktív pihenés részesei lehessenek Debrecenben, ezáltal a jelenlegi 2-3 napos tartózkodási idő tovább növekedhetne.

A fent nevezett vonzerőkre alapozva az alábbi négy terület fejlesztése javasolt:

1. A város örökségturisztikai kínálatának fejlesztése
2. Rendezvény, konferencia és üzleti turizmus fejlesztése
3. Debrecen egészségturisztikai kínálatának bővítése
4. Debrecen turisztikai termékként való egységes értékesítése

Vendégforgalmi adatok

